O producție a studiourilor din Barrandov
după opera lui Antonin Dvorák

TEXT:
Jaroslav Kvapil

SCENARIUL:
Václav Kaslik,
Jan Stallich

REGIA:
Václav Kaslik

IMAGINEA:
Jan Stallich
Václav Kaslik

Cîntă orchestra și corul Teatrului Național din Praga
dirijor Václav Kaslik

ÎN ROLURILE PRINCIPALE: Jana Andrsová, Vladimir Raz, Vera Soukupova, Josef Hlinomaz, Ivana Mixova, Josef Bevyl, Antonin Krcmár.

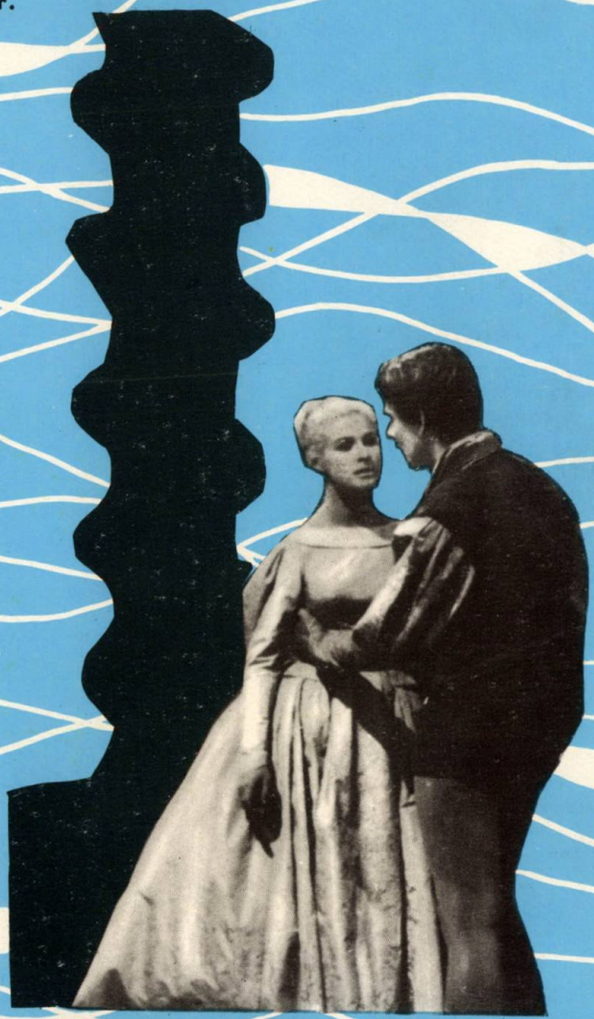

RUSALKA

2 lei

Reportaj pe glob: ALGER

CONSILIUL NORDIC

Tunelul
pe sub
Marea Mînecii

8
Joi, 20 februarie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

WASHINGTON
PARIS
ATENA
BONN
NICOSIA

Clădirea parlamentului din Stockholm unde se desfăşoară lucrările Consiliului Nordic, despre care scriem în numărul de faţă.

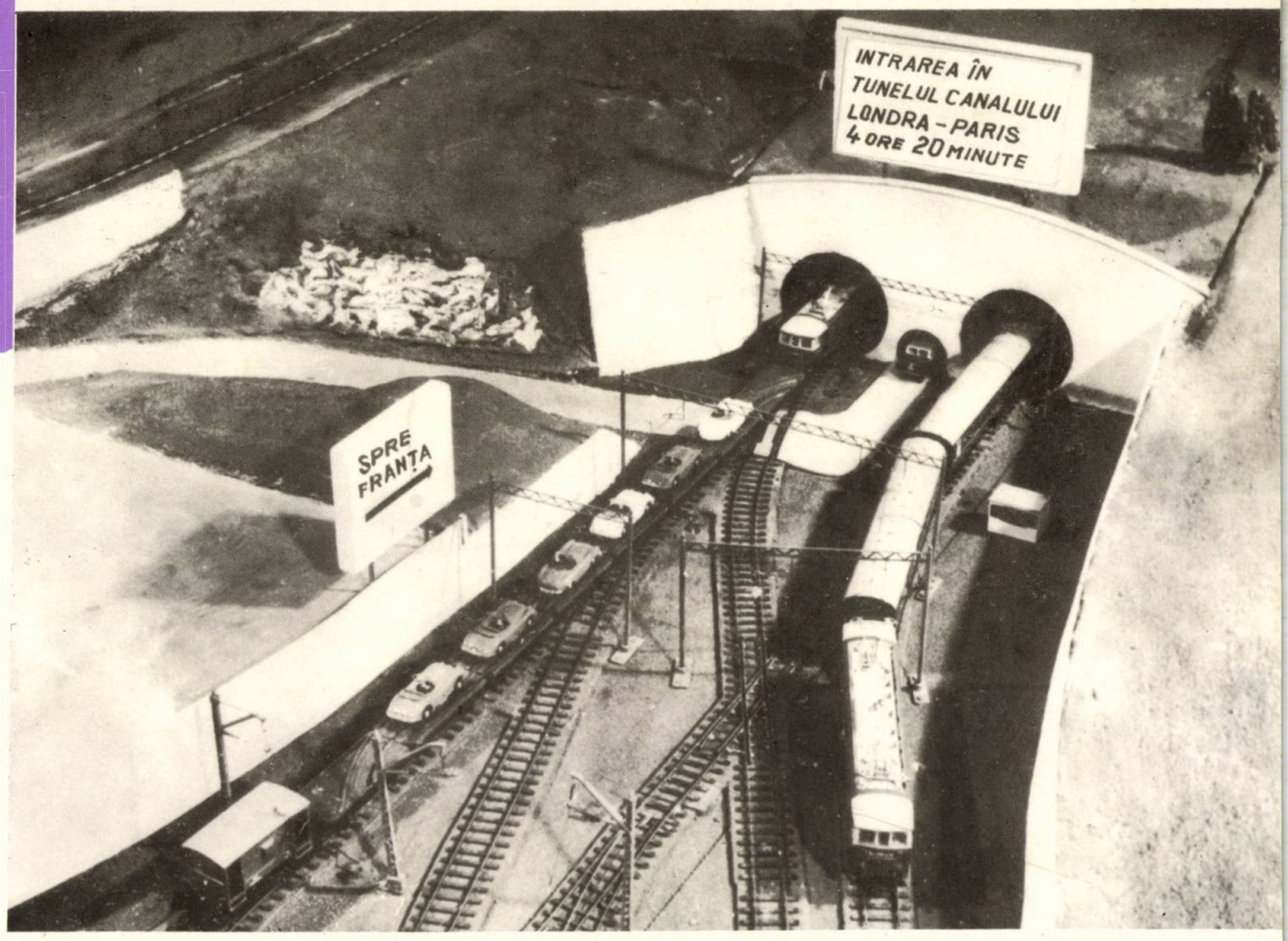

Macheta tunelului de sub Marea Mînecii (intrarea de pe teritoriul britanic). Se vede calea ferată pentru trenurile electrice de pasageri, calea ferată pentru platformele pe care vor fi transportate automobilele şi tunelul de serviciu, pe care vor circula numai vehicule speciale. Citiţi reportajul din interiorul revistei.

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIŞTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ
Anul II
nr. 8 (17) 20 februarie 1964

În acest număr:

■ **SĂPTĂMÎNA PE GLOB:** WASHINGTON — Întîlnirea Home-Johnson (p. 2). PARIS — A doua vizită a cancelarului Erhard (p. 3). LONDRA — Cartea Albă (p. 4). ATENA — După alegeri (p. 4). MOSCOVA — Chimie și agricultură (p. 5). NICOSIA — Propuneri și contrapropuneri (p. 6). BONN — P.S.D.G.: Un președinte nou, dar politica? (p. 8). DAR—ES—SALAAM — Unitatea africană în acțiune (p. 9). DALLAS — Procesul Ruby (p. 10).

■ **ARTICOLE, REPORTAJE:** ALGER 1964, de Rodica Georgescu (p. 12). CONSILIUL NORDIC, de Ștefan Cornu (p. 14). RELAȚIILE ROMÎNO-AUSTRIECE ÎN DEZVOLTARE, de Franz Stamprech (p. 17). TUNELUL DE SUB MAREA MÎNECII, de Pierre Gastou (p. 18). BAGDAD — UN ACT REALIST, de Nicolae Puicea (p. 19). PROBLEMA KAȘMIRULUI, de Nicolae Popescu (p. 22).

■ **INTERVIU** cu AHMED BEN BELLA, președintele Algeriei (p. 13).

■ **CONVORBIRE** cu DIONISIOS ZAKITHINOS (p. 16).

■ **PE URMELE ISTORIEI:** ÎNȚELEGEREA BALCANICĂ. MOMENTE ȘI SEMNIFICAȚII, de Cristian Popișteanu (p. 24).

■ **PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ:** (p. 26—30) New York Herald Tribune, Stern, Le Monde, Pravda, New York Times, Die Welt, Die Presse, Al Anwar.

■ **PROFIL, FIȘIER** (p. 31), **POȘTA REDACȚIEI** (p. 32).

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

WASHINGTON

Întîlnirea Home — Johnson

Imaginea relațiilor anglo-americane, zugrăvită de președintele Johnson, cu ocazia primirii la Casa Albă a premierului britanic, ca a „unor frați care uneori se ceartă dar ale căror legături sînt prea puternice pentru a fi rupte", se deosebește de ceea ce presa și dicționarul diplomatic al perioadei postbelice numeau „relațiile speciale" între cele două țări. Apărută în primii ani de după război, noțiunea de „relații speciale" corespundea unui anumit gen de coordonare strînsă a politicii celor două puteri occidentale, care s-a concretizat, în timp, printr-un ansamblu de consultări și măsuri politice comune, neobișnuite în relațiile dintre Statele Unite și alte țări. Comunicatele comune ale întîlnirilor șefilor guvernelor englez și american, cuvîntările acestora nu omiteau niciodată să reamintească faptul că politica anglo-americană se bazează pe „relații speciale", ceea ce incumbă ambelor țări „responsabilități deosebite".

Ultimele întîlniri anglo-americane (Nassau — ianuarie 1963, Londra — iunie 1963, Washington — februarie 1964) nu se mai înscriu pe linia „relațiilor speciale". „Relațiile speciale au fost înmormîntate pentru totdeauna" — scria Margarett Higgins în *New York Herald Tribune*, iar *Times*, la rîndul său, își exprimă părerea că evenimentele „au accentuat deosebirile dintre păreri, relațiile și obiectivele existente". De data aceasta, corespondentul agenției U.P.I., Stewart Hensley, pune accentul pe faptul că Home și Johnson au trebuit să discute „problemele care-i despart". După încheierea vizitei, nici un comentator nu a afirmat că divergențele ar fi fost atenuate.

La Washington, agenda convorbirilor a fost subordonată precizării poziției față de unele probleme internaționale în curs — cum ar fi situația din Cipru, situația din Asia de sud-est, comerțul cu Cuba și cu țările socialiste în general, relațiile Est-Vest. Indiscutabil, probleme importante, dar la sfîrșit *New York Herald Tribune* afirma: „Comunicatul nu cuprinde nimic concret, de pildă, cu privire la Cuba și nici cu privire la Cipru. Singurele crize care sînt menționate sînt cele ale Malayeziei și Vietnamului de sud".

Această lipsă de concretizare se datorește, pare-se, tocmai deosebirilor dintre poziția engleză și cea americană. O problemă nevralgică a fost, de pildă, problema comerțului cu țările socialiste. De fapt, pe agenda discuțiilor Home-Johnson aceasta figura la două puncte deosebite: comerțul englez cu Cuba și comerțul occidental cu țările socialiste în general. Împărțirea corespunde unei anumite „urgențe" a chestiunilor în viziunea americană. În acest moment preelectoral, problema relațiilor cu Cuba — democrații sînt acuzați de extremiștii republicani că ar duce o politică „ostilă intereselor americane" — ocupă un loc important. În esență, după cum au semnalat toți corespondenții de presă, Statele Unite sînt împotriva comerțului occidental cu Cuba. După cum s-a menționat într-un articol precedent, recentele tranzacții încheiate de Anglia, Franța, Japonia, Suedia, Spania și alte țări cu Cuba, semnifică un eșec al politicii blocadei economice impusă Cubei. De fapt, în cercurile autorizate americane nu se dorește numai o limitare sau o întrerupere a comerțului occidental cu Cuba, ci garanții ferme cum ar fi, de pildă, adoptarea unor legislații identice cu cea americană, care să interzică relațiile comerciale cu această țară.

Punctul de vedere englez în această problemă a fost subliniat în felul următor de premierul britanic: „Ca să trăiască, Marea Britanie are nevoie să facă comerț... Marea Britanie nu a boicotat niciodată vreo țară și nu a procedat la discriminări împotriva nici unei țări din cauza convingerilor sale politice". În acest fel, Anglia a precizat că nu are intenția să se alăture Statelor Unite pentru organizarea unei blocade comerciale împotriva Cubei.

Bineînțeles, la Londra se știe că firmele britanice vor avea de înfruntat o serie întreagă de neajunsuri din cauza ostilității unor cercuri americane. Speculațiile au cedat locul acțiunilor concrete. La cîteva zile după plecarea lui Home, Departamentul de Stat a anunțat sistarea ajutorului acordat unor țări care au refuzat să întrerupă comerțul cu Cuba printre care Marea Britanie și Franța.

Dependența Angliei de comerț și intenția cercurilor de afaceri britanice de a folosi posibilitățile existente pentru lărgirea relațiilor economice cu țările socialiste se oglindește și în faptul că premierul britanic a reafirmat „cu fermitate" *(Associated Press)* interlocutorului său că în lunile viitoare guvernul Marii Britanii intenționează să încheie unele contracte cu țările socialiste care ar putea necesita credite pe termen lung (10—15 ani). După cum se știe, în ultimul timp și în Statele Unite cercuri de afaceri se pronunță pentru o extindere a relațiilor economice cu țările socialiste. Au fost adoptate și unele măsuri concrete care au îngăduit ca, pe baza unor acțiuni legislative, să se lărgească la unele capitole comerțul S.U.A. cu țările socialiste. Cu toate acestea, în cercurile oficiale din S.U.A. se consideră că nu pot fi acordate credite pe un termen mai lung decît 5 ani. *Financial Times* cere ca Anglia să facă totul pentru a rupe barierele artificiale în calea comerțului cu țările socialiste.

Vietnamul de sud și Malayezia au îngăduit un acord complet al celor doi participanți în sensul că Marea Britanie sprijină politica americană în Vietnamul de sud, iar Statele Unite — politica engleză în legătură cu Malayezia. Acest sprijin reciproc este necesar ambelor părți, mai ales ținînd seama de faptul că alte țări occidentale (Franța) dezavuează în mod public atît politica americană, cît și cea engleză în această regiune. *New York Herald Tribune* scria că „ținînd seama de afirmațiile președintelui de Gaulle" în legătură cu Asia de sud-est, declarațiile engleze „sînt bine primite la Washington". În lumina multiplelor comentarii ale presei occidentale privind politica occidentală în Asia de sud-est, după stabilirea de relații diplomatice între Franța și R. P. Chineză, se poate presupune că în fața încercărilor franceze „de a-și restabili pozițiile în Asia de sud-est" *(New York Herald Tribune)* se conturează o contraacțiune americană și engleză.

Deși la Washington nu s-a vorbit în mod oficial despre Franța, despre ultimele ei acțiuni diplomatice — nici comunicatul, nici cei doi oameni de stat nu au făcut vreo referire în acest sens — este evident că eventualitatea unor acțiuni mai generale anglo-americane în fața inițiativelor diplomatice franceze a fost luată în considerare. Asta și explică prezența în comunicat a tezelor despre „necesitatea unei largi asocieri atlantice", a „unei largi cooperări economice", a „forței multilaterale" care sînt adresate mai mult Parisului decît cancelariilor diplomatice din țările participante la tratative.

În sfîrșit, problema relațiilor Est-Vest a ocupat, sub diferite forme, un anumit loc în tratativele de la Washington. Dar, ca și cu alte ocazii (tratativele Johnson-Erhard, tratativele Home-Erhard), elementele prezente sînt numai de ordin declarativ. „Încheierea Tratatului pentru interzicerea parțială a experiențelor nucleare — se subliniază în comunicat — a reprezentat un progres pe calea spre rezolvarea pașnică a problemelor care despart Estul de Vest. Președintele și primul ministru consideră că este esențial să se meargă mai departe de la acest punct..."

Cei doi oameni politici au reafirmat și de această dată importanța reglementării problemei germane. Eventualele inițiative în această direcție urmează însă să se concretizeze tot după ce Comitetul ambasadorilor va elabora recomandări.

Tratativele anglo-americane de la Washington au sugerat comentatorilor comparații cu tratativele analoge duse de șeful Administrației americane cu cancelarul Erhard. Aceștia relevă temperatura mult mai ridicată și relațiile mult mai cordiale între S.U.A. și Germania occidentală decît între S.U.A. și Anglia. Un comentator englez nota cu amărăciune că cuvintele *gemutlichkeit* și *folsky* (cuvinte specifice care semnifică cordialitate, agreabil — n. r.) fac parte din germană și americană mai degrabă decît din engleză. Chiar la actualele tratative unele ziare americane au cerut o mai grabnică „reapreciere a relațiilor". De aici, concluzia că în locul „relațiilor speciale" inaugurate de Churchill și Truman, lucrurile s-ar îndrepta spre o „triplă alianță" sau triumvirat (anglo-americano-vest-german). Speranțele engleze, scrie *Times*, se îndreaptă „spre un triumvirat politic". Iar *Sunday Times*, cerînd Angliei „să fie pregătită pentru a accepta realitatea...", scrie: „În actuala fază a evenimentelor este tocmai genul de aranjament diplomatic" posibil.

Aproximativa incertitudine cu care s-au încheiat întrevederile anglo-americane se explică și prin ipoteca electorală. „A fost numai o examinare provizorie pînă la alegeri" — scria *New York Times*. Astfel, întrevederile anglo-americane au lăsat în suspensie, deocamdată, o serie întreagă de probleme de interes comun, menținînd în bună măsură pozițiile inițiale ale partenerilor.

Alexander GORDON

Washington, 18 februarie

PARIS

A doua vizită a cancelarului Erhard

Cancelarul Erhard, întovărășit de miniștrii afacerilor externe, apărării, finanțelor, cooperației, precum și de ministrul pentru sport și problemele tineretului, a fost prezent două zile la Paris (14 și 15 februarie). În cursul acestei vizite „de lucru", el a întreprins împreună cu de Gaulle o examinare largă a problemelor care interesează Franța și R.F.G. În termenii tratatului de colaborare semnat la 22 ianuarie 1963 la Paris, Franța și Germania occidentală s-au angajat într-adevăr să facă schimburi periodice de vederi asupra tuturor problemelor diplomatice importante. Tratatul mai prevede și o întîlnire a șefilor de stat sau de guvern ai celor două țări la fiecare șase luni, o întîlnire a principalilor miniștri (de externe, ai apărării etc.) la fiecare trei luni și convorbiri între șefii de stat major la fiecare două luni. Precedenta întîlnire între șeful de stat francez și cancelarul vest-german a avut loc toamna trecută la Paris.

În cursul ultimelor luni, în ciuda acestui tratat menit să o facă să progreseze, colaborarea franco-vest-germană a devenit practic inexistentă pe plan politic. Explicația acestei situații paradoxale constă în faptul că Erhard, care a urmat în septembrie anul trecut cancelarului Adenauer, nu împărtășește părerea predecesorului său că ar fi în conformitate cu interesele germane ca Germania federală să-și asocieze cu totul destinul celui francez și să susțină obiectivele diplomatice ale generalului de Gaulle.

Care este de fapt marele obiectiv al generalului de Gaulle? Acesta nu reprezintă un secret, șeful de stat francez dînd explicații clare în cursul surprinzătoarei călătorii pe care a întreprins-o în Germania federală în septembrie 1962, provocînd scene neverosimile de entuziasm din partea germanilor.

„Unitate, și pentru ce unitate?" a exclamat el chiar în seara sosirii sale la Bonn la 4 septembrie în timpul dineului oferit de președintele Republicii Federale Germane. „Unitatea are această justificare: că alianța atlantică, cu alte cuvinte obligațiile reciproce dintre Europa și America, nu și-ar putea păstra pe viitor siguranța și soliditatea decît dacă va exista pe vechiul continent un bastion puternic și prosper comparabil cu acela pe care îl constituie în lumea nouă Statele Unite. Or, un asemenea bastion nu ar putea să aibă o altă bază decît solidaritatea țărilor noastre. Iar în perspectiva unei atmosfere de destindere și de înțelegere internațională care ar permite întregii Europe să-și cîștige echilibrul, pacea și progresul, această unitate trebuie să îndeplinească condiția imperativă de a fi practicată de o comunitate europeană occidentală puternică și activă, adică în esență o politică franco-vest-germană unitară".

După el urmează așadar „ca Europa să nu mai fie dominată de America", ca ea să aibă o politică proprie; ceea ce necesită o restructurare totală a alianței atlantice și o uniune politică europeană care să excludă Anglia, deoarece aceasta este prea strîns legată de Statele Unite.

Punctul de vedere al noului cancelar Erhard este diferit. Deși partizani convinși ai unei colaborări strînse cu Franța, actualii conducători de la Bonn pun mai presus de orice alianța lor cu Statele Unite. Ei nu pot deci să aprobe politica franceză, care are ca scop și ca rezultat slăbirea legăturilor Europei cu Anglia și S.U.A.

Cu atît mai puțin pot ei ignora faptul că prosperitatea Germaniei occidentale reclamă, dimpotrivă, dezvoltarea relațiilor economice ale acestei țări cu toate țările membre ale comunității atlantice și în special cu țările anglo-saxone. Cu excepția aripii de dreapta a partidului creștin-democrat, reprezentată de oameni ca dl Strauss și dl von Brentano, foști miniștri ai apărării și respectiv ai afacerilor externe în guvernul cancelarului Adenauer, oamenii politici vest-germani sînt în fiecare zi tot mai neliniștiți din cauza politicii franceze care îi pune într-o situație extrem de dificilă, între Franța și Statele Unite. Recent această neliniște a fost agravată de recunoașterea de către guvernul francez a guvernului de la Pekin. Provocînd mînie la Washington, această hotărîre a făcut încă și mai dificilă situația Germaniei occidentale. De altă parte, la Bonn s-a pus întrebarea dacă Franța generalului de Gaulle, pînă acum sprijinul cel mai ferm în chestiunea Berlinului, nu este pe cale de a se apropia de Est. Recunoașterea Chinei comuniste i-a tulburat pe politicienii vest-germani cu atît mai mult cu cît în aceeași perioadă cîțiva deputați francezi printre care și cinci membri ai U.N.R. (partidul generalului de Gaulle) acceptaseră să fie oaspeții Republicii Democrate Germane.

Conducătorii francezi s-au grăbit să ofere asigurări cancelarului Erhard. Ei au declarat că vizita deputaților francezi în Berlinul răsăritean era un fapt „scandalos" și că partidul U.N.R. va dicta sancțiuni împotriva acestor membri rătăciți. De altfel, vizita conducătorilor vest-germani la Paris a avut mai ales obiectivul de a permite fiecărei delegații să explice politica țării respective, să justifice această politică și să dea asigurări partenerilor atît în privința intențiilor imediate cît și asupra concepțiilor în ce privește viitorul îndepărtat.

Franța și R.F.G. s-au pus de acord asupra cîtorva puncte; la Paris s-a convenit asupra coordonării politicii de ajutorare a țărilor slab dezvoltate, dar aceasta nu înseamnă mare lucru. Asupra problemelor politice fundamentale — colaborarea atlantică, unificarea Europei — punctele de vedere francez și vest-german sînt profund diferite. Și cu cît Parisul și Bonnul sînt mai puțin de

REFLECTOR

O fracțiune a Partidului Regrupării Africane (P.R.A.) din Senegal a hotărît să colaboreze îndeaproape cu partidul guvernamental Uniunea Progresistă Senegaleză (U.P.S.), condus de președintele Senghor. Agenția France Presse apreciază că această inițiativă, care va afecta P.R.A. la toate nivelurile (birou politic, consiliu național, consilii regionale, organizații de femei și de tineret), reprezintă un succes al președintelui și al partidului său.

■

După întrevederile avute la Bagdad cu mareșalul Aref, imamul Omanului, Ghaleb ben Ali, a sosit la Damasc. El va vizita capitalele arabe pentru a realiza organizarea ajutorului promis, la Cairo, de șefii de stat arabi — poporului din Oman.

■

În cursul verii acestui an va apărea o biografie a lui Sargent Shriver, conducător al Corpului Păcii, angajat acum în „războiul împotriva sărăciei" declarat de președintele Johnson. Acest lucru este interpretat ca o dovadă a faptului că Shriver este interesat să candideze pentru funcția de vicepreședinte. Totuși, cu scopul evident de a pune capăt speculațiilor, președintele Johnson a declarat: „Nu va fi luată nici o hotărîre privitoare la candidatul la funcția de vicepreședinte înainte de a se stabili candidatul la președinție". Deși nu există îndoieli asupra acestuia din urmă, care va fi președintele Johnson, partidul democrat își va anunța candidații abia în cadrul convenției partidului, care va avea loc în cursul lunii august.

Din relatările agenției France Presse rezultă că substratul loviturii de stat militare din Gabon este considerat a fi nemulțumirea partidului Uniunea democrat-socialistă gaboneză (U.D.S.A.), condus de Jean Hilaire Aubame, față de dizolvarea la 21 ianuarie a adunării naționale. Printre altele, președintele demisionat, M'Ba, intenționa să reducă numărul deputaților de la 60 la 47.

■

După cum afirmă Daily News, ambasadorul american în Vietnamul de sud, Henry Cabot Lodge, a recomandat guvernului american să renunțe la ideea că în această țară ar putea fi obținută o „victorie rapidă" împotriva partizanilor. Lodge consideră că va fi necesară acordarea de ajutor militar guvernului din Vietnamul de sud pentru o perioadă de 5—10 ani.

■

Vizita oficială în Mexic a președintelui Franței, Charles de Gaulle, va avea loc între 16 și 19 martie.

■

Președintele Filipinelor, Diosdado Macapagal, a declarat că se studiază posibilitatea unei conferințe cu participarea șefilor de state ai Filipinelor, Federației Malayeze și Indoneziei. Această conferință la nivel înalt ar putea deveni posibilă după cea de a doua întîlnire a miniștrilor de externe proiectată pentru sfîrșitul lunii. Malayezia cerea ca anumite detalii să fie în prealabil rezolvate la nivel ministerial.

acord, cu atît conducătorii sînt mai plini de amabilitate și manifestă o cordialitate reciprocă.

Ar fi totuși greșit să se creadă că aceste manifestări de cordialitate nu reflectă decît o aparență sau că ar fi chiar pur și simplu ipocrite. Cele două guverne sînt decise să facă tot posibilul nu numai pentru a împiedica agravarea divergențelor existente, dar și pentru a încerca neobosit să le rezolve. Această dorință de a se explica și de a rămîne în termeni buni orice s-ar întîmpla, așteptînd ca circumstanțe mai favorabile să permită cîndva prelungirea pe plan politic a colaborării lor economice mereu mai strînse, este ceea ce caracterizează astăzi raporturile între Franța și R.F.G.

Jean SCHWOEBEL

Paris, 17 februarie

LONDRA

Cartea Albă

În ziua în care S. Țarapkin, delegatul sovietic la Conferința pentru dezarmare de la Geneva, sugera ca reducerile bugetelor militare să fie considerate un punct important pe ordinea de zi, guvernul britanic a anunțat cele mai ridicate cheltuieli militare în timp de pace cunoscute în această țară.

Cifra anunțată este de peste 2 000 000 000 lire, ceea ce reprezintă o creștere cu 0,8 la sută a bugetului militar. Ea a apărut în Cartea Albă privitoare la apărare publicată de ministrul de război, Peter Thorneycroft, pe care parlamentul o va dezbate săptămîna viitoare.

Iată cîteva puncte ale Cărții Albe. Așanumita forță nucleară proprie necesită aproximativ 8 la sută din totalul bugetului militar, dar în aceasta nu se include bombardierul „T.S.R.-2" pentru care s-au cheltuit 500 000 000 lire înainte ca el să înceapă să zboare. Aproximativ 90 la sută din bugetul militar este destinat cheltuielilor de întreținere a forțelor convenționale. Cartea Albă afirmă că Anglia posedă un număr suficient de arme nucleare pentru viitorul previzibil și că bombele atomice de tip mai vechi vor fi recondiționate pentru a putea fi montate pe rachete „Polaris" și „Blue Streak". Surplusurile de minereu de uraniu vor fi stocate în vederea folosirii lor pentru obținerea de energie atomică în scopuri pașnice, în timp ce producția de explozive nucleare urmează să înceteze. În 1970, submarine Polaris construite în șantierele navale britanice vor deveni principalele vehicule purtătoare de arme nucleare în locul bombardierelor „V". Primul submarin din această serie va fi lansat la jumătatea anului 1968. Forțele navale britanice urmează să-și sporească efectivul cu 3 000 de oameni, în parte datorită dotării cu echipaj a acestor submarine nucleare. Cartea Albă confirmă faptul că Anglia va participa la o experiență în cadrul forțelor nucleare multilaterale cu o durată de 18 luni, experiență care va folosi o navă militară americană.

Prima reacție din partea partidului laburist a fost aceea a lui George Brown, liderul adjunct al acestui partid. El a declarat că cifra totală nu corespunde realității deoarece nu include costul avioanelor care urmează să fie comandate în viitorul apropiat. El a afirmat că guvernul susține acum că forța nucleară proprie britanică este cu totul independentă și nu numai o contribuție independentă la „forța de șoc occidentală". Brown a spus că aceasta reprezintă „o pretenție ridicolă".

Ziarul conservator semioficial *Daily Telegraph*, într-un editorial intitulat „Apărare costisitoare", afirmă că creșterea cheltuielilor de înarmare indică „un ritm de dezvoltare depășind cu mult ritmul în care se poate dezvolta economia în ansamblu. Apărării îi revine din nou o parte crescîndă a resurselor naționale". *Daily Telegraph* sugerează în scopul ușurării acestei poveri „introducerea unui mod de apreciere mai realist ca acela pe care McNamara l-a imprimat Pentagonului".

Guvernul nu a anunțat decît spre sfîrșitul anului trecut că intenționează să sporească cheltuielile de înarmare cu aproximativ 80 000 000 lire pe an, ajungîndu-se la impresionanta cifră de 2 535 000 000 pînă în 1967—1968. Sacrificiul pe care aceste cheltuieli le implică pentru poporul englez apare mai evident dacă luăm în considerare acțiunile cu caracter social care ar deveni posibile prin reducerea numai cu jumătate a bugetului de înarmare:

— 5 750 000 de pensionari ar putea primi în plus o liră pe săptămînă; autoritățile locale ar putea oferi subvenții de 34 de lire pe apartament pentru începerea construirii a 4 000 000 de apartamente; s-ar putea construi 60 de spitale noi cu cîte 500 de paturi (după război au fost construite foarte puține spitale în Anglia); ar putea fi construite 120 de școli noi cu cîte 500 de locuri; s-ar putea construi 400 de mile de șosele cu trei culoare de circulație; serviciul medical ar putea deveni gratuit pe scară națională.

Pasajul cel mai comentat al Cărții Albe este acela în care este exprimată ideea că forța nucleară ar fi esențială pentru securitatea Marii Britanii. Acest punct de vedere este combătut de numeroase ziare britanice. Comentatorii nu sînt de acord nici cu opinia oficială potrivit căreia numai deținerea armei atomice ar da Marii Britanii dreptul de a participa la tratativele importante.

Ziarul *The Guardian* arată că nu acesta este criteriul esențial și, în această ordine de idei, amintește că bombardierele engleze înzestrate cu arme nucleare nu au asigurat participarea Marii Britanii la rezolvarea crizei din Marea Caraibilor de pildă. Și ziarul independent *Observer* are o atitudine critică, afirmînd că forța nucleară independentă este apărată în termeni care ar putea aparține președintelui de Gaulle. Dar după cum scrie *Guardian* „primul ministru a arătat în mod clar că speranțele sale de victorie în alegerile generale se leagă de chestiunea forței nucleare independente". În legătură cu aceasta se cuvine a sublinia aprecierile ziarului *Guardian* în legătură cu atitudinea reală a principalelor partide în problema înarmării nucleare. *Guardian* afirma că „partidele liberal și laburist sînt tot atît de fidele N.A.T.O. ca și conservatorii. Nici unul dintre ele nu susține sau nu a susținut că Occidentul trebuie să abandoneze în mod unilateral armamentul nuclear de care dispune".

Există totuși un considerabil curent de opinie atît în sînul mișcării laburiste cît și în afara ei care susține această idee.

John GRITTEN

Londra, 18 februarie

ATENA

Alegerile parlamentare

Deși alegerile parlamentare din Grecia trebuie să se desfășoare, conform prevederilor constituționale, din patru în patru ani, am avut prilejul zilele acestea să asist la alegeri pentru a doua oară în decurs de aproape patru luni. Duminică 16 februarie un număr de 4 507 718 de alegători din Grecia, dintr-un număr total de 6 662 965 alegători înscriși în liste, s-au prezentat din nou la urne pentru a alege 300 de deputați, din cei 920 candidați, prezentați de trei grupări politice: Uniunea de centru, partidul E.D.A. și coaliția formată din partidele E.R.E. și partidul denumit progresist.

Am vizitat în cursul zilei de duminică mai multe secții de votare din Atena și din Pireu (atît secții unde votează bărbați cît și secții unde votează femei, deoarece votul se face aici separat). Cu toată vremea noroasă, participarea la urne a fost masivă în cursul dimineții, procentul abținerilor nedepășind cifrele obișnuite.

Președinții unor secții de votare, cu care am stat de vorbă, mi-au declarat că pînă la prînz mai bine de jumătate din numărul alegătorilor din secțiile respective trecuseră prin fața urnelor și se așteptau ca pînă la apusul soarelui, cînd se închide de regulă votul, lista alegătorilor să fie epuizată. Operațiile de votare au decurs mai repede de data aceasta decît la ultimele alegeri, deoarece au fost simplificate unele formalități, iar numărul secțiilor de votare a fost sporit de la 10 162 la 11 676.

Alegerile de duminică au decurs în întreaga țară, după cum a subliniat premierul guvernului de tranziție, Paraschevopoulos, într-o atmosferă de calm și ordine. Aceste alegeri, a noua serie de alegeri de la eliberarea țării încoace, s-au soldat cu victoria netă a partidului Uniunea de centru, condus de Papandreu.

Primele rezultate, anunțate simultan aci de Ministerul de Interne și de posturile de radio grecești, încă de duminică seara, au confirmat previziunile asupra victoriei Uniunii de centru. Această tendință a fost deja stabilită în primele două ore ale anunțării rezultatelor parțiale.

Cele 4 504 813 voturi valabile s-au repartizat astfel: Uniunea de centru 2 377 647 voturi (52,78 la sută); coaliția E.R.E. — Partidul progresist 1 576 555 voturi (35 la sută); E.D.A. 540 687 voturi (12 la sută); restul voturilor au fost date unor candidați nealeși. Se crede că voturile militarilor și funcționarilor publici, care n-au fost incluse în aceste cifre, nu vor schimba prea mult repartizarea mandatelor.

Reamintesc că la ultimele alegeri din toamna trecută (cînd E.R.E. și progresiștii s-au prezentat separat) rezultatele alegerilor au fost următoarele : Uniunea de centru — 1 962 079 voturi, adică 42,04 la sută și 138 mandate (astăzi — 173); E.R.E. — 1 837 377 voturi, adică 39,37 la sută și 132 mandate (astăzi 105 împreună cu Partidul progresist); Partidul progresist — 173 881 voturi, adică 3,73 la sută și două mandate, partidul E.D.A. — 669 267 voturi, adică 14,34 la sută, respectiv 28 mandate (astăzi 22). După cum se știe, pentru a favoriza o înfrîngere a forțelor de dreapta, partidul E.D.A. a renunțat să prezinte candidați într-un mare număr de circumscripții și a cerut alegătorilor săi să-și dea voturile candidaților Uniunii de centru.

Distanțîndu-se apreciabil de data aceasta de coaliția electorală formată din partidul E.R.E. și partidul denumit progresist, Uniunea de centru și-a asigurat majoritatea absolută în noul parlament.

Ziarul *To Vimo* (centru), relevînd că „dreapta a fost zdrobită în alegeri", apreciază rezultatul votului ca o mare victorie pentru Uniunea de centru, care asigură acestui partid o majoritate independentă ce va genera un guvern puternic.

Votul poporului este clar — subliniază ziarul *Eleftheria* — și exprimă o cerere concretă : instaurarea în țară a unei democrații politice și sociale eficace, cinstite, modernizate și inspirate de încrederea națiunii și de lupta pentru popor. Datoria centrului, conchide ziarul, este de a justifica pe deplin nu numai promisiunile făcute, ci și speranțele create.

Ziarul *Niki* (E.R.E.) scrie că printre cauzele care au contribuit la aceste rezultate este și faptul că s-a înregistrat o schimbare a orientării politice a alegătorilor de la sate, evident în defavoarea E.R.E.

E.D.A. n-a prezentat candidați proprii în 24 de circumscripții electorale, cu scopul de a sprijini pe candidații centrului în vederea reducerii numărului mandatelor E.R.E. în Parlament ceea ce a dus firește la o oarecare scădere a voturilor obținute de acest partid în provincie.

Ziarul *Avghi* (E.D.A.) subliniază că în aceste alegeri E.D.A. și-a păstrat forțele. Ziarul își exprimă părerea că din noul Parlament trebuie să rezulte un guvern care să ducă o politică democratică exprimînd voința și dorințele totalității forțelor democratice. E.D.A., subliniază ziarul, înțelege să sprijine o politică de adevărată reconstrucție democratică, care să exprime voința poporului.

În urma victoriei în alegeri a Uniunii de centru, premierul guvernului de tranziție Paraschevopoulos, care a avut ca sarcină principală organizarea alegerilor ce s-au desfășurat în condiții corecte, și-a prezentat luni demisia regelui Paul al Greciei.

Liderul Uniunii de centru, Papandreu, a fost însărcinat cu formarea guvernului. Astfel Grecia va avea al 37-lea guvern din 1944 încoace.

Noul Parlament grec se va întruni la 19 martie. Într-un mesaj adresat luni seara poporului grec, liderul Uniunii de centru, Papandreu, a promis că partidul său își va îndeplini obligațiile către popor, în folosul democrației și bunăstării poporului grec.

Dana GHEORGHIU

Atena, 18 februarie

MOSCOVA

Chimie și agricultură

Presa sovietică consideră Plenara C.C. al P.C.U.S. care a luat recent sfîrșit după o săptămînă de dezbateri, ca o continuare a „plenarei chimice" din decembrie, în care Comitetul Central a adoptat un vast program de dezvoltare a industriei chimice. Această concluzie se bazează pe legătura directă care există între creșterea producției industriei chimice și în mod special a îngrășămintelor minerale, și sarcina dezvoltării agriculturii sovietice în anii viitori. Acum două luni — remarca *Pravda* — la plenara din decembrie a Comitetului Central a fost elaborat planul de dezvoltare accelerată a industriei chimice, au fost definite direcțiile principale în domeniul agriculturii. Într-un an, în Uniunea Sovietică vor fi date în funcțiune capacități de producție a îngrășămintelor minerale egale cu tot ce ceea ce s-a construit în acest domeniu în primii 40 de ani ai puterii sovietice. (Încă anul acesta vor fi folosite 10 milioane tone de îngrășăminte, iar în 1970 aproximativ 35 milioane tone).

La plenară a fost prezentat raportul „Cu privire la intensificarea producției agricole pe baza întrebuințării pe scară largă a îngrășămintelor, dezvoltării irigației, mecanizării complexe și introducerii realizărilor științei și experienței înaintate pentru sporirea rapidă a producției agricole", prezentat de ministrul agriculturii al U.R.S.S., I. P. Volovcenko, și corapoartele prezentate de Alexandr Ejevski, președintele Asociației unionale „Soiuzselhoztehnika" și Leonid Maximov, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R.S.F.S.Ruse. Plenara a ascultat și corapoarte ale miniștrilor agriculturii din republicile unionale.

Din materialul oferit de lucrările plenarei rezultă că în prezent principala orientare în domeniul agriculturii sovietice este o agricultură intensivă. Raportul sublinia că în prezent s-au creat condiții reale pentru a concentra principalele eforturi spre ridicarea productivității agriculturii și avîntul rapid al creșterii animalelor. În raport și în corapoarte au fost examinate probleme ca importanța chimizării pentru ridicarea productivității agriculturii, folosirea din plin a îngrășămintelor, dezvoltarea științei agricole, consolidarea bazei de nutreturi, mecanizarea complexă și altele.

O mare însemnătate s-a acordat la plenară introducerii cuceririlor științei înaintate în agricultură. S-a preconizat astfel, printre altele, asigurarea de recomandări concrete din partea institutelor de cercetări științifice pentru zone asemănătoare în ce privește condițiile eco-

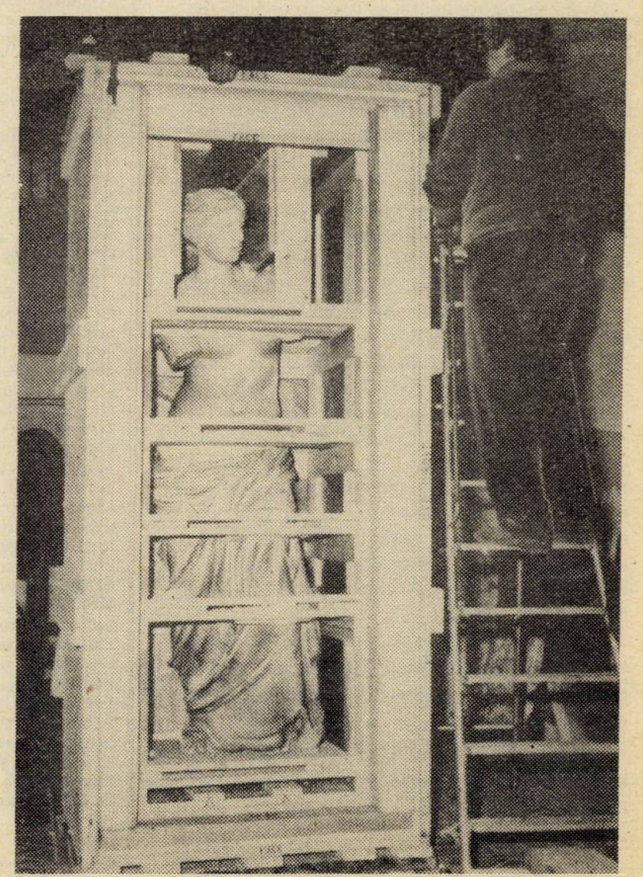

„Venus din Milo" într-o cabină telefonică ? Nu. Prețioasa statuie a fost așezată într-o cutie special construită și capitonată, pentru a face călătoria de la Paris la Tokio. Prima etapă a fost la Marsilia, unde s-a procedat, cu grijă, la îmbarcarea statuii pe bordul pachebotului „Vietnam".

nomice și naturale. Pe această bază s-a recomandat crearea pe lîngă Ministerul Agriculturii al U.R.S.S. a unei Direcții Generale de Chimizare, care va avea drept sarcină conducerea științifico-metodică a activității de cercetări în acest domeniu, elaborarea de recomandări pentru folosirea eficientă a îngrășămintelor minerale, conducerea metodică a tuturor laboratoarelor agro-chimice, introducerea unor metode moderne de analiză a solului etc. De asemenea, se are în vedere crearea în decurs de doi ani a unei rețele de laboratoare agro-chimice de înaltă productivitate pe lîngă stațiunile experimentale republicane, de ținut etc. astfel încît să fie deservite toate colhozurile și sovhozurile regiunii respective. În total vor fi create aproximativ 200 laboratoare agro-chimice avînd fiecare o productivitate de 1 000 analize zilnic.

În cuvîntul pe care l-a rostit în cadrul plenarei, N. S. Hrușciov s-a ocupat pe larg de problemele dezvoltării agriculturii sovietice. Citînd date despre modificarea bazei economice de producție a agriculturii sovietice, vorbitorul a arătat că aceasta a permis să se traseze sarcina folosirii metodelor intensive în producția agricolă. În anul 1953 au existat 1,2 milioane tractoare, în timp ce în anul 1963 — 2,6 milioane tractoare, combine cerealiere, respectiv — 318 000 și 533 000, autocamioane — 424 000 și 900 000; consumul de energie electrică a crescut de la 2,7 miliarde kWh la 14 miliarde kWh. „Toate cadrele noastre — a spus vorbitorul — trebuie să fie conștiente că mecanizarea, electrificarea și chimizarea agriculturii constituie condiția hotărîtoare a creșterii productivității muncii, a sporirii producției agricole".

O mare importanță a fost acordată în cadrul dezbaterilor la plenară problemelor folosirii experienței înaintate. În cuvîntarea sa, N. S. Hrușciov a arătat că în cadrul îndeplinirii sarcinilor privind folosirea metodelor intensive în agricultură trebuie să se facă uz „de tot ce este interesant și util în țările socialiste frățești". El a cerut, de asemenea, „să se studieze mai profund realizările științei și practicii producției agricole din țările capitaliste". „Noi nu trebuie să ne mărginim în aceste probleme la hotarele noastre naționale. Atît țările socialiste, cît și cele capitaliste au mari realizări în dezvoltarea științei și tehnicii. Ar fi absurd să nu studiem realizările științei din străinătate numai pentru că, pasămite, aceste realizări au fost obținute într-o țară capitalistă". O mașină bună, indiferent dacă este construită într-o țară socialistă sau într-o țară capitalistă, poate fi folosită cu succes în interesul construirii socialismului și comunismului — a spus vorbitorul.

Plenara care a luat sfîrșit la Moscova a arătat limpede posibilitățile ce există pentru realizarea sarcinii propuse. „Planurile au fost fixate — scrie *Pravda* — sarcinile au fost definite. Principalul este în prezent munca organizatorică concretă, înfăptuirea practică a măsurilor".

N. PĂTRAȘCU

A. E. L. S. așteaptă

Wait and see... (să așteptăm și să vedem ce se întîmplă !) — unul din vechile precepte ale diplomației engleze și-a găsit o aplicare inedită în domeniul relațiilor economice interoccidentale, atunci cînd consiliul ministerial al A.E.L.S. (Asociația europeană a liberului schimb), întrunit la Geneva, a refuzat să ia atitudine în disputa care opune Piața comună Statelor Unite în legătură cu viitoarea rundă Kennedy. Reținerea „celor șapte" nu poate fi desigur despărțită de îndoielile exprimate la Washington asupra oportunității de a face contrapropuneri în legătură cu „disparitățile tarifare", partea americană înclinînd mai degrabă spre a-i sfătui pe fiecare din „cei șase" să-și mlădieze treptat poziția.

„Cei șapte" sînt neîndoielnic interesați în scăderea reciprocă a tarifelor vamale, dar ei s-au ferit să mărturisească acest lucru pentru că — așa cum au sugerat reprezentanții englezi — „mica zonă a liberului schimb" n-ar avea în nici un caz de cîștigat dacă s-ar situa ferm de partea S.U.A. sau de partea Pieței comune.

„Consiliul ministerial al A.E.L.S. a luat sfîrșit fără ca atitudinea de dispreț adoptată de anumiți membri ai acestui organism față de politica Pieței comune în viitoarea rundă Kennedy, în special în privința disparităților tarifare, să se fi atenuat", transmitea corespondentul agenției France Presse. Izvorul acestui „dispreț" rezidă în teama Angliei, secondată de majoritatea partenerilor ei din „Europa negustorilor" (cum denumește presa franceză A.E.L.S.) că Piața comună va da prioritate unificării economice multilaterale a „celor șase" — așa cum cere Franța — în loc de a se preocupa sincer de o reducere a tarifelor vamale în cadrul G.A.T.T. Dar în așteptarea contrapropunerilor americane la lista produselor afectate de „disparități" prezentată de Piața comună, reprezentanții Angliei, Austriei, Danemarcei, Elveției, Norvegiei, Portugaliei, Suediei s-au mulțumit să dezbată raportul secretarului G.A.T.T., Wyndham White, fără a-și defini un punct de vedere. În felul acesta rămîne un vast cîmp de manevrare ulterioară pentru tendința engleză care preferă să se procedeze la sondaje discrete pentru a se stabili dacă „cei șase" ar fi dispuși să-și modifice propunerile.

Desigur însă că „a aștepta și a vedea ce se întîmplă" implică și anumite riscuri, dacă se ține seama de tendințele centrifuge și uneori contradictorii din cadrul A.E.L.S. Reprezentanții Austriei și-au afirmat la Geneva dorința de a stabili contacte cu Piața comună ; cei ai Danemarcei au solicitat afirmarea mai categorică a solidarității între „cei șapte" prin absorbirea cantităților de ouă pe care R.F.G. nu le-a mai importat din Danemarca atunci cînd și-a închis granița pentru acest produs ; iar reprezentanții Elveției au cerut să se precizeze cît mai clar prin ce mijloace se va acționa pentru ca rezultatele „rundei Kennedy" să nu provoace perturbări în exportul tradițional de produse elveține. Unica măsură preconizată de „cei șapte", legată de disparitățile tarifare, este stabilirea unei protecții reciproce, în sensul că țările care au acum la anumite produse tarife vamale mai mici decît altele să nu fie constrînse să le reducă în aceeași proporție cu țara care are tarife vamale mai mari, ci să se tindă spre o echilibrare.

Z.F.

NICOSIA

Propuneri și contrapropuneri

Călătoria lui George Ball, subsecretar de stat al S.U.A., la Atena, Ankara, Nicosia și Londra nu s-a soldat cu rezultate satisfăcătoare pentru cauza pacificării Ciprului. Este adevărat că Turcia, care a hotărît să folosească dreptul său de intervenție în Cipru, a amînat — după cum relatează Reuter — această acțiune la cererea lui Ball. În același timp însă, trupe turcești s-au îmbarcat pe vase care patrulează în vecinătatea coastelor Ciprului. S-a afirmat că trupele așteaptă noi ordine pentru o eventuală debarcare pe insulă, în virtutea drepturilor de intervenție stipulate în acordurile de la Londra și Zürich. Șeful statului major al forțelor armate turce a negat însă că aceste trupe ar fi plecat spre Cipru și a declarat : „Trupele noastre fac exerciții în această regiune". Între timp, comandantul flotei a 6-a americane, staționată în Mediterana, a comunicat Greciei și Turciei că unitățile sale vor interveni pentru a împiedica orice inițiativă militară exterioară Ciprului.

După cum se vede, inițiativa diplomatică și politică aparține acum în mare măsură Statelor Unite. Aceasta se datorește parțial faptului că tratativele începute la Londra, cu mai mult timp în urmă, merg spre eșec. Se știe că, după cum se proclamase inițial, conferința de la Londra a celor două comunități ciriote și a celor trei puteri garante urma să elaboreze soluții politice și constituționale pentru rezolvarea conflictului din Cipru. Treptat însă, invocîndu-se posibilitatea unor noi explozii de violență, au trecut pe primul plan propunerile cu caracter militar, ca de pildă propunerea anglo-americană privind formarea unei forțe militare internaționale de 10 000 de oameni, constituite din contingente puse la dispoziție de către țările N.A.T.O. Plasate sub comandament britanic, ele ar fi fost menținute în Cipru maximum trei luni și ar fi primit „directive politice" din partea unui comitet al ambasadorilor, cu sediul la Londra, compus din reprezentanții țărilor participante la aceste forțe. Cele trei puteri garante s-ar fi angajat să nu-și exercite dreptul de intervenție unilaterală în Cipru, atîta timp cît amintitele forțe s-ar fi aflat pe teritoriul țării. Planul mai prevedea numirea unui mediator — ales de către Anglia, Grecia și Turcia, cu consimțămîntul liderilor ciprioți — dintr-un stat al N.A.T.O., cu excepția țărilor garante și a Statelor Unite.

Planul a întîmpinat opoziția guvernului cipriot, precum și a unor guverne din N.A.T.O., cărora li se ceruse să contribuie la formarea forței internaționale. În răspunsul guvernului cipriot se arăta că acesta nu-și va da consimțămîntul la trimiterea pe insulă a unei forțe internaționale însărcinate cu menținerea ordinei decît cu condiția ca ea să fie plasată sub controlul direct al Consiliului de Securitate al O.N.U. Dacă principiul

unei participări efective a O.N.U. la operațiunile de menținere a păcii în Cipru ar fi admis cu prioritate — se arăta în răspuns — guvernul cipriot ar fi dispus să negocieze mandatul forței internaționale și să examineze în ansamblu problemele care ar rezulta din crearea sa.

Propunerile privind crearea forței internaționale a N.A.T.O. au fost respinse, sub o formă sau alta, și de mai multe state din blocul nord-atlantic. Franța a arătat, prin intermediul ministrului informațiilor, Peyrefitte, că „nu este de competența sa să se amestece într-o operațiune bazată pe statutul de la Zürich (actualul statut internațional al Ciprului — n.n.), la a cărui elaborare nu a participat și care, de altfel, nu i se pare că poate dura la infinit". Italia a dat și ea un răspuns negativ iar autoritățile Germaniei occidentale au considerat că prezența soldaților vest-germani pe teritoriul cipriot ar putea stîrni amintiri legate de cel de-al doilea război mondial. În Statele Unite — care ar urma să participe la alcătuirea propuselor forțe — ideea a provocat reacții diverse. Liderul democrat Mike Mansfield a declarat că Statele Unite ar trebui să evite participarea directă la planul trimiterii unor forțe internaționale de poliție în Cipru. „Dacă Statele Unite s-ar amesteca, preluînd rolul Marii Britanii — a declarat senatorul — ele nu ar recolta decît cheltuieli, vărsări de sînge și resentimente". Senatorul republican George Aiken și-a exprimat părerea că trimiterea unor forțe militare anglo-americane în Cipru „ar echivala cu o ocupație".

După respingerea planului inițial al puterilor occidentale și după contrapropunerea președintelui Makarios (forțe de pace constituite din militari ai țărilor Asiei și Africii aflate însă sub mandatul Consiliului de Securitate), Anglia a făcut o serie de prime contrapropuneri. În esență se respinge ideea ca O.N.U. să joace un rol major. Cererii cipriote în legătură cu subordonarea forței militare față de Consiliul de Securitate, Anglia i-a adus următorul amendament: observatorul O.N.U. din Cipru să înainteze rapoarte secretarului general al O.N.U. dar să nu aibă autoritate asupra forței N.A.T.O. În aceste contrapropuneri se mai prevede ca comandantul forței internaționale — reprezentant al Marii Britanii — să fie înzestrat cu instrucțiuni pentru respectarea suveranității Ciprului. În timpul vizitei lui Ball, arhiepiscopului Makarios i-a fost prezentat un nou plan anglo-american. Nu se mai menționează necesitatea unor forțe ale N.A.T.O. sau ale unor state din N.A.T.O. ci se vorbește numai despre unități ale unor țări — amintindu-se de exemplu Irlanda și Suedia — care se declară de acord să participe la forța internațională. În noul plan continuă să nu se țină seama de cererea guvernului cipriot ca forța internațională să fie subordonată Consiliului de Securitate.

Guvernul Ciprului a respins și aceste propuneri. Președintele Makarios a atras atenția: „Dacă propunerile lor ar fi acceptate, situația s-ar complica și mai mult... Intenționăm să ne adresăm Consiliului de Securitate și să cerem adoptarea unei rezoluții care să condamne orice încercare de agresiune împotriva noastră și să reafirme integritatea teritorială a Republicii noastre".

După cum se vede, în timp ce, practic conferința de la Londra bate pasul pe loc, propunerile și contrapropunerile făcute pe alte canale diplomatice sînt respinse de către părțile care participă la tratative. În același timp, lipsa generală a unor inițiative de natură politică reiese și din faptul că a început din nou să fie pusă în discuție problema împărțirii insulei. După consultările pe care le-a avut la Londra cu ministrul englez pentru problemele Commonwealth-ului, Duncan Sandys, ministrul de externe cipriot, S. Kyprianu, s-a pronunțat din nou împotriva planurilor de împărțire a insulei.

În cadrul unei recente conferințe de presă, secretarul de stat Dean Rusk a declarat că, un oarecare timp, Statele Unite au considerat că răspunderea pentru evenimentele petrecute „revine guvernului din Cipru, autorităților cipriote și celor trei puteri garante". El a adăugat însă că „a sosit apoi un moment cînd era vădit că trebuie să intervină un factor nou pentru a se putea ajunge la un acord". Nici Rusk nu sugerează însă adoptarea unor măsuri politice. Într-o formă nuanțată el a declarat că Statele Unite ar fi dispuse să fie „un asociat minor în cadrul unor forțe internaționale, cu condiția ca acest lucru să fie acceptabil pentru toți cei implicați".

În momentul de față se pare că negocierile directe între părțile interesate au ajuns într-un punct critic. La Londra a avut loc o consfătuire a premierului Home cu principalii membri și consilieri ai cabinetului. Întrebată dacă principalul obiectiv al convorbirilor a constat în luarea în considerație a unor noi căi pentru a-l convinge pe președintele Ciprului să accepte prezența unei forțe de poliție a N.A.T.O., o oficialitate bine informată a dat un răspuns interpretabil: „Lucrurile au depășit cu mult această situație".

Atît Ciprul cît și Anglia au cerut, din motive diferite, convocarea Consiliului de Securitate. Cererea Ciprului este motivată prin necesitatea luării unor măsuri pentru protejarea integrității teritoriale a insulei. Anglia susține că este necesar să se ia măsuri care să împiedice agravarea conflictului intern. (Primul ministru Home a declarat: „Urgența cu care căutăm să constituim forța internațională pentru Cipru se datorește faptului că noi considerăm că există primejdia unui război civil între cipriotii greci și turci"). Probabil că pe aceeași linie a preocupărilor se înscrie și numirea generalului Carver la comanda forțelor militare britanice însărcinate cu supravegherea încetării focului în locul generalului Peter Young care-și reia comanda asupra celor două baze engleze. Se afirmă că generalul Carver ar urma să preia comanda propuselor forțe internaționale. Thorneycroft, ministrul de război al Angliei, a declarat că nu s-a hotărît nimic în această direcție, dar că în Cipru „este acum mai mult decît destul de făcut pentru doi generali britanici".

Chiar dacă poporul cipriot ar dori ca în locul generalilor să acționeze diplomații, deocamdată nu se întrevede nici o soluție politică concretă, eficientă.

Eugen PHOEBUS

Dans de pe Someș, interpretat de echipa de artiști amatori a Palatului Culturii de la Brașov care a făcut parte din grupul folcloric ce a obținut premiul I și diploma de onoare la Festivalul internațional de folclor de la Cairo

BONN

P.S.D.G.: Un președinte nou, dar politica?

Congresul extraordinar al Partidului Social-Democrat din Germania occidentală (P.S.D.G.), care s-a desfășurat la Bonn în zilele de 15 și 16 februarie, nu rezerva surprize pentru nimeni. Willi Brandt, primarul Berlinului occidental, era destinat încă de pe vremea cînd trăia bătrînul președinte al P.S.D.G., Erich Ollenhauer, să-i fie succesor, iar după moartea acestuia, a îndeplinit interimar funcția în care a fost acum consacrat oficial. Trebuie spus că această alegere a întîmpinat obiecțiile unor cercuri ale social-democrației vest-germane care considerau inoportună perspectiva de a se confunda, în aceeași persoană, primarul Berlinului occidental cu președintele Partidului Social-Democrat din Republica Federală Germană.

În același timp, o campanie susținută și de organul P.S.D.G., *Vorwärts*, lăsa să se prevadă, așa cum s-a și întîmplat, că el va fi și candidatul social-democrației în alegerile din 1965 pentru funcția de cancelar. După ce, în 1961, Brandt l-a înfruntat într-o competiție similară pe Adenauer, acum el va fi pus în fața lui Ludwig Erhard. Cu aceasta, Republica Federală, după Anglia și Franța, intră într-o arenă electorală în care curentele conservatoare la putere vor întîlni, în lupta pentru voturi, o opoziție care afirmă că se află în căutarea unor căi și metode noi în politica internă și externă.

Dar există oare (în R.F.G.) o opoziție? Întrebarea aparține ziaristului vest-german Sebastian Haffner *), și se referă la opoziție în sensul activității consecvente a unui partid sau a mai multora, care să prezinte alternative precise la politica partidului de guvernămînt. Dar ea ar putea figura în deschiderea unei dezbateri în legătură cu rolul pe care-l deține și pe care l-ar putea deține Partidul Social-Democrat în contextul actual al vieții politice din R.F.G.

Căutînd un răspuns la această întrebare, nu vom merge prea departe în istoria frămîntată a acestui partid. În 1960, cel de al 9-lea Congres al său adopta la Hanovra un program de politică internă și externă care a întristat adînc pe acei membri ai Partidului Social-Democrat ce credeau în rațiunea de a fi a partidului lor și care uluia chiar pe adversarii conservatori. Într-o enumerare care tăia răsuflarea, P.S.D.G. renunța la tot ce fusese pînă atunci esența programatică a social-democrației vest-germane și se pronunța pentru o economie „bazată pe libera concurență", mai precis pentru o economie capitalistă, pentru dreptul proprietății private asupra mijloacelor de producție de „a-și asigura protecția societății" și — la cererea expresă a actualului său președinte — a adoptat o rezoluție în favoarea înzestrării forțelor armate ale Bundeswehrului cu „cel mai eficient echipament și armament", formulă folosită pentru a nu spune pe nume armelor nucleare. Cu cîtăva vreme înainte, Wehner (reales vicepreședinte la actualul congres, împreună cu Erler) prezenta în Bundestag un program de politică externă, foarte apropiat de cel al guvernului, din care nu lipseau nici aprobarea pentru măsurile de înarmare, inclusiv înarmarea nucleară, și nici profesiunea de credință față de N.A.T.O.

Toate acestea se întîmplau la numai trei ani după ce grupul parlamentar social-democrat publicase un program de politică externă în care se cerea retragerea R.F.G. din N.A.T.O., desființarea recrutărilor în Bundeswehr, găsirea posibilităților de creare a unui sistem de securitate europeană și alte măsuri tinzînd spre rezolvarea pe calea tratativelor a problemei germane. Distanța ce fusese parcursă provoca următoarele reflecții revistei londoneze *Economist*, de tendință conservatoare: „Te cuprinde îndoiala dacă această transformare a opoziției vest-germane nu este prea totală pentru a fi înțeleaptă... Ea nu mai spune nimic despre căutarea unei reglementări a problemei germane și nici nu emite vreo idee privind stabilirea cîndva a unor relații rezonabile cu Polonia sau cu orice parte a Europei răsăritene... O țară ca Germania occidentală, cu o atît de puternică tendință spre conformism, ar putea numai să tragă foloase de pe urma unei opoziții care se opune" (*Economist* — 12 martie 1960).

Presa vremii arăta că Hanovra a marcat victoria aripii de dreapta din conducerea P.S.D.G., reprezentată prin Brandt, Wehner și Carlo Schmid care, după cum relata în zilele acelea ziarul hamburghez *Die Welt*, nu s-au alăturat puternicelor aplauze ce au salutat discursul rostit la congres de Erich Ollenhauer în favoarea „respingerii fără echivoc" a armei atomice. Punctul de vedere al dreptei prevalînd, social-democrația vest-germană a fost orientată spre o adevărată competiție cu Uniunea Creștin-Democrată urmărind aceleași obiective politice, aceeași politică imobilă și necorespunzătoare unor realități care se impun primarului Berlinului occidental poate chiar mai pregnant, mai viu și mai concret decît unui cetățean al R.F.G.

În pregătirile pentru alegerile din 1965, lecția celor din 1961 constituie aproape un avertisment: singurul dintre cele trei partide politice principale care au pierdut voturi, fiind — pentru prima dată de la constituirea R.F.G. — lipsit de majoritatea parlamentară absolută, a fost U.C.D., pe atunci partidul lui Adenauer. Acest preludiu la amurgul unei ere — „era Adenauer" — nu însemna încă apusul definitiv al politicii sale. Cei sensibili la prefacerile ce se săvîrșesc în conștiințele oamenilor au semnalat însă un proces încă incipient, dar de loc neglijabil, de elucidare și de înțelegere a cursului evenimentelor.

Și în cercurile guvernamentale din R.F.G. a existat o oarecare schimbare de ton după plecarea cancelarului Adenauer, o afișare a unei politici de „flexibilitate", în contrast cu „rigiditatea" adenaueristă. Este firesc ca, pentru oamenii politici germani, pe primul plan al preocupărilor să se afle problema germană, necesitatea îmbunătățirii relațiilor intergermane. În această direcție însă, politica proclamată atît de partidul guvernamental, U.C.D., cît și de partidul de opoziție social-democrat este încă foarte apropiată de vechiul imobilism.

Înfrîngînd puternica propagandă oficială, în ultima vreme din ce în ce mai frecvent și mai categoric, articole de presă, manifestări publice, declarații făcute de personalități marcante, recomandă realism și abandonarea acestei politici desprinsă parcă din basmul despre cămașa împăratului care de fapt nici nu exista. Nu este însă atît de greu să-ți dai seama că lumea se mișcă astăzi pe alte coordonate decît acelea care au putut genera argumentele aduse în sprijinul politicii celor două partide. A nu se uita: în 1961 Adenauer a pierdut voturi nu pentru că P.S.D.G. prezenta o alternativă radicală la o politică compromisă, ci pentru că o mare parte din corpul electoral vest-german dorea o asemenea alternativă. În Franța, ca și în Anglia, candidații opoziției, socialistul Gaston Defferre și laburistul Harold Wilson, propun viitorilor alegători anumite soluții de schimb față de politica guvernelor respective, schițează semne de întrebare în diferite domenii.

Acest proces s-a repercutat într-o oarecare măsură și asupra declarațiilor făcute de unii lideri ai social-democrației vest-germane. Actualul ei șef, Brandt, îndepărtîndu-se oarecum de luările sale de poziție din anii trecuți, spunea acum cîteva luni în legătură cu situația din Germania și din Berlinul occidental: „Nu există o soluție izolată pentru problema Berlinului și a Germaniei, dacă se urmărește o soluționare rațională și în oarecare măsură perfectă a problemelor internaționale... Nu există o soluție a problemei germane și a celei a Berlinului numai prin voința germanilor și prin sprijinul puterilor occidentale, ci numai dacă voința de a reuni poporul scindat se întîlnește într-un punct potrivit cu relațiile schimbate și interesele modificate între cele două blocuri de puteri ale lumii" (noiembrie 1963 — citat după agenția D.P.A.). Și cu alt prilej: „Frontur-ile închistate dintre Est și Vest trebuie rupte printr-o mai mare înțelegere față de politica Răsăritului. Este necesară mai mult ca oricînd încercarea de a atenua contradicția Est-Vest. Este necesară o politică a transformării pașnice a conflictului și o politică a riscului păcii, deoarece — o dată cu dorința de a transforma conflictul — occidentul însuși trebuie să fie accesibil influenței celeilalte părți. Simpla intransigență nu oferă nici o perspectivă". (Citat după D.P.A.).

Desigur, cuvintele îmbracă diferite accepțiuni, noțiunile și formulările, aparținînd terminologiei politice, pot fi folosite în slujba anumitor țeluri sau a altora; dar fapt este că unele dintre acestea marchează o distanțare față de politica „orașului de front", afirmată nu cu mulți ani în urmă tot de Brandt. În același timp semnificația lor a fost limitată de alte declarații, de pildă aceea făcută la recentul congres cînd, în cîteva cuvinte, el și-a reafirmat devotamentul și față de N.A.T.O. și consolidarea militară a Occidentului și față de alte idei curente ale unei politici închistate. Mai mult, declarațiile pozitive nu și-au găsit încă aplicare consecventă în comportarea practică a primarului Berlinului occidental și a actualului președinte al P.S.D.G. Este vorba, de

*) Articolul său este reprodus la rubrica „Puncte de vedere".

exemplu, de faptul că Senatul vest-berlinez a respins fără motive întemeiate reînnoirea acordului cu guvernul R.D.G. asupra permiselor de trecere în capitala R. D. Germane pentru cetățenii Berlinului occidental, pe aceeași bază ca în timpul sărbătorilor de iarnă. Explicînd, ziarul vest-german *Süddeutsche Zeitung* sublinia intervenția (ilegală) a guvernului de la Bonn, care nu dorea reușita lor. Și totuși cu numai puține zile înainte de întreruperea întîlnirilor dintre reprezentantul guvernului R. D. Germane și cel al Senatului vest-berlinez, Brandt a spus unele lucruri care păreau aproape un angajament. „Nu vom lăsa să ni se impună nici o concepție și nu ne vom lăsa de loc abătuți de la drumul pe care-l considerăm just, declara el. Aceasta mai înseamnă că nu apreciem acele sfaturi care ne împing acum spre pretenții maximale". Exprimînd o idee care ar putea avea și o semnificație mai largă, ziarul Partidului Social-Democrat din Berlinul occidental scria: „Deoarece nimeni dintre noi nu vrea să tragă cu arma, va trebui să negociem, etapă cu etapă".

De aici reiese unde trebuie căutat răspunsul la întrebarea lui Haffner, pe care am citat-o la începutul acestui articol. Acum mai mult ca oricînd, cerea el dînd glas unui întreg curent de opinie din rîndul concetățenilor săi, R.F.G. are nevoie de o opoziție hotărîtă, curajoasă, bine orientată.

Riana LUPU

DAR-ES-SALAAM

Unitatea africană în acțiune

Încheiată în seara zilei de 14 februarie, cu 24 de ore mai devreme decît fusese prevăzut, Conferința de la Dar-Es-Salaam a fost calificată de observatorii prezenți în capitala Republicii Tanganika drept o reafirmare a unității africane, deosebit de importantă în aceste momente dificile pentru situația internă și pentru relațiile dintre unele state ale continentului.

Importanța și gravitatea problemelor supuse acestei Conferințe sînt subliniate și de faptul că ele au eclipsat în mare măsură ecoul de presă și de opinie publică al reuniunii de la Fort Lamy (Ciad) a șefilor de state din Africa ecuatorială și Camerun, care la 11 și 12 februarie au discutat diverse implicații ale relațiilor cu Piața comună, precum și efectele posibile ale situației din învecinatul Congo cu capitala Leopoldville. Dintre punctele înscrise inițial pe ordinea de zi, miniștrii de externe și ai apărării din cele 32 de țări membre ale Organizației Unității Africane care au răspuns invitației de a se reuni la Dar-Es-Salaam au luat în discuție numai două, considerate de primă urgență: 1) înlocuirea trupelor britanice din Tanganika cu forțe armate africane, pînă la reorganizarea armatei tanganikeze; 2) conflictul teritorial care a provocat ciocnirile sîngeroase la frontiera dintre Etiopia și Somalia. Restul problemelor — cauze și efecte ale evenimentelor recente din Kenya, Uganda și Ruanda — urmează să fie incluse pe agenda celeilalte conferințe O.U.A., care va întruni din nou pe miniștrii de externe la Lagos, capitala Nigeriei, în ziua de 24 februarie.

Rezultatele reuniunii de la Dar-Es-Salaam sînt considerate, cel puțin în ce privește problema Tanganikăi, ca reprezentînd și un succes personal al președintelui Julius Nyerere. După cum se știe, rebeliunea izbucnită în cîteva unități ale armatei tanganikeze l-a determinat să facă apel la trupele engleze pentru restabilirea ordinei în țară. Ca urmare, unități britanice aeropurtate au venit pe teritoriul Republicii Tanganika, fapt de natură să umbrească prestigiul președintelui Nyerere față de celelalte țări africane. Deși în Kenya se întîmplase aproape același lucru, cam în același timp, unele guverne africane s-au arătat dispuse să înțeleagă soluția *in extremis* la care a recurs guvernul Kenyei, independentă doar de vreo două luni. Ele n-au acordat însă aceleași circumstanțe atenuante Tanganikăi și l-au criticat pe președintele Nyerere pentru gestul său. În fața situației create, președintele Nyerere s-a adresat Organizației Unității Africane cerîndu-i să convoace la Dar-Es-Salaam pe miniștrii de externe și ai apărării. Expunînd motivele pentru care s-a adresat O.U.A., Nyerere a arătat că necesitatea înlocuirii trupelor engleze în Tanganika este deosebit de stringentă, pentru că prezența lor prelungită ar fi incompatibilă cu politica africană de neaderare la blocurile militare și jenantă atît pentru activitatea Comitetului O.U.A. de sprijinire a luptei de eliberare a teritoriilor încă sub tutelă, cît și pentru conducerile mișcărilor de eliberare din Mozambic și Africa de sud, toate cu sediul în capitala tanganikeză, Dar-Es-Salaam.

Rezultatul concret al Conferinței de la Dar-Es-Salaam este hotărîrea de a se alcătui o armată africană care să ia locul unităților britanice în Tanganika, pînă la reorganizarea armatei naționale. Tanganika va hotărî singură cărora dintre țările membre ale O.U.A. se va adresa pentru a-i trimite unitățile necesare menținerii ordinii și legalității. Se presupune că Tanganika însăși, Uganda și Kenya vor fi cele dintîi în a furniza contingentele acestei prime experimentări a ideii unei forțe armate pan-africane, susținute de Ghana în cadrul conferinței la nivel înalt de la Addis-Abeba. Unii observatori susțin însă că Etiopia ar fi în momentul de față singura țară din Africa de est care ar dispune de efective armate suficiente și corespunzător instruite și echipate pentru a putea participa la o forță internațională de poliție.

Dar Etiopia este deocamdată angajată în conflictul de frontieră cu Somalia, subiect în egală măsură abordat la Conferința de la Dar-Es-Salaam, singura concluzie fiind un apel la rațiune — și deci la armistițiu — adresat celor două părți, urmînd ca miniștrii de externe din O.U.A. să se pronunțe abia la 24 februarie, în reuniunea de la Lagos, asupra măsurilor necesare. A fost astfel aplicată din nou procedura experimentată în cazul conflictului de frontieră algero-marocan. Ca și președintele Sudanului, regele Marocului și-a oferit și el bunele oficii pentru aplanarea litigiului, subliniind că înțelege să se revanșeze în acest fel pentru serviciul făcut de împăratul Etiopiei, care a contribuit personal la realizarea acordului temporar între Maroc și Algeria.

Între timp, atît Etiopia, cît și Somalia, care au ordonat trupelor respective să înceteze orice ostilități, susțin, fiecare, că n-au atacat primele și că n-au făcut decît să răspundă focului deschis de partea cealaltă. Sînt experți care consideră conflictul de frontieră dintre Etiopia și Somalia, ca și pe acela dintre Etiopia, Kenya și Somalia (care de asemenea va figura pe ordinea de zi de la Lagos) disproporționat în raport cu natura regiunii vizate — aridă și fără prea mare valoare, constituind mai degrabă o povară decît un avantaj pentru economia celor trei țări. „Teritoriul este atît de vast — scrie un corespondent al cotidianului elvețian *Gazette de Lausanne* — și distanțele ce trebuie parcurse atît de mari, încît este aproape miraculos că luptele pot avea loc".

Un ambasador occidental la Mogadiscio, considerat „expert" în problemele somaleze, afirma că Somalia ar avea motive de ordin intern să nu renunțe la revendicările teritoriale față de Etiopia: „Nici un guvern somalez nu ar putea dăinui mai mult de cinci secunde dacă ar da semne că vrea să abandoneze partida". În drum spre Dar-Es-Salaam, la Nairobi, ministrul de externe al Somaliei, Abdulah Issa, a lansat ideea unui plebiscit. Dar împăratul Etiopiei, Haile Selassie, a declarat că singura soluție ar fi ca Somalia să renunțe la „pretențiile ei nejustificate". Poziția Etiopiei are și ea cauze de ordin intern și s-a făcut afirmația că împăratul nu vrea să cedeze teren Somaliei, de teama unui val de conflicte teritoriale în însuși interiorul țării sale, și anume între tribul creștin Ambara și musulmani. De fapt, frontierele actuale ale Etiopiei au fost stabilite de predecesorul Negusului, împăratul Menelik, care anexase teritoriile meridionale, limitrofe cu Kenya și Somalia, pe care la vremea aceea nimeni nu le revendica și care nu erau locuite decît de somalezi și galasi, aceștia din urmă vorbind o limbă asemănătoare cu somaleza.

Cît privește Kenya, ea este într-o poziție defensivă în cadrul conflictului teritorial. E greu de imaginat ca guvernul să poată renunța la zona de nord-est: ea reprezintă aproape jumătate din teritoriul național actual. Apoi trebuie să se țină seama și de primejdia declanșării unor mișcări separatiste în țară.

Iată tot atîtea date ale problemei — pe lîngă multe altele — pe care va trebui să le ia în considerare conferința de la Lagos, căreia i-a fost transferată discutarea măsurilor de luat în Africa de est. La 24 februarie vor fi prezenți, pe lîngă participanții Conferinței de la Dar-Es-Salaam, și miniștrii de externe din Togo și Republica Africa Centrală, absenți de la reuniunea precedentă sub motiv că aceea din capitala Nigeriei ar fi putut îmbina preocupările ambelor conferințe.

Gabriela DOLGU

Cum se organizează o lovitură de stat

„Domnilor, faceți liniște în clasă. Astăzi vom discuta despre organizarea loviturilor de stat militare. După cum știți, cînd vă veți întoarce la sfîrșitul acestui curs în țările de unde ați venit, veți comanda unități importante ale armatelor dv. naționale. Probabil că veți lua parte lă cel puțin o lovitură de stat și este necesar să cunoașteți anumite lucruri. Mai întîi ce fel de lovitură de stat preferați ?"

Un colonel ridică mîna : „O lovitură de stat fără vărsare de sînge".

„Foarte bine, colonel Phu Nu Nu Mu. Întotdeauna este preferabilă o lovitură de stat fără vărsare de sînge. Opinia publică se va împăca totdeauna cu o lovitură de stat de felul acesta, în timp ce, dacă va trebui să recurgeți la lupte, povestea pe care o vor relata ziarele o să fie cam încurcată și veți crea un prost renume loviturilor de stat militare".

Pentru a organiza o lovitură de stat fără vărsare de sînge este nevoie să dispuneți de o juntă. Această juntă trebuie să se compună din alți ofițeri, preferabil avînd grade inferioare gradului de general. După ce lovitura reușește, puteți să vă avansați în grad. De fapt, o lovitură de stat are între altele și rostul de a accelera procesul de avansare în rîndurile personalului militar. Ce s-a întîmplat, maior Gonzales ?

„Senor, dacă avem o juntă, cine hotărăște care va fi șeful ?"

„Trageți toți cîte o carte. De obicei așa se procedează".

Un căpitan de marină ridică mîna. „In cele mai multe dintre loviturile de stat fără vărsare de sînge cele mai multe posturi le primește armata de uscat, iar marina este consultată foarte rar. Ce am putea face noi ca să jucăm un rol mai important ?".

„Depinde unde este așezată capitala țării dv. Dacă această capitală este și un port maritim vă puteți aduce distrugătoarele și crucișătoarele și puteți amenința că veți bombarda orașul dacă nu veți fi incluși în juntă. Tot așa, voi cei din aviație puteți spune că veți bombarda capitala dacă nu vi se va atribui un rol important. Idealul este ca la loviturile de stat să ia parte toate armele.

Cel mai important lucru în vederea unei lovituri de stat este să obțineți comanda unor trupe. Comanda unei unități de tancuri este ceva ideal, iar comanda unor unități de parașutiști este cît se poate de utilă. Pe cît posibil nu vă băgați în statul major. Ați putea ajunge să fiți arestați din greșeală.

O dată ce aveți comanda unor trupe, trebuie să vă gîndiți la un pretext pentru a le aduce în capitala țării. Poate că le-ați putea aduce pentru o paradă militară de ziua loialității sau pentru o paradă în fața comandantului suprem. Fixați-vă sosirea în zorii zilei, atunci cînd toată lumea doarme. Primul lucru pe care-l aveți de făcut este să înconjurați palatul prezidențial și clădirea radiodifuziunii. Anunțați la radio că ați preluat puterea în numele unei guvernări libere și democratice și acuzați pe conducătorii precedenți că au jefuit tezaurul, au instaurat o dictatură și au dus tratative cu puteri străine subversive.

Dacă toate merg bine, o să puteți lua micul dejun în palat. Puneți-i pe președinte și pe membrii guvernului în stare de arest la domiciliu și organizați o demonstrație populară pe străzi. Lăsați oamenii să dea foc unui mare magazin sau unei ambasade străine ca să-i faceți să simtă că și-au cîștigat într-adevăr libertatea. După aceea, dispuneți trupele în poziție de luptă prin oraș și introduceți starea de asediu.

Țineți apoi o conferință de presă și anunțați că politica externă a țării nu se va schimba cu nimic și că veți accepta cu plăcere ajutorul oricărei țări dacă vă va fi oferit necondiționat. O să vă mirați cît de nerăbdători sînt diplomații străini să ajungă la o înțelegere bună cu o juntă nouă. Voiai să întrebi ceva colonel Choo ?"

„O singură întrebare : cum se deschide un cont la o bancă elvețiană ?"

Art BUCHWALD

(Din „New York Herald Tribune")

Ruby de vorbă cu avocații săi, Melvin Belli (în dreapta) și Tom Howard (la mijloc)

DALLAS

Procesul Ruby

Deschiderea la 17 februarie a procesului lui Jack Ruby, asasinul lui Oswald — prezumtivul ucigaș al președintelui Kennedy — a pus capăt unei întregi serii de manevre ale apărării, care urmăreau în esență același lucru : amînarea cît mai mult a judecății. După ce au fost respinse două cereri de eliberare pe cauțiune a clientului lor ; după ce încercarea de a obține judecarea procesului în altă localitate decît Dallas — pe motiv că în acest oraș nu se poate forma un „juriu imparțial" — a eșuat ; după victoria marcată prin declarația unui psihiatru „imparțial" de la Ospiciul de stat John Sealy, dr. Martin Towler, conform căreia Ruby „nu s-ar comporta normal" (fapt care a indicat apărării calea de urmat : teza „epilepsiei psiho-motrice") ; după eșecul unor procedee tipic avocățești a căror sarcină era să se cîștige timp (citarea unui număr impresionant de martori — 173, lectura cu glas tare a tuturor articolelor din ziarele și revistele din Dallas în legătură cu crima etc) — apărătorii lui Ruby s-au văzut obligați să se prezinte, pînă la urmă, împreună cu clientul lor, în fața judecătorului Joe Brown.

Între timp, în celula sa, Ruby își descoperise vocația literară : a început să-și redacteze memoriile. Să recunoaștem că această nouă latură a personalității sale se potrivește destul de bine cu imaginea pe care avocatul Tom Howard ținea s-o creeze despre clientul său : „un om al ordinei", avînd „cultul președinților", al tuturora de la Lincoln încoace. Acest integru patron de cabaret nu și-a pierdut calmul decît de două ori : o dată, atunci cînd a aflat că nu va fi eliberat pe cauțiune ; a doua oară, acum cîteva zile, cînd — după cum scrie *New York Herald Tribune* — a izbucnit în lacrimi „la ideea că a atras rușinea asupra concetățenilor săi din Dallas". „Iubesc orașul acesta, a spus el plîngînd ; e atît de multă cultură aici ; oamenii de aici sînt atît de buni cetățeni ! Cei de la poliție îmi sînt cu toții prieteni. Nu am încercat niciodată în viața mea să fac ceva ilegal. Îmi iubesc țara, sînt mai mult decît sută la sută american". Și ca să nu mai existe nici o zonă ascunsă a sufletului său, el a încheiat : „Sînt un om cu frica lui dumnezeu". Desigur că această declarație a fost făcută, întîi de toate, pentru cei 900 de candidați din care se vor alege juriații.

Între timp, teza apărării, conform căreia Ruby ar suferi de o „epilepsie care-l face să-și piardă controlul acțiunilor în condițiile unei emoții puternice", a primit o serioasă lovitură. După ce trei spitale din Dallas refuzaseră să-l examineze, el a fost supus totuși unui examen psihiatric ale cărui concluzii sînt clare : Ruby a fost și este absolut normal. Faptul acesta a determinat pînă la urmă o scindăre a echipei apărării și a produs o ruptură între avocați. Melvin Belli, conducătorul echipei, este susținătorul înfocat al tezei „nebuniei trecătoare" ; mai mult : el pare să fie un adevărat specialist al apărărilor bazate pe asemenea argumente. Cunoștințele sale medicale, precum și procedeele oratorice de care știe să uzeze și care nu au rămas pînă acum fără efect în fața multor juriați, i-au asigurat răsunătoare succese. Adversarul său, Tom Howard, care voia să pledeze în instanță teoria că Ruby ar fi executat crima fără premeditare, fiind un om violent dar avînd în fond „o inimă bună", a trebuit să se retragă. O dată cu el a părăsit echipa și californianul Sam Broody, specialist în apel. Astfel, Belli este secondat acum de texanul Joe Tonahill.

După cum se prevede, juriații vor trebui să determine care a fost starea mintală a lui Ruby în momentul comiterii crimei și care este starea lui la proces. Patru cazuri sînt posibile : 1) dacă ei vor considera că el l-a ucis pe Oswald într-un moment de nebunie, dar este astăzi sănătos la minte, Ruby va fi pus în libertate ; 2) dacă vor aprecia că și-a pierdut mințile în momentul crimei și că încă nu și-a revenit, el va fi internat într-un ospiciu și eliberat după însănătoșire ; 3) dacă vor găsi că a fost normal cînd l-a împușcat pe Oswald, dar nu mai este astăzi, Ruby va fi trimis într-un ospiciu, urmînd să fie tradus în fața justiției după ce se va face bine ; 4) dacă vor găsi că a fost normal cînd a ucis și că este și astăzi, atunci Ruby va putea să fie judecat într-un alt proces. Dar va trebui să se formeze un nou juriu și din nou acuzarea va susține teza omorului cu premeditare, în timp ce apărarea va putea să aleagă între teza iresponsabilității sau teza crimei pasionale. (Prin plecarea din echipa apărării a lui

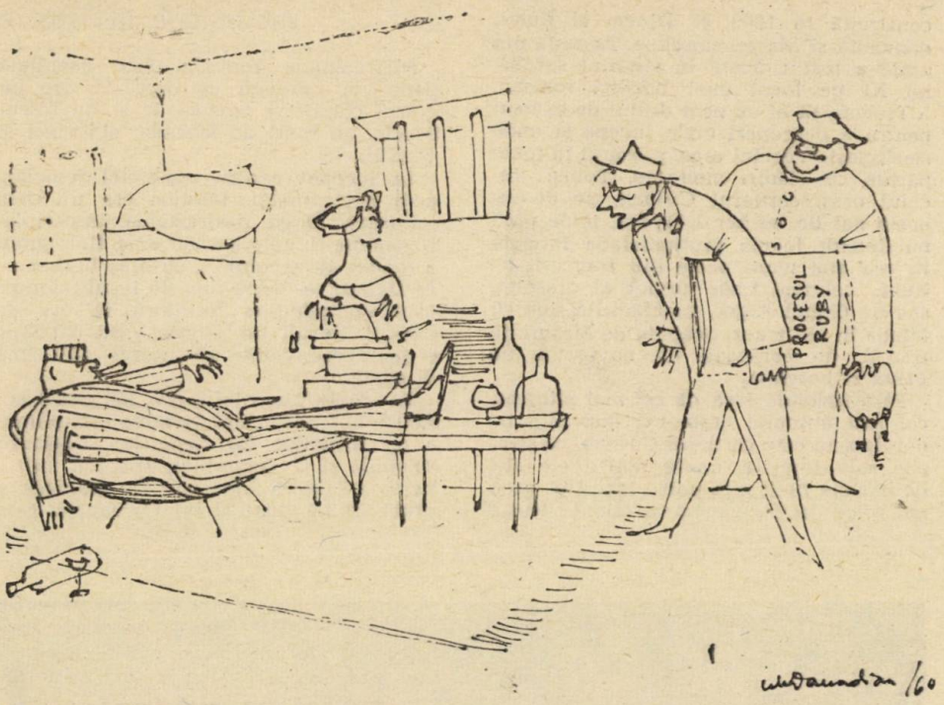

RUBY : — Nu vezi că-mi scriu memoriile ? Nu-mi mai bate capul cu procesul !...

Desen de CIK DAMADIAN

Tom Howard, avocatul care susține că Ruby l-a ucis pe Oswald „pentru că-l iubea prea mult pe Kennedy", șansele acestei variante a apărării s-au redus simțitor).

În clipa de față atenția opiniei publice este atrasă de ceremonialul alegerii juraților și de condițiile cu totul originale în care aceștia vor fi „cazați" în cursul procesului. Izolați de lumea exterioară și de familiile lor ; locuind la etajul VII al închisorii, în celule de cîte 2 × 2 m, fără fereastră ; supravegheați de șerifi ; avînd la dispoziție doar o sală comună cu 12 fotolii, două mese și un reșou pentru cafea ; fără radio ; fără televizor, cu ziarele cenzurate (vor fi scoase toate știrile în legătură cu procesul) și neavînd voie să consume alcool ; ieșind la lumina zilei numai cînd se duc la restaurantul vecin ; străbătînd de fiecare dată șase uși ale închisorii, cu deschidere automată, — acestor juați procesul trebuie să li se pară ceva mai incomod decît lui Ruby șederea în închisoare. În număr de 12, ei vor trebui să fie aleși dintre proprietarii de bunuri imobiliare și șefii de familie. Fiecare jurat „potențial" va fi supus unui „intens interogatoriu personal". Atît apărarea cît și acuzarea au dreptul să respingă pînă la 15 juați, pentru orice motiv pe care-l consideră oportun.

Prima ședință, deschisă luni la ora 9,04 (ora locală), a durat mai puțin de un ceas și s-a desfășurat într-o atmosferă de o cordialitate — „cuvîntul e slab", subliniază agenția *France Presse* — care a făcut ca cei 200 ziariști străini „să rămînă stupefiați". Și, „desigur, cel ce manifestă mai multă cordialitate este judecătorul Brown". El s-a mulțumit să respingă două moțiuni ale apărării în care se cerea pur și simplu achitarea lui Ruby pe motiv că a fost „pradă unor tulburări cerebrale de natură epileptică", și să accepte moțiunea care cerea ca numele candidaților-juați să fie trase la sorți. Semnificativ ni se pare faptul că, după întreruperea de la prînz, la ora 13,30 președintele a anunțat suspendarea dezbaterilor din cauza funeraliilor lui A. L. Thornton, fost primar al orașului.

Singurul fapt senzațional — căruia împrejurarea că a fost ținut secret pînă în după-amiaza zilei de luni i-a sporit încărcătura de „mister" — îl constituie arestarea unui tăietor de lemne din Oregon, David Conrad Glass, de 39 de ani, pentru că a intrat înarmat în sala de dezbateri. Șeriful Bill Decker nu a dezmințit știrea după care poliția ar fi fost informată de sosirea și de intențiile agresive ale lui Glass (el a străbătut peste 3 000 km pînă la Dallas) și că mandatul de arestare împotriva lui ar fi fost pregătit din timp.

Firește, orice pronostic asupra rezultatului final al procesului pare deocamdată prematur. Înșiși book-makers-ii din Dallas, care timp de aproape trei luni au organizat pariuri în ceea ce privește ținerea sau nu în acest oraș a procesului, nu pot să indice în ce măsură opinia publică mizează pe achitarea sau pe condamnarea lui Ruby. Agenția *France Presse* scrie că „sarcina apărării lui Ruby pare să fie ușoară". Dar procurorul Henry Wade a declarat nu numai o dată că „avocații apărării au căutat mai mult publicitatea pentru ei înșiși, decît apărarea propriu-zisă a poziției lor în proces" și că „psihiatrii (pe afirmațiile cărora se bazează toată teoria apărării — n.n.) nu cîntăresc prea greu în aprecierea texanilor". Pentru opinia publică mondială, atît preliminariile procesului, cît și primele dezbateri, par să ofere doar cîteva elemente ale drumului labirintic, extrem de lent și de anevoios, pe care justiția americană trebuie să-l străbată pentru a ajunge la adevăr.

Ștefan POPA

PRINDEȚI HOȚUL

În timp ce comisia instituită de Senatul S.U.A. cercetează încă modul în care a fost răpus președintele Kennedy, spre a stabili cine a fost presupusul sau cine au fost presupușii asasini, în timp ce onorabilul Ruby, ucigaș verificat, pozat, filmat și televizat în exercițiul funcțiunii sale, duce o viață extrem de confortabilă în închisoare, distrîndu-se în orele sale libere cu jocul „a fi sau a nu fi... nebun", presa americană, așteptînd elucidarea cazului, publică simple informații despre „crima secolului 20".

Cu o singură excepție — revista American Opinion a asociației fasciste John Birch. Într-un articol din ultimul său număr, semnat de Revile Oliver, profesor la Universitatea din Illinois, revista, care a mai dat dovadă și în trecut de „perspicacitate, inteligență și bun simț", descoperă, cu intuiția sigură a detectivului avizat, misterul crimei. Dacă asasinarea președintelui Kennedy v-a indignat, dacă ați împărtășit cumva sentimente de compasiune față de văduva și copiii săi, dacă vă închipuiți că anumiți indivizi din Texas sau din state învecinate sau nu, dintr-o simpatie excesivă pentru defunctul președinte al S.U.A., au vrut să-l scutească de suferințele pămîntești, fiți siguri că v-ați înșelat. O afirmă cu deplină seninătate American Opinion care oferă cititorilor săi și explicația : Kennedy a fost instrumentul „conspirației comuniste", dar, neachitîndu-se conștiincios de misiunea sa, a fost înlăturat. Superb comentariu, îl califica într-o notă redacțională Robert Welch, directorul revistei și fondatorul Asociației John Birch.

De ce nu sublim ? Doar același Welch emitea în „Cartea albastră" asemenea aforisme, de o înțelepciune sublimă : „Este convingerea mea sinceră că Dwight Eisenhower e un agent conștient și devotat al conspirației comuniste... Din multe motive și după un studiu aprofundat am ajuns la concluzia că John Foster Dulles a fost și el comunist".

De altfel, tot sublim a fost gestul unui alt corifeu al societății John Birch, generalul în retragere Edwin Walker, care, înfierbîntat de sentimentele sale umaniste, într-un anume oraș Dallas (Texas), l-a lovit pe Adlai Stevenson, reprezentantul american la O.N.U., strigîndu-i aceste superbe cuvinte : „Jos coexistența! Jos O.N.U. ! Jos trădătorul de Kennedy !".

Totuși, și cuvintele și acțiunile sublime își au măsura lor, după cum prea multă minte strică. În cazul asasinatului de la Dallas, Robert Welch, nevinovatul fabricant de bomboane dulci pentru copii, putea să tacă. Și s-ar fi putut spune, poate, atunci : Dacă tăceai, filozof rămîneai. Dar insultînd memoria președintelui Kennedy, care, după American Opinion ar fi „subminat și sabotat securitatea S.U.A." și va fi „blestemat de americani", în timp ce o lume întreagă, în timp ce reprezentanți autorizați ai statelor socialiste și capitaliste, au omagiat eforturile spre destindere ale fostului președinte al S.U.A., se poate pune încă o dată întrebarea : De ce, domnilor de la John Birch Society, plini de ură și acum față de defunctul președinte al S.U.A., țipați pe toate drumurile : „prindeți hoțul"?

Ion MIHĂILEANU

■ O ISTORIE FRĂMÎNTATĂ

■ EXPERIENȚE, EFORTURI, PERSPECTIVE

ALGER 1964

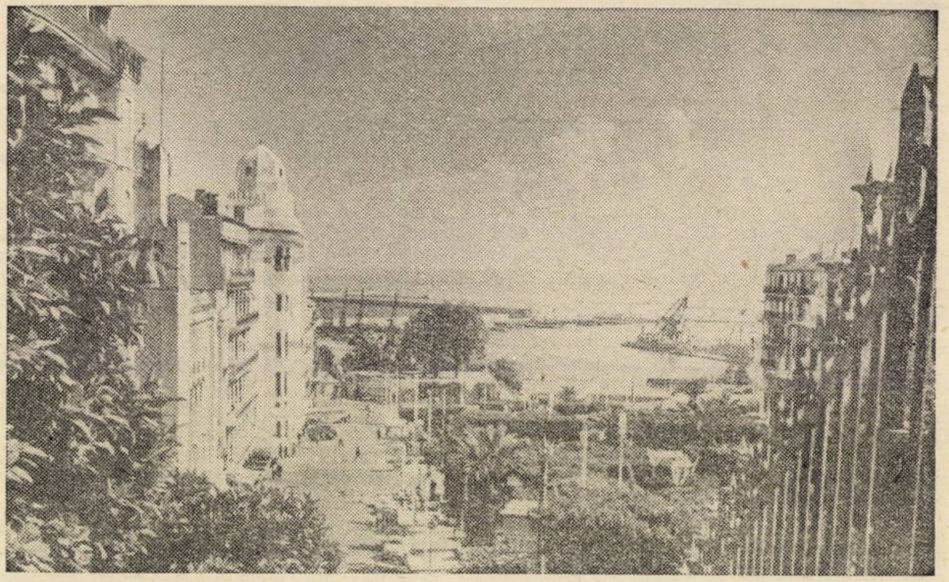

CĂLĂTORULUI sosit la Alger pe calea aerului, orașul îi apare întîi ca o pată albă strălucitoare, dominată de pantele unui masiv de coline care coboară pînă la mare. Treptat, priveliștea orașului se deschide mai amplă și totodată mai precisă, dominată de mișcarea portului.

Am ajuns. O excelentă șosea, străjuită de palmieri înalți, ne duce spre centrul orașului. Prima impresie: Algerul este un oraș agitat, zgomotos, năpădit de verdeață, cu palmieri înalți și zvelți, măslini și mandarini, cu cactuși de înălțimea omului, cu vile albe surîzătoare și șosele ce urcă în pantă spre înălțimi de unde descoperi marea. Privite de jos, din port, casele par să se cațere unele peste altele.

Trecem prin Piața Martirilor, fosta Piață a Guvernului, unde, în perioada luptei pentru cucerirea independenței, erau executați patrioți algerieni condamnați la moarte. Acum ea este locul celor mai importante mitinguri populare, la care de multe ori ia cuvîntul președintele Ben Bella. Lîngă piață se află două dintre cele mai importante moschei ale orașului: Djama el Djedid, Noua moschee, construită în 1660, și Djama el Kebir, denumită și Marea moschee. Aceasta din urmă a fost ridicată la sfîrșitul secolului XI pe locul unei bazilici romane.

Trebuie să ai un ochi destul de exersat pentru a descoperi unde începe și unde se sfîrșește vechiul oraș, presărat în toate părțile cu clădiri moderne. Totuși, vechiul oraș, cartierul Casbah, se deosebește net de cartierul Hydra, unde pînă nu demult locuia protipendada formată în cea mai mare parte din francezi, de Kuba, cel mai tînăr cartier al orașului, sau de Grand Alger, cu clădirile sale cu fațada în stil maur, ocupate de birouri de tranzit, de companii de navigație, de bănci și hoteluri.

Fără îndoială însă că cel mai pitoresc, cel mai autentic arab, cel mai plin de necunoscut este cartierul Casbah, cu străzile sale înguste, unele dintre ele atît de înguste încît prin unele locuri cu greu pot trece două persoane deodată. Aceste străzi șerpuiesc în toate chipurile imaginabile. Se pare că singura linie pe care n-o cunosc este linia dreaptă. Unele coboară brusc în scări, sau, dacă le străbați în sens invers, par să te urce spre cer. Nu există grădini și nici un fel de verdeață. Strada nu este decît un simplu loc de trecere, nu un spațiu liber de unde casele primesc aer și lumină. În războiul de eliberare, Casbah a constituit o adevărată cetate a rezistenței.

La sfîrșitul lunii ianuarie a început perioada Ramadanului. Timp de o lună de zile, credincioșii nu mănîncă, nu beau și nu fumează între răsăritul și apusul soarelui. Spre seară, arterele principale ale cartierului Casbah se animă de o mulțime de cumpărători care fac ultimele tîrguieli înainte de a pleca spre casele lor, unde așteaptă apusul. Același spectacol se repetă zilnic, timp de o lună. Pe strada Amar Ali, unde domnește un du-te-vino continuu, negustorii se agită aferați în jurul unor tarabe bine garnisite. Cafenelele își pregătesc terasele care peste scurt timp vor fi invadate. Prețurile multor mărfuri s-au ridicat, pentru că niciodată nu se cumpără mai mult decît în perioada Ramadanului.

Incursiune în istorie

Dimensiunea timpului este esențială pentru a înțelege un oraș. El are nu numai clădiri și oameni, ci și un trecut istoric, un fond de legende, obiceiuri și tradiții.

La început centru comercial fenician, apoi port roman, Icosium era un oraș înfloritor. După destrămarea imperiului roman, pe ruinele acestui oraș, Bologguin a fondat, în secolul X, un oraș berber — El Djezair — după numele insulițelor pe care se refugiau locuitorii în caz de pericol. Portul lui primea vase catalane și genoveze venite să încarce piei, lînă și ceară.

La sfîrșitul secolului XV, imigranți andaluzi au transformat așezarea într-o bază a operațiunilor lor împotriva coastelor spaniole și a comerțului spaniol. Într-o parte a falezei Algerului se deschide o grotă cu un bust al lui Cervantes care a fost timp de cinci ani captiv la El Djezair. În 1575, pe cînd se reîntorcea acasă dintr-o campanie împotriva Italiei, vasul pe care era îmbarcat a fost capturat de o galeră algeriană.

Secolul al XVI-lea a fost marcat de expansiunea turcă. Un puternic cutremur a distrus, la sfîrșitul secolului XVI, primele construcții turcești. Orașul, reconstruit în secolele XVII și XVIII, a rămas aproape intact pînă azi. Din această epocă datează moscheea Djama el Djedid. Planul ei în formă de cruce, asemănarea ei cu o biserică au dat naștere legendei potrivit căreia moscheea ar fi fost concepută și construită de un sclav creștin. Tot pe atunci au fost construite Palatul de vară, actualul Palat al poporului, și Palatul Bardo, în prezent muzeu. Notabilii turci care și-au construit aceste palate chemau artiști italieni să le sculpteze marmura porților și a coloanelor. Aceasta explică curioasele influențe ale Renașterii asupra construcțiilor din acea perioadă.

Îmbogățit de pe urma pirateriei și a comerțului cu sclavi, Algerul a cunoscut o lungă perioadă de prosperitate. Cîteodată, în largul mării, apăreau vase franceze reclamînd satisfacție pentru vreo insultă. Atacurile francezilor dinspre

Interviu cu președintele Ben Bella

Președintele Republicii Algeriene Democratice și Populare, Ahmed Ben Bella, a acordat, la Alger, un interviu autorului reportajului de față.

— Am dori să cunoaștem, domnule președinte, părerile și speranțele dv. în legătură cu problemele majore ale actualității internaționale.

— Una din condițiile principale pentru stabilirea unor raporturi de egalitate care să faciliteze o cooperare cu adevărat solidară pentru construirea unei comunități internaționale o constituie dispariția totală a colonialismului și a exploatării. Pe de altă parte, sîntem convinși că, independent de divergențele ideologice, lumea actuală va putea găsi climatul său de destindere. Această destindere va fi marcată de reglementarea prin mijloace pașnice a problemelor internaționale ce fac precară menținerea păcii în lume. Avem în vedere, desigur, problema dezarmării nucleare dar, totodată și mai ales, acele locuri în care naționaliștii africani luptă pentru eliberare. Va fi greu să se vorbească de pace atîta timp cît ea nu va domni în această parte a lumii.

— Ce ne puteți spune despre Congresul F.L.N. ?

— Congresul F.L.N., care este în curs de pregătire, are o importanță deosebită pentru dezvoltarea viitoare a Algeriei. El va da revoluției un instrument ideologic mai eficace decît programul de la Tripoli, în sensul că acesta va fi îmbogățit cu experiența dobîndită pe teren în decurs de aproape doi ani. Acest congres va trebui, de asemenea, să definească structuri adecvate în ce privește partidul, statul, administrația, precum și rolul fiecăruia din aceste organisme și fiecăreia din aceste structuri. El trebuie, în sfîrșit, să permită apropierea forțelor revoluționare vii și să readucă spre partid acele elemente sincere și autentic atașate acțiunii revoluționare pe care o desfășurăm.

În încheierea interviului nostru, președintele Ben Bella a declarat :

— Algeria nu va uita sprijinul moral și material pe care Romînia i l-a acordat din primele zile ale luptei sale. În numele poporului algerian adresez poporului romîn salutul meu cel mai frățesc și mai amical.

mare, direct împotriva Algerului, au eșuat însă întotdeauna. Conștienți de dificultăți, conducătorii expedițiilor franceze au organizat un atac dinspre uscat, debarcînd mai întîi în altă localitate, Sidi Feruș.

Din 1830, Algerul devine capitala unei noi colonii, situație împotriva căreia poporul algerian a luptat neîntrerupt. Rezistența simbolizată de emirul Abdel Kader, revolta lui Mokrani sau insurecția din 1945 au fost etape care au pregătit condițiile pentru bătălia decisivă declanșată de poporul algerian la 1 noiembrie 1954.

Regimul colonialist a lăsat țării dificultăți imense. Războiul a lăsat urme adînci : aproape un milion și jumătate de morți, circa 8 000 de sate distruse total sau parțial, aproape 500 000 de văduve ale patrioților căzuți în lupte, vreo două milioane de oameni rămași fără locuințe, sute de mii de refugiați.

În aceste condiții a trebuit să facă primii pași Algeria nouă. Conștient de aceste dificultăți, guvernul algerian a pornit lupta pentru reanimarea sectoarelor vitale ale vieții economice și sociale. Bazîndu-se pe un entuziasm popular remarcabil (campania labour, campania împotriva analfabetismului etc.), tînărul stat și-a definit treptat calea și mijloacele de dezvoltare.

Preocupări economice

La ieșirea din Alger, dincolo de cartierul Maison Carrée, pe drumul spre Sidi Moussa se află domeniul Mahdi Boualem, aparținînd în trecut colonelului Bosc, care a părăsit țara în martie 1963. Muncitorul agricol care ne întîmpină ne conduce într-un birou modest din aripa stîngă a vilei unde se află garajele și atelierele de reparații. Aici îl găsim pe președintele comitetului de gestiune, lucrînd. „Totul merge bine", ne asigură el de la început. Împreună cu directorul comitetului de gestiune, ne dă unele detalii. Domeniul Mahdi Boualem se întinde pe o suprafață de 450 de hectare, pe care se cultivă portocale, lămîi, mere, pere, grîu etc. De un an de zile este condus de un comitet de gestiune. Cu timpul, în jurul acestei unități agricole s-au grupat alte 10 ferme. Domeniul dispune de 20 de tractoare. Pentru lucrările agricole sînt angajați 230 de muncitori agricoli. Foarte mulți dintre ei lucrează pe aceste locuri de 10 și chiar 20 de ani. Azi, acest pămînt le aparține. „La început lucrurile au mers destul de greu, era ceva nou" ne explică președintele. „Azi, totul merge mult mai bine. Rapoturile dintre noi sînt bune. Anul acesta am avut o producție de vinuri mai mare decît a colonului, am produs 1 700 hectolitri de vin". Mai există greutăți, privind, de pildă, salarizarea, lipsa cadrelor tehnice, lipsa produselor chimice pentru tratarea bolilor fructelor.

După obținerea independenței, cea mai mare parte a colonilor europeni, peste 800 000 de persoane, au părăsit țara, abandonînd terenuri și întreprinderi și paralizînd în acest fel un vast sector al economiei naționale. Pe hectarele de pămînt abandonat s-au instalat felahii fără pămînt, cei ieșiți din lagărele de concentrare sau cei care, în timpul războiului, au fost nevoiți să se refugieze. Comitete țărănești au preluat în mod spontan administrarea proprietăților colonilor. Într-o zi de iulie, Germain și Lopez au plecat și fermele au rămas goale. Țăranii au pus stăpînire pe aceste pămînturi și au început să le lucreze așa cum făcuseră și pînă atunci, de data aceasta însă fără Germain și Lopez.

Dar această mișcare de preluare a pămînturilor părăsite se desfășoară într-o oarecare dezordine. Guvernul a intervenit organizînd, reglementînd și precizînd această orientare prin decretele din martie 1963, privind organizarea și gestiunea tuturor „bunurilor vacante" (întreprinderi industriale, miniere, terenuri agricole).

După naționalizarea tuturor pămînturilor aparținînd europenilor (circa 2 700 000 de ha) și proclamarea reformei agrare, președintele Ben Bella a declarat : „Anul 1964 va fi un an hotărîtor în ce privește agricultura și îndeosebi reforma agrară. Măsurile de naționalizare vor îngloba toate sectoarele agriculturii algeriene".

O serie de alte sectoare ale vieții economice au intrat de asemenea sub controlul direct sau indirect al statului. Au fost organizate noi unități de producție industriale și comerciale și a fost declarată lupta împotriva mizeriei și a șomajului. Recent, guvernul a anunțat hotărîrea de a construi a treia conductă de petrol care se va întinde pe o distanță de 805 km, de la sud de Hassi-Messaud pînă la Arzew, mic port situat la 30 km de Oran. După cum a declarat B. Boumaza, ministrul economiei, lucrările vor începe în scurt timp, sub directa conducere a noii Societăți naționale de transporturi a hidrocarburilor, creată în acest scop. În viitorul apropiat, alte două hotărîri se vor adăuga la aceasta din urmă : crearea unei Societăți naționale de prospectare și exploatare a petrolului, în care Algeria va deține 51 la sută din acțiuni, și construirea, în colaborare cu societatea italiană E.N.I., a unei rafinării la Arzew. Participarea statului algerian la această rafinărie va fi de 50 la sută.

Trecînd pe strada Ben M'Hidi, una din arterele principale ale orașului, ești surprins să vezi în fața unei vitrine cu alimente, frumos aranjată, o mulțime de oameni care se opresc, privesc, comentează. Este unul din așa-numitele „magazine-pilot" deschise recent la Alger. Experiența acumulată de comitetele de gestiune într-o serie de sectoare ale vieții economice a permis extinderea acestui sistem și asupra comerțului cu alimente. În cadrul luptei lansate de guvern împotriva speculei și a scumpirii vieții au fost organizate asemenea magazine-pilot care permit populației să se aprovizioneze cu alimente la prețuri fixate de stat. Numărul acestor magazine crește continuu, la sfîrșitul lunii februarie numai la Alger ele fiind în număr de 50. Lupta împotriva scumpirii vieții a găsit în organizarea magazinelor-pilot o armă eficace.

Părăsim Algerul cu lungile sale artere și vastele sale piețe, cu mulțimea de muncitori, funcționari, mici comercianți și studenți grăbiți să ajungă dimineața la întreprinderi, birouri, tarabe sau amfiteatre, și pornim spre sudul Algeriei, spre „Bled-el-atchan" — Țara setei — așa cum denumesc arabii Sahara.

Rodica GEORGESCU

Alger, februarie

CONSILIUL

Între reuniunile înscrise pe agenda diplomatică a lunii în curs se numără și sesiunea Consiliului Nordic, care a început la Stockholm, la 15 februarie.

Cu toate că are un caracter regional, evenimentul prezintă, totuși, un interes mult mai larg. Ca de obicei, în afara problemelor specifice nordului, participanții la reuniune dezbat și unele chestiuni mai generale legate de actuala situație internațională. Dintre problemele de politică externă ce se discută la actuala sesiune, reținatenția mai ales acelea privind transformarea Europei nordice într-o zonă denuclearizată, raporturile țărilor nordice cu Piața comună și cu zona liberului schimb, întreprinderea de măsuri comune împotriva discriminării rasiale din Republica Sud-Africană.

Ideea înființării unui consiliu parlamentar scandinavic datează încă dinaintea celui de-al doilea război mondial. În 1938, ministrul de externe al Danemarcei, P. Munch, în numele guvernului său, a propus colegilor săi din celelalte țări scandinave întreprinderea unei acțiuni cu scopul de a realiza o mai bună coordonare și planificare a colaborării inter-scandinave, prin înființarea unui organ permanent, pentru consultări în toate problemele de interes comun.

În concepția autorului acestei idei, organul comun trebuia să fie compus din șefii guvernelor și miniștrii de externe ai celor patru țări principale și din șeful guvernului islandez (pe vremea aceea Islanda avea un minister extern comun cu Danemarca), precum și dintr-un număr de reprezentanți desemnați de adunările legislative.

Întrucît propunerea daneză nu s-a bucurat de suficient sprijin din partea celorlalte țări nordice, ea nu a putut fi realizată atunci. Totuși, în timpul celui de-al doilea război mondial, s-au discutat frecvent planuri de colaborare parlamentară postbelică. După război, aceste planuri au fost readuse în dezbaterea publică și în discuțiile parlamentului din Danemarca. La începutul anului 1949 s-au purtat, la Copenhaga și Oslo, tratative cu privire la crearea unei uniuni militare scandinave. În cadrul acestor tratative, la care au participat atît reprezentanți ai guvernelor cît și ai parlamentelor din țările nordice, au apărut divergențe serioase, ca urmare a intereselor diferite urmărite de parteneri. Astfel, Suedia era interesată în crearea unei uniuni militare exclusiv nordice, în timp ce Danemarca și Norvegia preferau includerea Suediei în coaliția militară a blocului nord-atlantic, care în acel moment era tocmai în curs de formare.

Cu toate că tratativele purtate au eșuat în repetate rînduri, ele au întreținut ideea necesității de întărire a colaborării inter-nordice și de găsire, în acest sens, a unui cadru adecvat pentru discutarea și promovarea măsurilor de interes comun.

Consiliul Nordic a luat în cele din urmă ființă în anul 1952, pe baza unui proiect de statut elaborat de miniștrii de externe ai țărilor scandinave, aprobat ulterior de parlamentele respective. Din el fac parte cinci țări: Danemarca, Norvegia și Islanda, membre ale N.A.T.O., Suedia și Finlanda, promotoare ale unei politici de neutralitate. Potrivit statutului, care a suferit unele modificări în 1956, Consiliul Nordic este organul consultativ al parlamentelor și guvernelor în problemele care interesează statele participante — pe toate sau doar o parte din ele. Din consiliu fac parte atît reprezentanți ai fracțiunilor politice ale parlamentelor, cît și reprezentanți ai guvernelor.

Membrii aleși sînt desemnați de către parlamentele țărilor respective. Danemarca, Finlanda, Norvegia și Suedia sînt reprezentate de cîte 16, iar Islanda — de 5 deputați. Pe baza unei hotărîri speciale, desemnarea acestora se face în așa fel încît toate curentele politice principale să fie reprezentate în consiliu.

Reprezentanții guvernelor trebuie să fie membri ai cabinetelor țărilor respective și ei se deosebesc de reprezentanții aleși prin aceea că nu au drept de vot nici în consiliu și nici în comisiile de lucru ale acestuia.

Din compoziția Consililului Nordic rezultă o altă caracteristică principală a acestuia. În sesiunile sale nu se confruntă (așa cum se întîmplă de obicei în majoritatea organismelor internaționale) numai punctele de vedere ale guvernelor statelor membre ci și, mai ales, punctele de vedere ale diverselor curente politice din această regiune.

Ca atare, în dezbaterea problemelor fiecărei sesiuni, rolul principal revine partidelor politice reprezentate și nu delegațiilor naționale, dat fiind caracterul eterogen al acestora din urmă.

În ceea ce privește structura organizatorică, pe lîngă Consiliul Nordic funcționează mai multe comisii permanente specializate: pentru problemele economice, juridice, sociale, de cultură, de comunicații și transport. Comisiile studiază diferite probleme ale colaborării nordice și prezintă anual rapoarte pe baza cărora se adoptă recomandări către guverne. În sarcina Consiliului intră și coordonarea și îndrumarea a diferite alte organizații regionale, unele din ele funcționînd încă înainte de constituirea Consiliului: Comitetul de colaborare economică a țărilor nordice, Comitetul social-politic nordic etc.

Evoluția orientării Consiliului Nordic în cei 12 ani de activitate este, în multe privințe, semnificativă. La începutul constituirii Consiliului a existat tendința de a se folosi organizația pentru a atrage treptat țările neutre în sfera de influență a N.A.T.O. Consiliul a pus accentul, bunăoară, în acea perioadă, mai ales pe probleme militare strategice, inițiind elaborarea unor măsuri legate de „unitatea militar-politică de nord". Dar tendințele de acest fel au stîrnit neliniștea opiniei publice scandinave, fiind supuse unor largi critici. În acea perioadă, Finlanda, de exemplu, deși participase la elaborarea statutului, a refuzat să facă parte din Consiliu. Opoziția puternică, riscul compromiterii și al izolării au determinat în cele din urmă Consiliul să abandoneze treptat orientarea militară și să se ocupe într-o măsură mult mai largă de probleme economice și cultural-sociale. În 1956, cînd această orientare a devenit predominantă, s-a alăturat Consiliului Nordic și Finlanda, care, pentru a-și sublinia și mai pregnant dorința de a nu fi pusă în situația de a se abate de la politica ei de neutralitate, a precizat că nu va lua parte la dezbaterea problemelor militare sau a stabilirii poziției Consiliului față de contradicțiile dintre marile puteri.

■

Rezultatele celor 12 ani de colaborare a țărilor nordice în cadrul Consiliului sînt apreciate ca pozitive și utile tuturor țărilor participante.

Unul din cele mai importante documente care consacră colaborarea nordică este așa-numita Convenție de la Helsinki, încheiată la Helsinki, cu prilejul celei de-a X-a sesiuni. Convenția de la Helsinki a consemnat și a codificat rezultatele colaborării întreprinse din 1953 în cadrul numeroaselor întîlniri ale Consiliului Nordic, ale diverselor comitete ale acestuia, în cadrul întîlnirilor periodice dintre primii miniștri și ceilalți membri ai guvernelor din cele cinci țări nordice. Convenția întărește cooperarea

NORDIC

nordică în ceea ce privește consultarea reciprocă și coordonarea de acțiuni în sfera culturală, juridică, socială, economică și a comunicațiilor.

■

Una din problemele importante care preocupă opinia publică scandinavă și care revine în discuțiile sesiunii Consiliului Nordic este cea privind crearea unei zone denuclearizate în regiunea de miazănoapte a Europei. Încă la sesiunea a noua a Consiliului Nordic, această problemă a intrat în dezbaterea Comisiei economice. Cercuri tot mai largi din Scandinavia au subliniat contribuția pe care înființarea unei asemenea zone în nordul continentului ar aduce-o la consolidarea păcii generale.

Făcîndu-se ecoul acestui curent de opinie, Finlanda, prin președintele ei, Kekkonen, a formulat anul trecut în mod oficial propunerea creării unei zone denuclearizate care să cuprindă Peninsula Scandinavă și Finlanda. Propunerea prevedea ca țările nordice, care nu au arma nucleară, să declare în mod solemn că nu o vor fabrica și că nu vor accepta pe teritoriul lor nici asemenea arme și nici mijloacele pentru transportarea lor la țintă. Subliniind că un acord în această problemă nu ar schimba raportul de forțe existent și nu ar afecta negativ interesele nici unui stat nordic, președintele Kekkonen a insistat asupra faptului că s-ar contribui astfel la o îmbunătățire a situației internaționale.

Inițiativa finlandeză, care se încadra într-un șir de inițiative asemănătoare menite să creeze în diferite regiuni ale lumii zone denuclearizate, a avut un răsunet puternic și a adus elemente noi în politica nordului european. Aceste elemente nu puteau fi ignorate și implicau luări de atitudini și precizări oficiale. Danemarca a reafirmat în mai multe rînduri — ultima oară în urmă cu o săptămînă — politica daneză de neacceptare a armelor nucleare pe teritoriul său. Norvegia a declarat că în timp de pace nu va achiziționa și amplasa pe teritoriul său arme nucleare. (Observatorii au atras însă atenția asupra faptului că parlamentul norvegian a acceptat participarea țării la crearea sistemului comun de apărare antiaeriană a N.A.T.O. Aceasta înseamnă că și în timp de pace forțele militare norvegiene se vor afla la dispoziția comandamentului suprem al forțelor armate ale Pactului atlantic, care nu e legat de nici un angajament privitor la neaducerea de arme nucleare în Norvegia). Guvernul suedez, care declarase anterior că sprijină în anumite condiții ideea zonelor denuclearizate, a precizat, la rîndul său, că înarmarea nucleară a armatei nu intră în vederile sale. Țările nordice membre ale N.A.T.O. au respins și proiectul de participare a lor la forțele nucleare multilaterale, guvernul danez amintind că nu-și va da consimțămîntul nici la amplasarea în Marea Baltică a submarinelor N.A.T.O. cu arme nucleare.

Acestea sînt, desigur, luări de atitudine de care se poate ține seama. Totuși, față de propunerea Finlandei, care implică tratative și acorduri cu obligații concrete asumate în mod solemn, guvernele nordice au manifestat o atitudine rezervată. La sesiunea miniștrilor de externe nordici opoziția reprezentantului norvegian Wikberg (din guvernul demisionat ulterior) a împiedicat discutarea propunerii Kekkonen.

Dar ideea „zonelor păcii" și, în general, a luării unor măsuri pentru îmbunătățirea continuă a climatului politic în regiunea de miazănoapte a Europei cîștigă mereu teren. Acordul de la Moscova privind interzicerea experiențelor cu arma nucleară în trei medii (care a fost semnat de toate guvernele nordice) a fost urmat de cererea tot mai stăruitoare de a se adopta noi hotărîri în direcția destinderii. Vom cita numai două exemple din cele mai recente. Într-un articol apărut recent în ziarul danez *Berlingske Tidende*, deputatul conservator Paul Meller, care a fost partizan al participării la N.A.T.O., a cerut retragerea Danemarcei din Pactul atlantic. Invocînd măsurile de destindere luate în ultima perioadă, Meller a subliniat inutilitatea participării Danemarcei la alianța militară. Poziția lui Meller este împărtășită de un mare număr de deputați conservatori și a avut ecou, stîrnind numeroase dezbateri. Susținînd într-un volum recent apărut ideea zonei denuclearizate, Unden, fostul ministru de externe al Suediei, a combătut ca aventuristă politica acelora care cer fabricarea unor arme nucleare suedeze. Combătînd părerile sceptice privitoare la posibilitățile țărilor mici de a acționa pe arena internațională în direcția unor noi pași spre destindere, Unden a subliniat faptul că în procesul îmbunătățirii situației internaționale „puterile mai puțin importante poartă și ele o parte din răspundere și pot contribui la destindere și dezarmare" și că tocmai de aceea ele „trebuie să ia inițiativa creării unei zone denuclearizate în nordul Europei".

■

Problema actuală a relațiilor comerciale internaționale, în legătură cu măsurile protecționiste ale Pieței comune, are, de asemenea, un loc important în preocupările unor cercuri largi ale opiniei nordice. Sporirea tarifului vamal extern comun al celor șase țări din Piața comună creează dificultăți considerabile economiei țărilor din regiunea scandinavă. Mărirea — la începutul acestui an — cu 9 la sută a tarifelor vamale la oțelul importat de țările Pieței comune din exteriorul zonei celor șase afectează în mod direct exporturile de oțel ale Suediei. Măsurile vamale privitoare la importul produselor agro-alimentare, mai ales lactate, lovesc puternic în interesele exporturilor Danemarcei.

Cînd Anglia — ca o replică la Piața comună — a luat inițiativa de a organiza zona europeană a liberului schimb (AELS), Danemarca, Suedia și Norvegia — dintre țările nordice — au hotărît să i se alăture. Ulterior, legături cu AELS a luat și Finlanda. Participarea la această zonă a fost prezentată ca fiind utilă țărilor membre, întrucît reducerea tarifelor vamale în comerțul dintre „cei șapte" ar duce și la reducerea prețurilor. Dar, după ce în vara anului trecut țările zonei liberului schimb au hotărît să accelereze scăderea taxelor vamale în comerțul dintre ele, rezultatele nu au confirmat promisiunile. Cu toate că tarifele vamale au fost reduse, prețurile produselor de consum au continuat să crească, sporul atingînd, bunăoară în Suedia, 5,5 la sută. Reducerea tarifelor vamale a fost numai în favoarea unor mari companii, care au refuzat că reducă prețurile atunci cînd în fața produselor lor tarifele vamale au fost reduse.

Divergențele dintre Piața comună și Anglia au atras în sfera lor și unele țări nordice. După eșuarea tratativelor dintre Marea Britanie și „cei șase", guvernul norvegian a anunțat că își retrage cererea de intrare în Piața comună ca membru cu drepturi depline. La rîndul său, guvernul danez a refuzat să adere, fără Anglia, la Piața comună. Toate aceste chestiuni, precum și apropiata conferință a O.N.U. pentru comerț și dezvoltare, ca și unele probleme ale comerțului maritim, au constituit obiectul unei recente conferințe organizate la Helsinki, la care au participat șefii secțiilor de politică comercială din Ministerele de Externe ale țărilor nordice (conferința nu a fost urmată de nici un comunicat). Probleme asemănătoare, inclusiv viitoarele negocieri tarifare din cadrul G.A.T.T., au fost dezbătute și la recenta sesiune a Zonei liberului schimb.

La actuala sesiune a Consiliului Nordic, ca și la precedentele, dar într-o mai mare măsură, se subliniază faptul că țările mici din Europa de miazănoapte (populația celor cinci state se ridică la aproximativ 21 000 000 locuitori) pot aduce o contribuție, fără îndoială însemnată, la îmbunătățirea continuă a climatului politic regional și, prin aceasta, la consolidarea în general a păcii din Europa. Și acest lucru este, firește, valabil cu atît mai mult acum, în condițiile în care se întețesc în lume eforturile pentru găsirea de noi căi care să contribuie la îmbunătățirea, în continuare, a relațiilor între state.

Ștefan CORNU

DIONISIOS ZAKITHINOS

DUPĂ cum se știe, recent au avut loc la Atena lucrările Biroului Asociației Internaționale de Studii sud-est europene. La lucrări au luat parte oameni de știință din Albania, Bulgaria, Franța, Grecia, Iugoslavia, R. P. Română și Turcia.

Ședința Biroului s-a desfășurat sub președinția d-lui Dionisios Zakithinos, președintele Asociației Internaționale. După încheierea lucrărilor, ne-am adresat d-lui profesor Zakithinos pentru a ne împărtăși părerile sale despre importanța problemelor discutate și despre perspectivele de colaborare pe care le întredeschide activitatea acestei asociații. Eminent bizantinolog, dl Zakithinos este o personalitate bine cunoscută în lumea științifică din Grecia și din străinătate. Domnia-sa este autorul unor importante lucrări de istorie a Bizanțului și a sud-estului european, profesor de istorie bizantină la Universitatea din Atena, profesor de istorie politică la Școala de științe politice, secretar general al Asociației Internaționale de Studii bizantine, director al Centrului de cercetări bizantine de pe lîngă Fundația Regală de cercetări științifice din Grecia. Dl Zakithinos m-a primit cu multă amabilitate și mi-a răspuns la o serie de întrebări.

— Ce importanță atribuiți lucrărilor Biroului Asociației Internaționale de Studii sud-est-europene, ținînd seamă de problemele pe care le-ați discutat ?

— Pe ordinea de zi a lucrărilor Biroului Asociației Internaționale au figurat două teme principale: raportul de activitate pe anul 1963 — primul an de existență a Asociației noastre, precum și proiectul de program pentru anul 1964. A fost efectiv o sesiune de lucru, pentru stabilirea activității noastre de perspectivă. În ce privește activitatea pe anul în curs, menționez că ea este îndreptată în primul rînd spre dezvoltarea organizației noastre, prin crearea de noi comitete naționale de studii sud-est-europene, astfel ca să cuprindem și alte țări pe lîngă cele în care asemenea comitete există. Pînă în prezent, Asociația noastră reprezintă asemenea organizații din 16 țări, dintre care 14 sînt din Europa, iar celelalte două țări sînt, respectiv, Liban și Iran. Dorim să includem și țări din America, Asia și Africa, interesate în promovarea acestor studii.

În cadrul Biroului am discutat probleme pentru anul în curs, care urmează să fie aprobate de sesiunea Comitetului Asociației ce se va întruni la Sofia între 26 aprilie și 3 mai a.c.

Printre acestea figurează, de pildă, constituirea unor comisii științifice speciale, pentru studierea unor probleme de interes științific ca arheologia sud-estului european, documentele de arhivă otomane din Turcia cît și din alte țări — problemă care trezește un viu interes în rîndurile cercetătorilor de resort. S-a mai hotărît crearea unor comisii speciale privind studierea pătrunderii iluminismului în cultura sud-est europeană în secolul XVIII, precum și o comisie bibliografică al cărei scop va fi coordonarea bibliografiei privind unele teme balcanice în domeniul științelor umanistice.

O altă problemă foarte importantă care a stat în centrul discuțiilor noastre a fost aceea a primului Congres Internațional al Asociației, care va avea loc în 1966. Participarea la acest Congres va fi mult mai largă, ea nelimitîndu-se numai la comitetele naționale afiliate. Reiese, așadar, că în viitorul apropiat în fața Asociației stau mari și importante probleme.

— Ce ne puteți spune în legătură cu activitatea viitoare a Asociației și colaborarea între oamenii de știință din țările balcanice ?

— Perspectivele activității Asociației Internaționale sînt favorabile și justifică un real optimism. Chiar dacă se vor ivi și unele greutăți, cred că comitetul va acorda prioritate unor teme și lucrări comune care să contribuie la înțelegerea între popoarele din sud-estul Europei. Ca un factor ilustrativ în acest sens menționez importanta ședință a secretarilor generali ai comitetelor naționale, care va avea loc la sfîrșitul anului curent la București. Aceasta va fi o largă consultare privind problemele de organizare științifică și problemele metodologice care preocupă pe cercetătorii din diferite țări. Se așteaptă ca aci să se facă un schimb de vederi interesante și să fie examinate aprofundat posibilitățile unei coordonări a eforturilor.

Referindu-se la contribuția adusă de Romînia în cadrul acestei asociații internaționale, prof. Zakithinos a avut cuvinte de frumoasă apreciere a activității desfășurate în cadrul Asociației de academicienii Emil Condurachi și Tudor Vianu, precum și de prof. Mihail Berza, care a prezentat Biroului propunerea privind cercetarea pătrunderii ideilor iluministe în cultura sud-est europeană în secolul al XVIII-lea.

— Contribuția Romîniei pentru întemeierea și dezvoltarea acestei Asociații Internaționale a fost hotărîtoare.

În încheiere, pot spune că o cale bună pentru colaborarea între popoare o constituie domeniul spiritual și domeniul științei, o înțelegere trainică putînd fi realizată prin știință și în știință.

AL. GHEORGHIU

Atena, februarie 1964.

ECONOMICE

„Supraaglomerarea orașelor este un fenomen mondial. Din 1900 pînă în 1950 populația globului a crescut cu peste 50 la sută, dar cea a centrelor orășenești avînd peste 5 000 locuitori a crescut în medie cu 230 la sută", notează, într-un supliment special dedicat problemei locuințelor, La Tribune de Genève. **Din 1950 pînă în 1963 populația mondială a înregistrat o nouă creștere de 27 la sută, iar cea urbană de aproape 40 la sută.**

Ziarul Le Figaro, **reproducînd calculele unor experți nord-americani, arată că 40 la sută din echipamentul industrial al lumii este produs în țările socialiste.**

Revista Santé du Monde, **editată de Organizația Mondială a Sănătății, scria că pentru a se îmbunătăți situația locativă „în Asia e necesară construirea în fiecare an, timp de 30 de ani, a cîte 20 de milioane de locuințe".**

După calculele ziarului englez The Times, **zilele pierdute de către economia britanică în anul 1963, de pe urma grevelor, se cifrează la 1 756 000 față de 1 694 000 în anul 1951.**

Un recent supliment economic al ziarului The New York Times **dedicat țărilor africane arată că produsul național brut pe cap de locuitor este de 24 lire sterline în Kenya, de 19 lire în Tanganika, și de 22 de lire în Uganda, față de aproximativ 500 lire sterline în Anglia.**

O importantă parte din producția de automobile a unor țări occidentale este destinată exportului. După datele gazetei La Tribune de Genève, **R.F.G. exportă 49 la sută din automobilele pe care le produce, Marea Britanie, 39 la sută, Franța, 36 la sută. În schimb exportul nu reprezintă decît 4 la sută în cazul Statelor Unite.**

RELAȚIILE ROMÎNO-AUSTRIECE ÎN DEZVOLTARE

Articol scris pentru „Lumea"
de dr. Franz STAMPRECH
redactor-șef al ziarului „Wiener Zeitung"

VICECANCELARUL Austriei, dr. Bruno Pittermann, care în același timp deține funcția de ministru de resort pentru întreprinderile de stat din această țară, va face între 23 și 28 februarie o vizită în Romînia. Această vizită este menită să întărească sentimentele de prietenie ale Austriei cu țara apropiată, de care este legată prin intermediul Dunării; ea urmărește de asemenea studierea posibilităților unei extinderi a schimburilor comerciale dintre Romînia în curs de puternică dezvoltare industrială, și industria etatizată austriacă. După cum se subliniază, cu prilejul acestei vizite se vor studia succesele planurilor de industrializare a țării prietene.

Vizita vicecancelarului austriac, care este în același timp președintele Partidului socialist din Austria, constituie un prilej binevenit pentru o privire de ansamblu asupra dezvoltării și progreselor în relațiile dintre cele două țări. Se poate aprecia că declarațiile ministrului afacerilor externe al Austriei, dr. Kreisky, cu prilejul semnării acordului pentru reglementarea problemelor financiare, care a avut loc în luna iulie a anului trecut, nu numai că rămîn valabile în continuare, dar vor fi întărite prin evoluția relațiilor dintre cele două țări. Așa cum s-a subliniat, acest tratat are o însemnătate materială, constituie un factor activ în desfășurarea relațiilor dintre cele două țări și, continuînd tradițiile îndelungate, va aduce o apropiere binevenită între ambele țări în domeniile economic și cultural. Ridicarea reprezentanțelor diplomatice ale celor două țări la rangul de ambasade nu constituie cîtuși de puțin un punct culminant al acestui proces de apropiere, ci doar pregătește terenul pentru dezvoltarea multilaterală a relațiilor politice și diplomatice.

Cum se prezintă astăzi imaginea acestui proces de intensificare a relațiilor dintre Romînia și Austria, care a început sub atît de îmbucurătoare auspicii?

Între 1945 și 1955 (anul în care s-a semnat Tratatul de stat prin care s-a acordat din nou suveranitate Austriei și în același timp s-a recunoscut neutralitatea militară a țării) comerțul exterior al Austriei — și în cadrul acestui capitol și cel cu Romînia — a avut de suferit în urma faptului că o mare parte a întreprinderilor economice austriece nu erau supuse controlului statului. După semnarea Tratatului de stat însă, relațiile economice dintre Austria și Romînia s-au dezvoltat tot mai mult, cu atît mai mult cu cît Romînia — atunci, ca și acum — se afirma ca una din țările cu o puternică industrializare. Punctul de plecare pentru intensificarea relațiilor comerciale dintre Austria și Romînia, după cel de-al doilea război mondial, l-a constituit acordul de schimburi comerciale, pe termen lung, semnat la 21 iulie 1961. Ar fi nevoie de un spațiu extins pentru analizarea cuprinsului material al acestui acord.

Este suficient să precizăm că schimburile romîno-austriece au cunoscut o creștere importantă, creștere care, desigur, nu a atins încă punctul său cel mai înalt.

Colaborarea în domeniul economic este însoțită de asemenea și de colaborarea în domeniul cultural, mult dorită de ambele părți. Austriecii, care sînt întotdeauna atenți față de evenimentele artistice, au fost fericiți să primească în țară o serie de fruntași ai culturii românești. Este cert de asemenea că poporul român a așteptat și a primit cu multă simpatie pe reprezentanții culturii austriece. Pentru Austria a constituit un eveniment cultural de mare importanță faptul că George Georgescu, una din marile personalități ale vieții muzicale a Romîniei de azi, a dirijat, la Viena, în stagiunea simfonică 1962—1963, un concert al orchestrei filarmonice, precum și faptul că a participat la o manifestare culturală în cadrul Festivalului muzical internațional de la Salzburg, unde și-a dat de asemenea concursul apreciatul pianist român Valentin Gheorghiu, care a obținut un succes incontestabil. „Dansurile românești" de Theodor Rogalski au constituit pentru iubitorii de muzică din țara noastră prilejul cunoașterii și înțelegerii folclorului românesc, atunci cînd orchestra Filarmonică din București, în mai 1963, ni le-a prezentat în cadrul unui concert care a avut loc la Konzerthaus din Viena, de asemenea sub conducerea marelui dirijor George Georgescu. Melomanii austrieci își amintesc de asemenea cu multă plăcere de violonistul român Ion Voicu.

Pictura și sculptura românească s-au bucurat de o primire extrem de călduroasă. În sălile de expoziție vieneze au putut fi admirate sculpturile lui Constantin Brîncuși, în timp ce stilul contemporan al artiștilor români a fost reprezentat de opere ale sculptorului Boris Caragea și ale pictorului Alexandru Ciucurencu, opere care s-au bucurat de un mare succes.

Fără îndoială, dorința reciprocă de consolidare a unor bune relații a adus, atît pentru Austria cît și pentru Romînia, avantaje care nu pot fi subapreciate, și care se manifestă și în momentul de față atît în domeniul economic, cît și în viața culturală a celor două țări. Este deci în interesul ambelor țări, ca aceste relații reciproce să-și găsească o dezvoltare continuă. Neîndoielnic, apropiata vizită în Romînia a vicecancelarului austriac va contribui la aceasta.

Rîul Enns s-a supus tehnicii, contribuind cu 1 miliard kWh la sistemul electroenergetic al Austriei

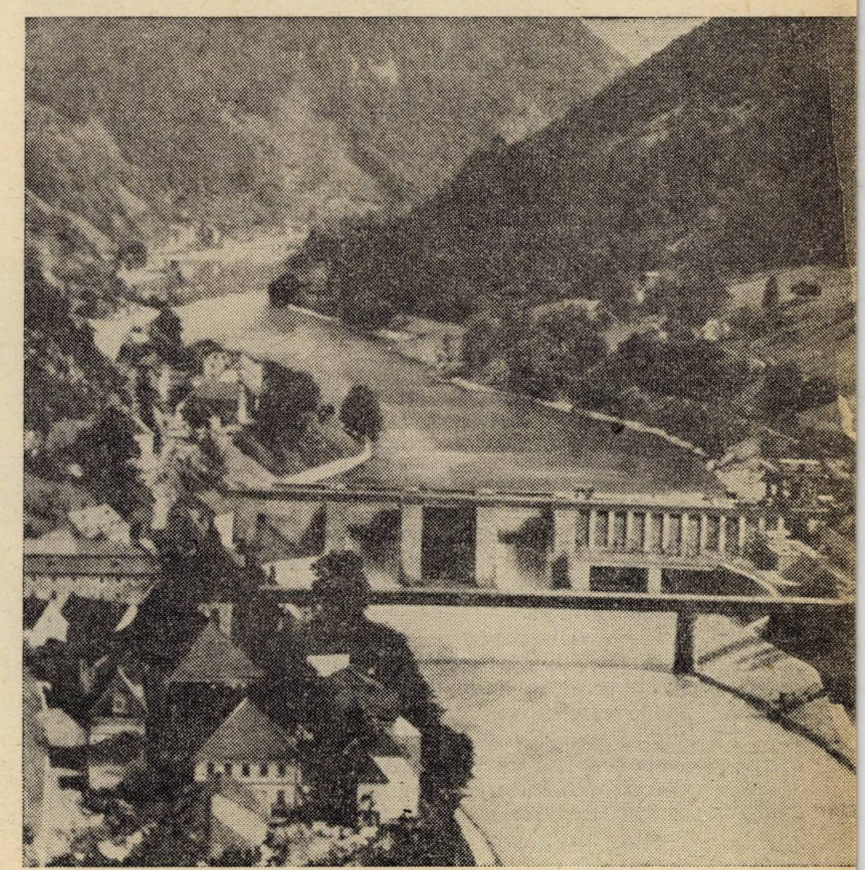

tunelul de sub marea mînecii

Articol scris pentru „Lumea"
de Pierre GASTOU
de la revista „Science et vie"

GUVERNELE Marii Britanii și Franței au anunțat recent într-un comunicat comun că au adoptat principiul de construire a unui tunel pe sub Canalul Mînecii, destinat să facă legătura între insulele britanice și continent. Această hotărîre urmează unei luări de poziție a Franței în favoarea soluției unui tunel feroviar.

Știrea a fost comunicată oficial simultan de Ministerele Transporturilor din ambele țări în termenii următori: „În urma unor studii întreprinse în comun, guvernele francez și britanic apreciază că proiectul de construire a unui tunel feroviar pe sub Canalul Mînecii este realizabil din punct de vedere tehnic și că acest proiect constituie din punct de vedere economic o investiție profitabilă pentru ambele țări".

Așadar, în cele din urmă a fost aleasă, dintre numeroasele soluții propuse în ultima vreme, soluția unui tunel feroviar. Această hotărîre istorică a fost luată după ce au trecut 162 de ani de la propunerea de a se crea o cale de legătură între cele două țări, propunere adresată lui Napoleon I de către inginerul francez Albert Mathieu.

Cercetările tehnice preliminare au fost duse la bun sfîrșit de către grupul de studiu pentru tunelul Canalului Mînecii, care a ajuns la concluzia că realizarea materială a lucrării poate fi întreprinsă încă de acum și că există toate șansele de reușită. O comisie franco-britanică a depus, pe de altă parte, un raport extrem de favorabil privitor la rentabilitatea acestui proiect.

Rămîn de rezolvat problemele juridice și financiare. Se crede că aceste probleme ar putea fi soluționate operativ în lunile care urmează sau cel mult pînă într-un an. Deschiderea șantierului ar urma deci într-un viitor extrem de apropiat și primele lucrări ar putea avea loc în 1965. Realizarea lucrării însăși ar cere 5—6 ani, în funcție de soluțiile adoptate și dificultățile care ar putea interveni, înaintîndu-se cu 450—550 m pe lună. Primele trenuri ar putea așadar să folosească această rută prin anul 1972.

De ce s-a ajuns la soluția tunelului feroviar?

Se pare că alegerea acestei soluții a fost dictată în primul rînd de considerente de ordin financiar. Fuseseră propuse mai multe proiecte: un pod mixt (cu cale ferată și autostradă), un pod tunel și, în sfîrșit, un tunel rezervat exclusiv circulației trenurilor. A fost reținută soluția tunelului, mult mai puțin costisitoare, decît aceea a unui pod, care ar fi fost de două ori mai scumpă. Pe de altă parte Pas de Calais este locul cel mai frecventat de vapoare. În plus, ceața este aici foarte groasă în anumite perioade ale anului. În aceste condiții un pod ar fi prezentat numeroase inconveniente și pericole, mai ales în timpul perioadei construcției.

În sfîrșit, s-a adoptat formula construirii unui tunel feroviar ca fiind cea mai rațională. Într-adevăr, un tunel rutier în formă de X prevăzînd circulația simultană

Secțiune în perspectivă a tunelului

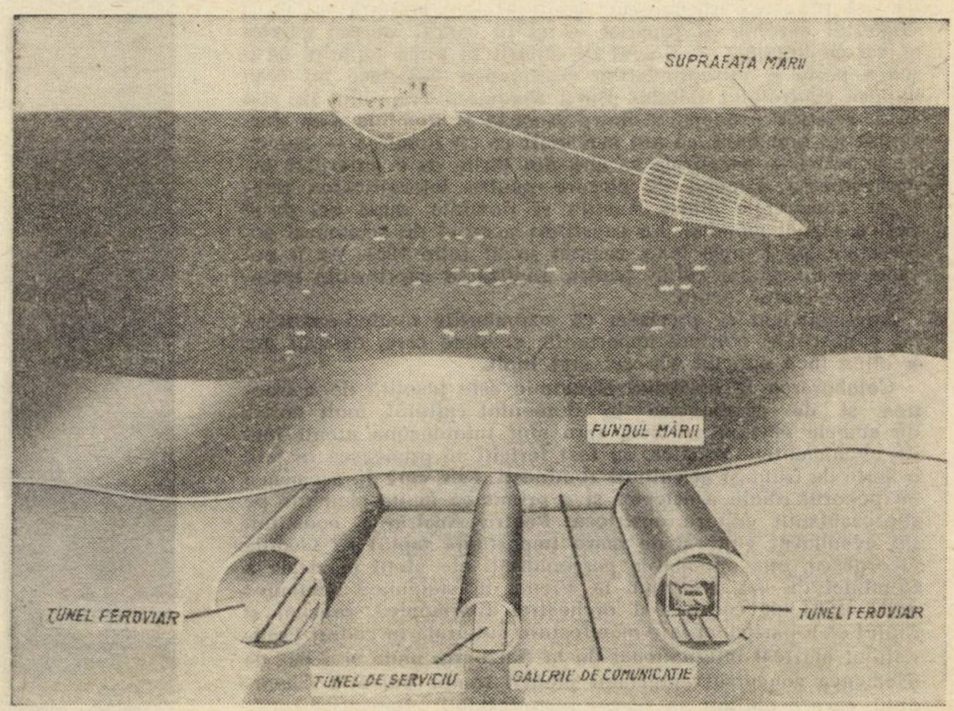

a trenurilor și automobilelor pune, numai prin dimensiunile sale, probleme de realizat dificile. În plus evacuarea gazelor de eșapament, asigurarea ventilației complexului ar fi constituit un obstacol tehnic important, dificil de soluționat.

În prezent, cel mai lung tunel este cel al Simplonului. Pînă în 1970, cînd urmează să fie gata tunelul Mînecii (52 km), recordul mondial va fi deținut de tunelul de 35 km pe care Japonia îl începe anul acesta între insulele Hokkaido și Hondo.

Merită a fi semnalat că, potrivit ultimelor date, traficul de-a curmezișul canalului Mînecii a crescut considerabil : 500 000 de autovehicule l-au trecut în 1962, număr care s-a mărit cu 10 la sută în 1963. În raportul experților se apreciază că în anul deschiderii tunelului, traficul de automobile se va ridica la 985 000. Unii consideră însă prea modestă această cifră și cred că ea va fi cu 40 la sută mai mare.

(După Le Figaro)

Această problemă ar fi necesitat o sporire considerabilă a costului lucrărilor. În cazul tunelului feroviar avantajele sînt cunoscute. Trenurile, remorcate de locomotive electrice de producție franceză (4 900 CP) ar circula cu o viteză de 112 km/oră. Traseul ar fi deci parcurs în aproximativ 45 minute. Transportul vehiculelor auto, cu sau fără conducătorii lor, ar urma să fie efectuat în vagoane deschise etajate. Trenurile compuse din cîte 37 de vagoane ar putea transporta 300 de vehicule cu pasagerii lor. Aceste trenuri ar circula în circuit închis datorită unei bucle de racordare existentă în fiecare din stațiile finale, trecînd la intervale de 5—6 minute. Fiecare conducător auto și-ar parca vehiculul într-unul din aceste vagoane speciale, avînd posibilitatea să-l părăsească pe traseu. La durata normală a parcurgerii traseului pot fi adăugate 20 de minute afectate îmbarcării, debarcării și formalităților vamale. Într-o oră, prin tunel, ar putea trece în ambele sensuri 3 600 de vehicule. În același timp, în cadrul acestui trafic ar putea fi intercalate 3—4 garnituri rezervate numai călătorilor.

Tunel „săpat" sau tunel „montat"?

Există două soluții tehnice pentru realizarea acestei lucrări. Pentru moment cele două guverne nu au luat nici o hotărîre în privința alegerii uneia dintre ele. Tunelul ar putea fi construit fie prin scufundarea unor tronsoane de dimensiuni considerabile, alcătuite din tuburi prefabricate, care ar fi asamblate sub apă, în șanțuri săpate pe fundul Canalului Mînecii, fie prin forare în roca de sub fundul Canalului Mînecii.

În momentul de față, studierea formulei tunelului forat se află într-un stadiu avansat și se pare că această formulă a produs experților o impresie mai favorabilă. Proiectul prevede că acest tunel ar fi format din trei galerii: două galerii de dimensiuni mai mari ar deservi cele două sensuri ale circulației, cea de a treia, de dimensiuni mai reduse, plasată la mijloc și ceva mai jos, ar fi o galerie de serviciu, legată de celelalte două prin culoare de comunicație la distanțe regulate. Fundul Canalului Mînecii este acoperit de un strat de calcar cenușiu, omogen și continuu, care prezintă toate garanțiile de impermeabilitate și care permite forarea rapidă, neavînd o duritate prea mare. Forajul se va efectua la aproximativ 50 de metri sub apele mării, într-o rocă cu duritate redusă — Cenomanian — și care, spre deosebire de calcarul alb, prezintă avantajul de a nu fi sfărîmicios. Sape de foraj prevăzute cu discuri rotative armate cu lame de oțel ar permite avansarea cu 450—550 de m pe lună. Galeria centrală ar servi la evacuarea rocii îndepărtate prin foraj și, în plus, ar constitui și o galerie de explorare, fiind pe toată durata lucrării în avans față de galeriile principale.

Prin începerea lucrărilor simultan de ambele părți ale Canalului Mînecii se speră că, incluzînd și durata amenajărilor, tunelul ar putea fi terminat în cinci ani. Galeriile ar fi acoperite de un strat impermeabil de beton cu o grosime de 36 cm ; partea inferioară a galeriilor ar rămîne parțial permeabilă pentru a fi evitate efectele suprapresiunii. Roca forată ar fi amestecată cu apă și pompată sub formă de noroi, fiind apoi îndepărtată prin foraje verticale spre fundul mării. Betonul ar fi susținut de cofraje metalice telescopice după ce în prealabil s-ar monta bolți de susținere. Betonul urmează să fie injectat cu ajutorul aerului comprimat. Apele de infiltrare ar fi evacuate prin galeria centrală în care vor fi plasate și conductele necesare cablurilor electrice de alimentare și telefonice. Distanța între cele două galerii paralele, avînd fiecare diametrul de 6,50, ar fi de 30 de metri. Galeria de serviciu situată între ele ar avea un diametru de 3,30 metri.

Lungimea totală a tunelului va atinge 52,450 km, din care 36,040 km ar fi forați sub apele mării. Distanța dintre stațiile finale va fi de 69,450 km, linia ferată fiind situată de-a lungul a 17 km la nivelul solului. În Franța, cele două tunele s-ar sfîrși la un kilometru unul de celălalt în apropiere de Sangate, la sud-vest de Calais și la 5 km de coastă. În Anglia, linia ferată va ieși la suprafață în apropiere de Dover. Galeria de serviciu, a cărei lungime va fi de 30,400 km, va uni cele două galerii principale la intervale de 250 de metri, fiind prevăzute și două tuneluri de racordare. La fiecare extremitate a porțiunii submarine, două galerii anexe vor asigura drenajul apei.

Vagoanele vor fi iluminate cu tuburi fluorescente. Stațiile finale vor fi situate

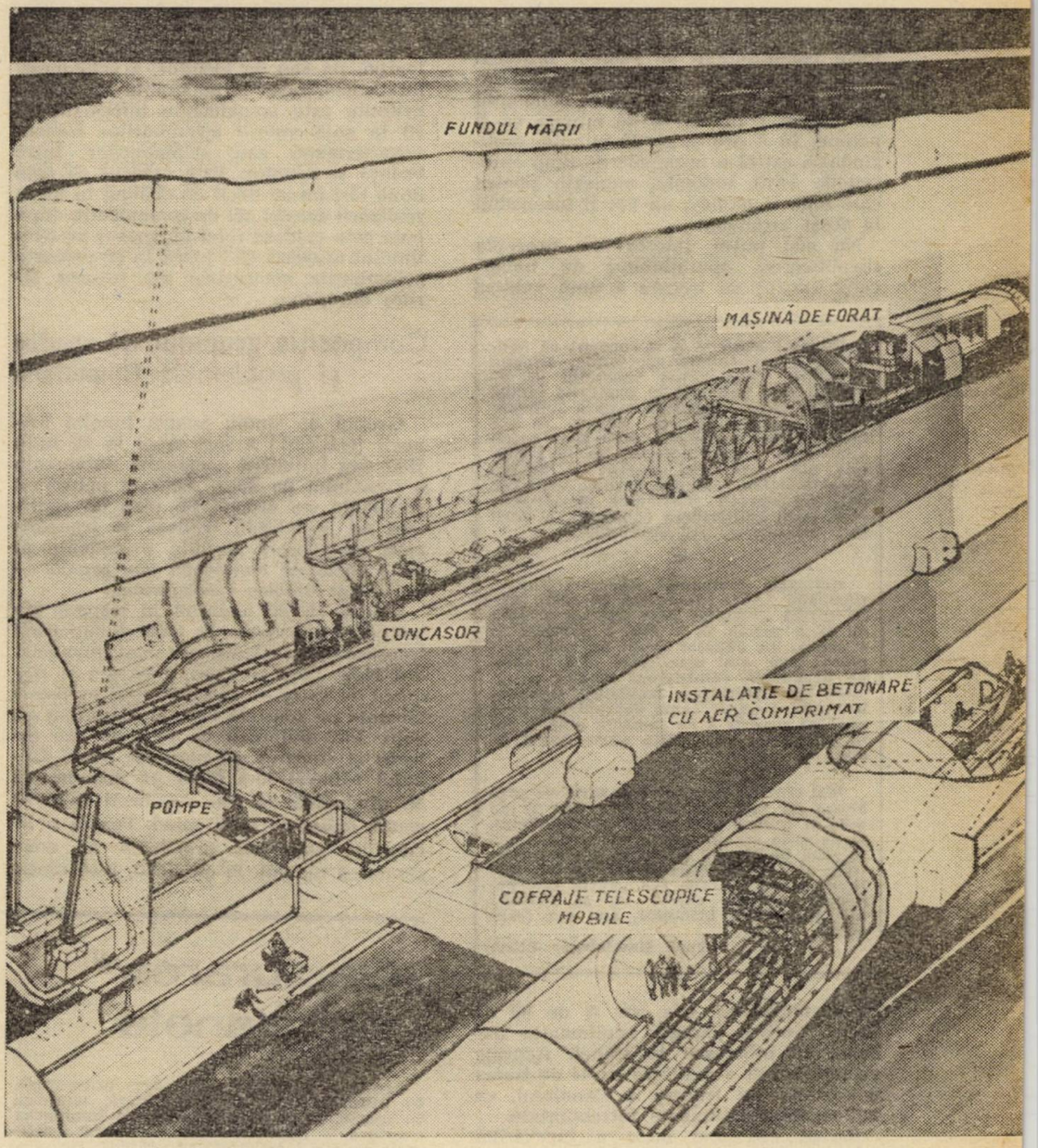

Așa va arăta șantierul ?

între deschiderile tunelurilor. Construirea stațiilor va dura, potrivit aprecierilor, doi ani și șase luni. Ele vor fi prevăzute cu legături feroviare și rutiere cu sistemele de comunicație ale țării respective, cu peroane, linii de staționare a garniturilor, terenuri de parcare pentru automobile, clădirile obișnuite ale gărilor și cu cîte un hotel. Gările vor fi prevăzute cu magazine, restaurante, baruri, cinematograf, piscină și cîte un mic muzeu al tunelului.

Durata totală a lucrărilor, inclusiv amenajarea căilor de acces, va fi de 5—6 ani.

Avantaje

Strîmtoarea Mînecii constituie un punct de trecere obligatoriu între Europa continentală și Marea Britanie. Dacă proiectul va fi realizat, traseul feroviar Paris-Londra parcurs în momentul de față în 7 ore și 20 de minute va fi parcurs în 4 ore și 20 de minute, realizîndu-se astfel o economie de timp apreciabilă. Fără îndoială, englezii, pentru care *time is money*, nu vor fi insensibili la acest argument.

Nu mai puțin interes va prezenta simplificarea operațiunilor de îmbarcare. Tariful de trecere a unui vehicul cu conducătorul său va fi de 80 de franci, fiecare pasager suplimentar trebuind să plătească 19 franci. Aceasta va reprezenta o reducere cu 44 de franci a costului de trecere a Canalului, cu mijloacele actualmente întrebuințate.

Partea cea mai mare a încasărilor (40 la sută) o va oferi transportul autovehiculelor. Or, se știe că încă de acum între Paris și Londra călătoresc anual 3 500 000 de persoane. Călătorii vor aduce 30 la sută din încasări, iar mărfurile, care vor circula probabil noaptea, tot 30 la sută.

Se apreciază că tunelul va fi folosit mai ales de turiștii britanici în drum spre continent, însă este evident că industria hotelurilor și turismul francez vor fi principalii beneficiari. Totuși dacă Franța nu are decît de profitat de pe urma acestor avantaje, ea trebuie să folosească următorii cinci ani pentru a-și pune la punct mijloacele turistice și pentru a construi în întregime o rețea de comunicație modernă pornind de la Calais.

În privința litoralului francez al Mînecii, a cărui activitate depinde în mod tradițional de traficul maritim cu Anglia, apariția noilor întreprinderi industriale și creșterea numărului vizitatorilor vor compensa pe deplin scăderea acestui trafic. Într-adevăr, după aprecierile experților, încasările franceze datorite turismului pot crește în cinci ani cu 700 000 de franci. În plus mărfurile vor putea trece Canalul Mînecii fără întîrziere și mai ieftin decît acum, cînd sînt transportate de cargouri. Vagoanele de cale ferată vor putea circula fără întrerupere din Scoția pînă la Marsilia și mai departe prin toată Europa.

Un mare ziar parizian scria că valoarea, pe cap de locuitor, a schimburilor comerciale între Franța și Marea Britanie este actualmente inferioară cu 70 la sută valorii schimburilor franco-vest-germane sau schimburilor între Franța și Benelux. Este evident că cele două țări nu au decît de cîștigat în urma realizării acestei căi de comunicații, după cum este evident rolul important pe care tunelul urmează să-l joace în ce privește schimburile comerciale ale tuturor țărilor europene.

Compoziția grupului de studiu și problemele financiare

Grupul de studiu pentru tunelul Mînecii (G.E.T.M.) a fost creat la 26 iulie 1957 din inițiativa companiei universale a Canalului de Suez. Această puternică companie s-a asociat pe plan de egalitate cu societățile engleze și franceze care efectuaseră studiile precedente și cu o societate americană nou creată — Technical Studies Incorporated.

Merită să fie amintită în trecere următoarea anecdotă... În 1956, două surori franțuzoaice, căsătorite cu mari financiari din New York — Fred Davidson și Armand de Vitry — au venit să-și petreacă vacanța pe coastele Franței împreună cu soții lor. Sufereau cu toții de rău de mare și trecerea cu peripeții peste Canalul Mînecii le-a făcut pe doamne să se gîndească de cîte neplăceri le-ar fi scutit existența unui tunel. Pentru a le consola, soții lor promiseră să construiască tunelul. Ei glumeau, însă ideea a cîștigat teren. Astăzi ei sînt aceia care controlează societatea americană interesată în construirea tunelului.

Grupul de studiu are ca obiectiv încheierea cercetărilor comune care vor permite construirea și exploatarea tunelului submarin. La acest studiu societățile membre au adus fiecare o contribuție de 3 500 000 de franci. În ce privește realizarea lucrării costul total, incluzînd și construirea și punerea în funcțiune a liniei ferate și stațiilor finale, corespunde unui volum total de cheltuieli de ordinul a 2,25 miliarde de franci.

Guvernele n-au hotărît încă dacă se va apela la capitaluri private, nici care va fi modalitatea de finanțare a lucrării. Este totuși sigur că ele ar prefera să păstreze controlul viitoarei societăți de exploatare a tunelului. Dacă G.E.T.M. va fi autorizată să finanțeze lucrarea, capitalurile necesare vor fi subscrise sub diverse forme în modul următor : un sfert în Franța, un sfert în Marea Britanie, iar restul în Canada, Statele Unite și cîteva țări europene.

Adversarii proiectului

Cu toate acestea, nimic nu este încă definitiv stabilit și susținătorii celorlalte soluții de realizare a acestei căi de comunicații se opun cu strășnicie realizării proiectului discutat. În primul rînd, Uniunea Rutieră Franceză contestă valabilitatea concluziilor comisiei de anchetă în privința prevederilor asupra volumului traficului. Ei afirmă că tunelul va avea o capacitate de transport insuficientă încă înainte de terminarea construcției. Din aceste motive partizanii soluției podului — în frunte cu domnul Jules Moch, fost ministru, și susținuți de societatea Sud-Aviation — pretind că numai soluția lor este valabilă. Se pare însă că argumentele pe care aceștia le vor invoca nu vor avea un efect serios asupra hotărîrii celor două guverne.

Oare ideea care timp de un secol a făcut să curgă atîta cerneală va deveni în sfîrșit o realitate ? Poate că se apropie ziua în care visul născut în 1802 se va materializa și în care insularii nu vor mai putea declara așa cum a făcut unul dintre ei, într-o perioadă cînd canalul era acoperit de o ceață groasă :

— De aproape o săptămînă continentul este izolat.

Tunelul Mînecii a și început să constituie o preocupare electorală. Efectul anunțării construcției tunelului se va oglindi fără îndoială în planurile industriașilor care, speculînd asupra îmbunătățirii condițiunilor de export, se vor arăta și mai refractari decît pînă acum amplasării întreprinderilor lor în regiunile din nord-estul Angliei și Scoția. Alegătorii din regiunile nordice vor avea deci ce reproșa partidului conservator care, prin construirea tunelului, a dorit să-și asigure un atu electoral.

■

Acțiunile companiei „Channel Tunnel Company Ltd", întemeiată în 1881, care în cursul ultimilor zece ani au crescut de la 9 pence la 2 lire, 3 shillingi și 6 pence, au căpătat acum un nou „impuls", care s-a manifestat încă înainte de declarația ministrului Maples privitoare la construcția tunelului. Opoziția laburistă a cerut acum deschiderea unei anchete pentru a se constata cine a dat în vileag cu anticipație acest secret de stat.

■

Mai sînt de rezolvat și o serie de probleme de ordin juridic. Din cele 32 de mile (1 milă = 1 609 metri) ale tunelului, 23 de mile au un traseu submarin. Dacă se scad porțiunile aflate în apele teritoriale ale Marii Britanii și Franței, mai rămîn circa 17 mile din „apele internaționale", asupra cărora nu se extinde nici jurisdicția britanică, nici cea franceză.

(După Hamburger Echo)

„Capturarea" unei planete

Oamenii de știință sînt intens preocupați, în ultima vreme, de construirea, lansarea în spațiu, piesă cu piesă, și apoi îmbinarea acestora — pentru a crea platforme artificiale de stații de observație satelit. Un cercetător american, Dandridge Cole, propune însă folosirea în acest scop a unui asteroid asupra căruia va trebui în prealabil să se acționeze cu ajutorul energiei nucleare, pentru a-i modifica orbita actuală.

*

Primul asteroid reperat de astronomul Giuseppe Piazzi în 1901 a fost denumit **Ceres**. Acesta are un diametru de 50 de ori mai mic decît al Lunei. După aproximativ 50 de ani, alți 2 000 de asteroizi au fost descoperiți și poartă nume mitologice : **Adonis, Pallas, Hermes, Junona, Eros** etc. După părerea astronomilor, printre care Stroobant de la Observatorul din Uccle (Belgia) specializat în studiul „micilor planete", există o mulțime de asteroizi, majoritatea fiind de mărime foarte redusă.

În acest sens, atracția cea mai mare o prezintă asteroidul **Eros**. Acesta măsoară în lungime 23 km, are dimensiuni convenabile pentru o bază spațială importantă și are „circulația" cea mai apropiată de planeta noastră. „Capturarea" acestei mici planete ar trebui să se facă în două etape, susține Cole.

Astfel, ar fi necesară inițial lansarea unei nave cosmice care să atingă asteroidul. Echipajul navei, după depunerea explozibilului, se va întoarce pe Pămînt. La momentul dorit, explozia va fi declanșată prin telecomandă. În momentul cînd **Eros** se va găsi la punctul cel mai îndepărtat de Soare, o explozie nucleară de ordinul a un milion de tone de TNT ar fi suficientă pentru a-i devia cursa înspre orbita Pămîntului.

A doua fază de deplasare a asteroidului va fi realizată de o explozie mai puternică, de mai multe megatone, care îl va transforma într-un al doilea satelit natural al planetei noastre. Atunci, pe acest nou satelit al pămîntului vor putea fi instalate laboratoare științifice, telescoape astronomice, aparatură complexă de telecomunicații.

Această propunere este considerată de unele cercuri științifice ca fiind „logică și interesantă".

BAGDAD

Un act realist

ACORDUL dintre conducătorii irakieni și liderul kurd Mustafa Barzani, privind încetarea luptelor în Kurdistan, a fost urmat de un prim rezultat concret: pînă acum au fost puși în libertate peste 200 de kurzi, deținuți în legătură cu luptele din nordul Irakului. Înțelegerea intervenită între părțile în litigiu constituie, evident, un act realist; ea corespunde intereselor vitale ale întregului popor irakian — atît ale arabilor, cît și ale kurzilor.

De la cucerirea independenței Irakului și pînă în prezent, toate guvernele — fie al lui Nuri Said, al lui Kassem sau cel baasist precedent — nu au reușit și, în fond, nu au dorit să găsească un teren comun de înțelegere cu populația kurdă. Au existat totuși perioade de relativă înțelegere și, într-un fel sau altul, tratativele au fost continuate; ele au alternat însă cu campanii de exterminare a kurzilor și de încercări de lichidare a întregii probleme. În ultima vreme, războiul împotriva kurzilor a luat o asemenea amploare încît a intrat în sfera problemelor internaționale, provocînd în mod firesc îngrijorare pentru soarta păcii în această regiune a lumii. Dar, după cît se pare, realismul în politică s-a impus și unii comentatori leagă acest fapt de discuțiile purtate la conferința arabă la cel mai înalt nivel, care a avut loc nu de mult la Cairo.

Pentru a înțelege mai bine în ce constă, de fapt, problema kurdă este necesar să amintim cîteva date mai importante din istoria îndelungată a luptei kurzilor pentru libertate.

Kurzii sînt autohtoni, nu imigranți. Istoricul grec Xenofon citează unele date despre strămoșii kurzilor — carduchii. Aceștia ar fi populat o regiune ale cărei granițe treceau la sud prin munții Kurdistanului, acolo unde masivul lor se apropie de fluviul Tigru, iar la nord se învecina cu Armenia. În epoca elenismului, ei au fost supuși de armeni și apoi de romani. A urmat stăpînirea sultanilor turci și a șahilor iranieni, care nu o dată au prefăcut în foc și scrum așezările kurde. Istoria consemnează marea răscoală kurdă dintre anii 1853—1856, condusă de Yesdansher din Gisir Botan, la care s-au alăturat și alte popoare oprimate de sultanul turc. Răscoala s-a întins din Siria pînă la Bagdad, din nordul Irakului pînă la Van și Bitlisi, și numai cu ajutorul trădării și al străinilor a putut fi înfrîntă.

În perioada primului război mondial represiunile împotriva kurzilor au cunoscut o nouă intensificare. Neînfricați în lupta lor justă, ei și-au revendicat la sfîrșitul acestui război dreptul la autodeterminare. O delegație kurdă s-a dus la Paris, pentru a cere crearea unui stat kurd. Potrivit art. 62, 63 și 64 din Tratatul de la Sèvres din august 1920 s-a recunoscut necesitatea de a se acorda poporului kurd autonomia, urmînd chiar ca în decurs de un an să i se acorde independența totală. Înțelegerea viza vilaietul Mossul. Aplicarea acestor articole ale tratatului nu s-a înfăptuit însă niciodată.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, prin răscoalele lor, kurzii au obținut unele succese. Astfel, în 1922 la Suleimania se creează un guvern kurd recunoscut de Irak și Anglia. Între anii 1929 și 1932 lupta împotriva colonialiștilor și a guvernului de la Bagdad se intensifică; din nou în 1933 și apoi în 1943 kurzii iau arma în mînă pentru a-și cuceri dreptul la autonomie. Organizată și condusă de șeful tribului kurd al barzanilor, Mustafa Barzani, răscoala din 1943 a cuprins întreg Kurdistanul și a durat mai bine de doi ani, fiind înăbușită pînă la urmă cu multă greutate de trupele regale ajutate de aviația, artileria și tancurile britanice.

Sfîrșitul celui de al doilea război mondial coincide cu o și mai puternică întărire a mișcării kurzilor pentru drepturile lor. Au avut loc răscoalele țărănești de la Uarmara din Suleimania, răscoalele de la Dizei care au cuprins 300 de sate din Arbil, precum și ale țăranilor Horin-Sihana din regiunea Hanekina. Petroliștii din Kirkuk, în 1946, și feroviarii din Arbil, în 1948, organizează puternice greve și alte acțiuni și demonstrații de masă în sprijinul revendicărilor lor politice și economice. Terminarea celui de al doilea război mondial înregistrează totodată o schimbare importantă și în caracterul mișcării naționale kurde, care își întărește caracterul de mișcare democratică. După victoria împotriva fascismului, forțele progresiste iau conducerea mișcării naționale din mîinile feudalilor, care o conduseseră pînă atunci. În 1946 este creat de către Barzani, liderul kurzilor, partidul democratic din Kurdistan. Pentru acest partid lupta în vederea unei democrații în Kurdistan este inseparabilă de aceea dusă pentru instaurarea unei democrații în Irak.

Kurzii din Irak, alături de întregul popor arab din această țară, au avut un rol important în prăbușirea — la 14 iulie 1958 — a odiosului regim al lui Nuri Said. Ei considerau că o dată cu această victorie se va ajunge la lichidarea asupririi lor naționale, cu atît mai mult cu cît în constituția provizorie a Republicii Irak, în articolul 3, se spune: „Arabii și kurzii sînt considerați ca parteneri în această țară și drepturile lor naționale în cadrul Irakului unic sînt recunoscute de Constituție". Lucrurile au luat însă o altă întorsătură. Pe la mijlocul anului 1959, regimul lui Kassem a trecut la promovarea unei noi politici de asuprire națională sub lozinca „asimilării" kurzilor. Trupele trimise de Kassem în nordul țării au fost însă înfrînte de kurzi, care s-au grupat tot mai strîns în jurul lui Mustafa Barzani. Toate încercările kurzilor de a se duce tratative pentru acordarea drepturilor lor la autonomie în cadrul Republicii Irak au fost ignorate.

Sfîrșitul regimului Kassem a însemnat încetarea temporară a luptelor din nordul Irakului, date fiind promisiunile guvernului baasist de atunci de a duce tratative cu reprezentanții kurzi. După trei luni de tratative, autoritățile de la Bagdad refuză satisfacerea revendicărilor kurzilor, folosind totodată acest timp pentru pregătirea unor și mai crîncene represiuni. La 18 iunie 1963 încep lupte foarte grele, cărora le-a pus capăt, după opt luni, înțelegerea intervenită la 10 februarie 1964 între președintele Irakului, Aref și conducătorul kurzilor, Mustafa Barzani.

Revendicările kurzilor cuprind în esență următoarele: respectarea prevederilor Constituției provizorii, care recunoaște dreptul lor la autodeterminare în cadrul Republicii Irak; reglementarea tuturor problemelor referitoare la populația kurdă pe o bază democratică și instaurarea deplinei egalități în drepturi între arabi și kurzi. Ei cer, de asemenea, dreptul de a-și crea un parlament și un guvern autonom propriu (în regiunile locuite de kurzi), a cărui competență s-ar exercita exclusiv în sectorul administrativ — justiție, probleme de învățămînt, agricultură, probleme sociale etc.; numirea unui reprezentant al populației kurde în funcția de vicepreședinte al Irakului, precum și includerea în guvernul irakian a unor kurzi în raport cu numărul acestei populații. Întrucît din Kurdistanul irakian se extrag anual pînă la 35 milioane tone de petrol, adică de trei ori mai mult decît în celelalte regiuni ale Irakului, poporul kurd cere ca o parte din profiturile de peste 300 milioane de dolari pe care le obțin anual trusturile petrolifere să fie folosită pentru dezvoltarea economică a regiunilor sale care, în ciuda bogățiilor imense, zac în mizerie.

În cererile prezentate de către partidul democratic din Kurdistan guvernului irakian la 24 aprilie 1963, ca bază de negocieri, se arată între altele că guvernul central va exercita toate puterile care angajează statul irakian ca republică unită. Tot ceea ce se referă la președinția republicii, la relații externe, apărare națională, monedă, probleme de cetățenie, buget, stațiile centrale de radio și televiziune, energie atomică, va fi exclusiv de resortul autorității centrale.

Acordul de la Bagdad din 10 februarie a.c. a abolit starea excepțională din Kurdistan, permițînd totodată reactivarea organelor puterii locale, luarea de măsuri economice pentru dezvoltarea acestei regiuni a Irakului, precum și reprimirea la lucru a tuturor funcționarilor kurzi concediați.

Nicolae PUICEA

LE MONDE anunță că autoritățile japoneze vor cere S.U.A. să lanseze pe orbită un satelit pentru telecomunicații speciale destinat retransmiterii Jocurilor Olimpice de la Tokio. Se pare că măsura aceasta ar fi necesară, întrucît sateliții actuali nu ar permite decît retransmisii foarte scurte: Telstar—2 se va găsi probabil în condiții improprii pentru a asigura retransmisiile. Relay—1 nu va mai funcționa la data Jocurilor Olimpice, iar Relay—2 se află pe o orbită care nu permite să fie utilizat decît un timp foarte redus.

PENTRU A RISIPI NORII și ceața care împiedică decolarea avioanelor, savanții sovietici au obținut un produs chimic numit „Metjet" (vîrtej de zăpadă). Acesta sfîșie norii de deasupra aeroporturilor și, după ce declanșează o bogată cădere de zăpadă, îi volatilizează complet.

DUPĂ APRECIEREA UNOR SAVANȚI britanici, în spațiul cosmic există o serie de peste 400 obiecte care pot constitui un real pericol pentru viitoarele echipaje de cosmonauți: sînt resturile sateliților dezintegrați, care se învîrtesc și vor continua să se rotească în jurul Pămîntului încă vreo cîteva sute de ani.

De cîteva zile au fost reluate dezbaterile în Consiliul de Securitate în problema Kaşmirului. După ce reprezentantul Indiei şi Pakistanului şi-au expus poziţiile, au luat cuvîntul o serie de membri ai Consiliului de Securitate. Din intervenţiile lor rezultă că ideea adoptării de către Consiliul de Securitate a unei noi rezoluţii în această problemă nu se bucură de sprijin, considerîndu-se că o asemenea măsură nu ar face decît să complice şi mai mult lucrurile. S-a vorbit din nou despre necesitatea ca cele două părţi în litigiu să reglementeze diferendul prin tratative bilaterale, evitînd orice ar putea să ducă la încordarea relaţiilor dintre ele. În cazul cînd conflictul ar evolua într-o direcţie nedorită, după părerea unor membri ai Consiliului de Securitate ar trebui să se facă apel la o procedură de mediere prin intermediul secretarului general al O.N.U., U Thant.

documentar

PROBLEMA

KAŞMIRUL se află pe versantul de sud al „acoperişului lumii", mărginit înspre nord de crestele semeţe, veşnic înzăpezite, ale Munţilor Himalaya. Problema Kaşmirului ocupă de aproape 17 ani, e drept cu intermitenţă, un loc aparte pe agenda internaţională, el constituind, de-a lungul anilor, şi o problemă dezbătută în diferite sesiuni ale Adunării Generale a O.N.U. Kaşmirul a devenit teatrul unui conflict armat în anul 1947. Dar originea acestui conflict trebuie căutată cu mult înainte de această dată.

Cînd mişcarea de eliberare naţională din India a început să ia amploare şi să-şi organizeze rîndurile sub conducerea Partidului Congresului, în care intrau atît hinduşi cît şi musulmani, lordul Minto, viceregе al Indiei pe la începutul secolului XX, a cerut crearea unei Ligi a musulmanilor cu scopul „de a face ca cele 62 milioane de musulmani să nu se alăture opoziţiei rebele a Partidului Congresului". Ani îndelungaţi autorităţile coloniale s-au străduit să dezbine pe musulmani şi hinduşi. Rezultatul — mişcarea de eliberare nu a putut fi înăbuşită, dar a fost scindată. Partidul Congresului, condus de Gandhi şi Nehru, Liga musulmană condusă de Ali Jinnah, care în cursul luptei de eliberare şi-au unit nu o dată eforturile, după obţinerea victoriei s-au despărţit. În momentul eliberării Indiei, pe teritoriul fostei colonii „perlă a coroanei britanice" au apărut două state independente: India şi Pakistanul. În acel moment situaţia Kaşmirului urma să fie rezolvată în sensul alipirii fie la India, fie la Pakistan.

Să urmărim firul evenimentelor. Deci, Kaşmirul era guvernat în 1947 de un maharadjah, urmaş al celui care l-a cumpărat de la Anglia în 1846. Deşi cumpărat de un singur om, fie acesta şi maharadjah, cu mai bine de 100 de ani în urmă, nu trebuie să se creadă că era vorba de o moşioară sau chiar de o moşie mai întinsă. Kaşmirul are o suprafaţă de aproximativ 240 000 km². Populaţia se ridică la peste 4 milioane şi jumătate de oameni. Capitala Kaşmirului, oraşul Srinagar, are 250 000 de locuitori, dintre care mai bine de 35 000 sînt meşteşugari. Prin operele de artă ieşite din mîinile lor, aceştia au dus faima Kaşmirului pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii. Se ştie că ţesătura din lînă cea mai fină se obţine de la rasa de capre din Kaşmir. Există aici tradiţia ca logodnicul să dăruiască viitoarei soţii un şal ţesut din lînă de capră care trebuie să fie atît de fin, încît să poată trece prin verigheta logodnicei. Srinagar, aşezat pe malul lacului Dal şi străbătut de rîul Jhelum, este un fel de „Veneţie a Orientului". În preajma oraşului se păstrează şi astăzi, ca vestigii ale unei originale şi înalte civilizaţii, grădinile Marilor Mogoli. Aici, la „Izvorul regal", „Grădina plăcerilor", „Lăcaşul iubirii", veneau să se odihnească şi „să se bucure de viaţă" împăraţii mogoli.

Marea majoritate a populaţiei Kaşmirului se ocupă cu agricultura. Solul fertil al văii Kaşmirului permite cultivarea orezului, porumbului, grîului, tutunului. Pe coaste se întind livezi de pomi fructiferi, grădini de legume. În adîncul pămîntului se află însemnate zăcăminte minerale: cărbuni, minereu de fier, nichel, aur, petrol etc.

Frumuseţea şi bogăţia acestor locuri, hărnicia populaţiei au făcut ca ţara să fie ţinta unor dese năvăliri. Rînd pe rînd a fost ocupată de afgani, sicri, iar din 1846 a devenit colonie britanică, „vîndută", cum am văzut, unui maharadjah.

La 22 octombrie 1947, trupe pakistaneze şi detaşamente înarmate din triburile Patanilor au trecut graniţa Kaşmirului înaintînd spre capitala ţării. Maharadjahul a hotărît alipirea Kaşmirului la India şi a cerut guvernului indian să trimită trupe în ajutorul său. La 26—27 octombrie au fost schimbate documentele privind unirea Kaşmirului cu India. India şi-a dat asentimentul ca unirea să fie confirmată printr-o consultare populară după deplina eliberare a teritoriului Kaşmir. În aceleaşi zile trupele indiene au înaintat şi ele în Kaşmir, s-au întîlnit cu cele pakistaneze, desfăşurînd lupte. Maharadjahul a fugit din ţară. Puterea a fost preluată de un guvern creat de partidul Conferinţa naţională a Kaşmirului.

La 25 octombrie 1950 guvernul Kaşmirului a adoptat hotărîrea cu privire la alegerea şi convocarea Adunării Constituante. Peste 11 luni s-au desfăşurat alegerile generale iar la 31 octombrie 1951 Adunarea Constituantă aleasă a votat legea prin care era abrogată monarhia şi se consfinţea alipirea Kaşmirului la India. Kaşmirul devine în cadrul Uniunii Indiene un stat autonom avînd steagul său propriu, problemele referitoare la apărare, politică externă şi comunicaţii intrînd în competenţa guvernului central indian.

În sfîrşit, în 1956, Adunarea Constituantă a Kaşmirului a adoptat constituţia ţării în care se prevedea expres că statul Kaşmir „este şi va fi o parte integrantă a Uniunii Indiene". Constituţia a intrat în vigoare la 26 ianuarie 1957. Constituţia Indiei se extinde şi asupra Kaşmirului fără însă ca stipulaţiile ei să fie o piedică în aplicarea legislaţiei interne a ţării, mai ales în problema agrară. În Kaşmir legea pentru reforma agrară prevedea confiscarea fără despăgubiri a pămînturilor moşiereşti şi repartizarea lor ţăranilor.

La puţin timp după izbucnirea conflictului armat indo-pakistanez în Kaşmir, guvernul indian a sesizat Consiliul de Securitate (1 ianuarie 1948). S-au adoptat două rezoluţii pentru încetarea focului şi crearea unei Comisii a O.N.U. pentru India şi Pakistan. Încetarea focului a avut loc la 1 ianuarie 1949. Linia de demarcaţie provizorie stabilită împărţea Kaşmirul astfel încît o treime din teritoriul cu circa 1 milion de locuitori revenea Pakistanului iar două treimi cu circa 3,5 milioane de locuitori Indiei. India a cerut, şi Comisia O.N.U. a dat asigurări că problema apărării securităţii Kaşmirului revine Indiei. Potrivit rezoluţiei adoptate la 13 august 1948, Pakistanul nu trebuie să ia parte la pregătirea şi desfăşurarea plebiscitului hotărît în Kaşmir unde au fost trimişi 36 de observatori ai O.N.U. (26 de americani, 8 canadieni şi 2 norvegieni).

În 1950 Consiliul de Securitate adoptă o rezoluţie prin care dizolvă Comisia O.N.U. pentru India şi Pakistan şi numeşte un reprezentant al O.N.U. în Kaşmir, pe australianul Owen Dixon. Acestuia îi urmează în 1951 americanul Frank P. Graham. Observatorii, printre care amiralul american Nimitz, care a jucat rolul

de mediator, și cei doi reprezentanți ai O.N.U. nu au realizat nimic. Aceste eforturi zadarnice au făcut pe primul ministru al Indiei, Nehru, să declare în cadrul unui miting ținut la Delhi în mai 1953 : Am ajuns la convingerea fermă că

Vedere din Kașmir

KAȘMIRULUI

problema Kașmirului devine tot mai încurcată din cauza amestecului altor țări.

„Eu — a spus Nehru în continuare — am exprimat acest punct de vedere unei serii întregi de oameni sosiți în India din străinătate. Eu le-am declarat: dacă doriți reglementarea, fiți atît de buni și nu vă amestecați — și dați Indiei și Pakistanului posibilitatea să se înțeleagă singure".

Chiar în același an, în capitala Pakistanului s-au desfășurat tratative directe între primul ministru al Pakistanului din acea vreme, Mahomed Ali, și primul ministru al Indiei, Nehru. Comunicatul dat publicității releva rezultatele pozitive obținute, deși se sublinia că problema Kașmirului este departe de a fi rezolvată. S-a reafirmat necesitatea ca în Kașmir să fie organizat un plebiscit echitabil și imparțial iar comisia pentru organizarea acestui plebiscit să ia ființă pînă în primăvara anului 1954. Pregătirile în vederea plebiscitului cădeau în sarcina unui administrator. Acesta trebuia să prezinte „propunerile care după părerea sa sînt necesare pentru pregătirea unui plebiscit cinstit și nepărtinitor".

În Kașmir se desfășurau în această perioadă noi evenimente. Guvernul condus de șeicul Abdullah este îndepărtat de la putere, primul ministru arestat și în locul său este desemnat Bakshi Guliam Mohammed, care deținea postul de vicepremier în guvernul răsturnat. Noul prim-ministru a salutat cu satisfacție tratativele directe între India și Pakistan pentru rezolvarea problemei Kașmirului, a recunoscut necesitatea creării unui principat unit Jammu și Kașmir și a organizării plebiscitului acceptat de primii miniștri ai Indiei și Pakistanului. Dar situația s-a complicat din nou, ivindu-se neînțelegeri în problema alegerii administratorului ce urma să fie numit pentru pregătirea plebiscitului. În timp ce India propunea numirea ca administrator a unei personalități dintr-o țară neutră mică, europeană sau asiatică, Pakistanul se pronunța pentru numirea unui administrator dintr-o țară mare. Astfel, în acest scop alegerea s-a oprit asupra amiralului american Nimitz, același care eșuase în postura de „mediator" al O.N.U., dar candidatura sa a fost refuzată de oamenii de stat din Kașmir.

Între timp, în Pakistan aveau loc manifestații de protest împotriva modului cum evolua situația în Kașmir. Problema a fost ridicată de guvernul pakistanez și la sesiunile blocului SEATO invocîndu-se articolul din tratatul SEATO privitor la luarea de măsuri „împotriva activității subversive". Respingînd orice încercare de amestec a blocului SEATO și CENTO în problema Kașmirului, Nehru a declarat că India este gata să accepte ca problema să fie reglementată prin demarcarea frontierei, luîndu-se ca bază actuala linie de încetare a focului.

În cursul anilor tratativele directe între India și Pakistan au continuat. În 1962 președintele Pakistanului, Ayub Khan și primul ministru al Indiei, Jawaharlal Nehru, au dat publicității, simultan la Karaci și Delhi, un comunicat comun în care s-au declarat de acord să întreprindă noi eforturi pentru rezolvarea divergențelor existente între cele două țări cu privire la Kașmir și la alte probleme. Adresîndu-se ziariștilor pe aeroportul din Lahore, președintele Pakistanului, Ayub Khan afirmă în aceeași perioadă : „...Dacă vom putea soluționa conflictul asupra Kașmirului, și nu văd de ce nu am putea s-o facem dacă dorim aceasta, vom aduce mîngîiere celor 540 000 000 de oameni ai subcontinentului indo-pakistanez".

Premierul Nehru arată, la rîndul său, că înțelege ca în cadrul tratativelor dintre India și Pakistan privitoare la Kașmir „să nu se impună restricții sau condiții preliminare". Reprezentanții Indiei și Pakistanului vor avea toată libertatea de a-și expune părerile la masa tratativelor. În același timp însă, Nehru atrage atenția că „orice soluție care ar însemna răsturnarea actualelor aranjamente în Kașmir ar fi, după părerea Indiei, dăunătoare". În 1963 s-au desfășurat tratative indo-pakistaneze la nivel ministerial în cinci reprize. A fost abordată, evident și spinoasa problemă a plebiscitului în privința căreia punctele de vedere diferă radical. Reprezentantul pakistanez, Bhutto, la cea de-a patra reluare a tratativelor, recunoaște că în problema plebiscitului „reconcilierea principiilor nu este lesne de obținut. Continuăm însă să încercăm a găsi un nou teren și încercăm să înțelegem fiecare ce gîndește celălalt". Tot el afirma că rezolvarea dificultăților „nu întrece capacitatea conducătorilor Indiei și Pakistanului".

Paralel cu eforturile întreprinse direct de cele două părți, Pakistanul, ca parte nemulțumită de starea de fapt ce durează de 10 ani, desfășoară și pe plan internațional o vie activitate pentru a ralia la poziția sa în problema Kașmirului pe reprezentanții altor țări la O.N.U. La baza dezbaterilor care au loc și acum în Consiliul de Securitate sau în cadrul alianțelor militare la care participă Pakistanul (SEATO și CENTO) stau tocmai sesizările guvernului pakistanez.

Mult discutata problemă a Kașmirului poate fi reglementată numai prin tratative pașnice între părțile în litigiu și astfel ea poate și trebuie să fie scoasă de pe agenda internațională cu eforturi pline de bunăvoință, care nu au lipsit nici în trecut, dar care, în condițiile actuale, se cer intensificate. A rezolva această problemă înseamnă pentru India și Pakistan a lichida o moștenire grea a colonialismului.

Nicolae POPESCU

CERTIFICATUL DE AUTOR PENTRU INVENŢII

Recent, la Geneva, a avut loc reuniunea unui Grup de lucru organizat de directorul Birourilor internaţionale reunite pentru protecţia proprietăţii intelectuale (B.I.R.P.I.), pentru studierea recunoaşterii, pe plan internaţional, a CERTIFICATULUI DE AUTOR PENTRU INVENŢIE, ca titlu de protecţie.

Această reuniune a fost convocată la iniţiativa R. P. Romîne. Delegaţia romînă a relevat încă la conferinţa de la Lisabona din 1958 că în legislaţia romînă, precum şi în cea a altor ţări socialiste, invenţia este ocrotită nu numai prin brevet ci şi prin certificatul de autor al invenţiei, un nou titlu socialist de protecţie, titularul avînd posibilitatea alegerii unui titlu sau altul [1]).

Delegaţia romînă a făcut propunerea menţionării exprese a certificatului de autor pentru invenţie, alături de brevete şi alte titluri de protecţie, pentru a asigura astfel o aplicare unitară şi în condiţii de egalitate şi reciprocitate a Convenţiei de la Paris pentru protecţia proprietăţii intelectuale cît şi pentru a favoriza aderarea altor ţări care cunosc sistemul certificatului de autor.

Luînd act de propunerea romînească, conferinţa a hotărît ca problema certificatului de autor să fie în prealabil studiată de un Grup de experţi, organizat de directorul B.I.R.P.I.

La recenta reuniune de la Geneva a Grupului de studiu, au participat experţi din : Anglia, R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, Izrael, R. S. F. Iugoslavia, Olanda, R. P. Polonă, R. P. Romînă, S.U.A. şi R. P. Ungară ; au mai participat în calitate de observatori experţi din U.R.S.S. Preşedinte al acestui Grup de studiu a fost ales, la propunerea S.U.A., reprezentantul R. P. Romîne.

În cursul dezbaterilor, delegaţii romîni, alături de cei ai altor ţări socialiste, au subliniat că întrucît Convenţia de la Paris face o enumerare enunţiativă a titlurilor de protecţie [2]), acest fapt permite să se încadreze în această categorie orice alt titlu de protecţie compatibil cu prevederile Convenţiei. Pe această bază se poate susţine că certificatul de autor trebuie să fie considerat ca reglementat implicit, prin Convenţia de la Paris. Mai mult chiar, Convenţia, în definirea titlurilor de protecţie, trimite la legea naţională. Or, în această situaţie, ţinînd seama şi de principiul egalităţii suverane a statelor, titlurile de protecţie aplicabile pe teritoriul unuia din statele părţi trebuie să fie recunoscut ca atare şi pe teritoriul tuturor statelor parte la Convenţie. Această atitudine apare ca fiind singura compatibilă cu principiul coexistenţei paşnice a statelor. De altfel, în practică, statele părţi ale Convenţiei au recunoscut prioritatea invenţiilor înregistrate în R.P.R. şi în alte ţări socialiste, indiferent dacă pentru acestea s-a eliberat un brevet sau un certificat de invenţie.

În urma acestui util schimb pe păreri, experţii au fost unanimi în aprecierea că sistemul certificatului de autor este conform cu prevederile Convenţiei de la Paris, şi ca atare au recunoscut acest titlu de protecţie ca un titlu internaţional.

Acum urmează ca directorul B.I.R.P.I. să ia măsuri în vederea materializării susmenţionatelor concluzii.

Datorită acţiunii iniţiate de R. P. Romînă, un for internaţional a constatat necesitatea înscrierii în Convenţia de la Paris a unei instituţii juridice socialiste.

Ca urmare a recunoaşterii certificatului de autor pentru invenţie, Convenţia de la Paris va prezenta interes şi pentru alte state care vor căuta să adere la ea, ceea ce înseamnă că efortul statelor socialiste a fost îndreptat în direcţia dezvoltării şi asigurării viabilităţii acestei convenţii, contribuind totodată la dezvoltarea progresivă a dreptului internaţional.

I. A.

[1]) Certificatul de autor este un titlu de protecţie mai cuprinzător decît brevetul, pe de o parte, deoarece inventatorul are facultatea de a opta între cele două titluri de protecţie, brevet şi certificat, iar pe de altă parte, pentru că, în ţările socialiste se acordă protecţie, prin eliberarea certificatului de autor chiar şi acelor produse pentru care în ţările capitaliste nu se eliberează brevet de invenţie.

[2]) Din punctul de vedere al prevederilor Convenţiei nu există deosebiri între brevet şi certificat de invenţie, iar tratamentul unionist (recunoaşterea priorităţii, regimul drepturilor străinilor etc.) îşi găseşte o deplină realizare în legile naţionale.

PE URMELE ISTORIEI

ÎNŢELEGEREA BALCANICĂ

II — *momente şi semnificaţii*

La 6 februarie 1934, o circulară semnată de ministrul de externe al Romîniei, Nicolae Titulescu, încunoştinţa toate oficiile diplomatice în subordine că la 4 februarie s-a parafat la Belgrad Pactul „Înţelegerii Balcanice". Trei zile mai tîrziu, la 9 februarie, în capitala Greciei, Demetru Maximos, Jeftici Bogoliub, N. Titulescu, Tewfik Rüstü Aras aveau să-l semneze în numele guvernelor Greciei, Iugoslaviei, Romîniei, Turciei. După numeroase tentative eşuate de a se crea un pact balcanic, după ce prognoza unei asemenea alianţe părea sumbră, „Înţelegerea Balcanică" a luat totuşi fiinţă.

Situaţia internaţională s-a modificat de la începutul anului 1933 o dată cu ascensiunea hitlerismului la cîrma Germaniei. Instaurarea dictaturii fasciste în această ţară a avut drept consecinţă apariţia în inima continentului european a principalului focar de război mondial.

Sub pretextul revizuirii tratatelor de pace, puterile fasciste preconizau cea mai brutală politică de revanşă şi totodată de instaurare a dominaţiei mondiale.

În condiţiile internaţionale de după anul 1933, cînd revizionismul diferitelor ţări europene era de fapt tutelat de Germania hitleristă, întreaga agitaţie pe această temă servea drept camuflaj pentru o politică de agresiune. Politica puterilor fasciste în viaţa internaţională pusese întreaga lume în faţa ameninţării neechivoce de război [1].

Era cît se poate de clar că într-o asemenea situaţie împotrivirea faţă de politica revizionistă putea însemna un aport la lupta pentru securitate colectivă, la preîntîmpinarea războiului.

[1] Urmărind realizarea unei coaliţii de state care să accepte din dorinţa revizuirii sistemului versailles hegemonia Germaniei, naziştii îşi expuneau programul : „Teritoriile oprimate nu se reîntorc niciodată... prin efectele protestelor verbale, ci prin sabie. A forja această sabie, iată scopul politicii noastre interne. Asigurarea pregătirii şi găsirea de camarazi de arme — iată scopul politicii externe".

Încă de la început planurile hitleriste ţinteau spre Balcani ca fiind una din regiunile pe unde trebuia să înceapă „marşul spre răsărit", ceea ce abătea mari primejdii asupra tuturor statelor respective. Situaţia în Balcani se complicase şi datorită faptului că influenţa Germaniei şi Italiei se exercită după 1933 cu mult mai multă insistenţă.

Romînia era privită de strategii şi diplomaţii de la Berlin drept un important cap de pod pentru înfăptuirea politicii de dominaţie a fascismului german.

Singurul partid care ţinea sus în acele vremuri grele steagul luptei consecvente pentru interesele vitale ale poporului romîn, pentru apărarea independenţei ţării, era P.C.R. Subliniind într-un document implicaţiile poziţiei Romîniei, P.C.R. atrăgea atenţia că „Romînia se află la marginea lumii capitaliste şi se învecinează direct cu ţara care construieşte socialismul. Aceasta determină ca Romînia alături de Polonia fascistă să fie unul dintre cele mai importante inele ale războiului imperialist contra-revoluţionar organizat de imperialismul internaţional contra U.R.S.S." [2].

Noua situaţie internaţională a dat naştere în Romînia, ca şi în celelalte ţări capitaliste din Balcani, unei confruntări în rîndul claselor stăpînitoare, între cercurile şi grupările proengleze şi profranceze şi cele care mizau de la început pe alăturarea de puterile fasciste. Confruntarea era determinată de puternica presiune a maselor, a opiniei publice care cerea o politică de împotrivire faţă de pericolul fascist, precum şi de existenţa acelor importante grupări economice şi politice legate de monopolurile şi cercurile conducătoare din Franţa, Anglia, Belgia, S.U.A., care se opuneau orientării exclusive a cursului politicii externe spre puterile Axei.

Asemenea condiţii interne şi internaţionale au dus la o intensificare a eforturilor statelor balcanice antirevi-

[2] Documente din Istoria P.C.R., ed. II, E.S.L.P. 1953, pag. 115.

zioniste pentru crearea unei alianțe în spiritul păstrării statu-quo-ului. Numai la cîteva săptămîni după venirea la putere a fascismului în Germania, cele 3 țări, Romînia, Iugoslavia, Cehoslovacia semnează pactul de organizare a Micii Înțelegeri, care adîncea legăturile dintre cele trei state. În anul 1933 o adevărată rețea de tratate bilaterale fusese desăvîrșită, între Grecia, Iugoslavia, Romînia și Turcia, accentuîndu-se totodată căutările pentru a închega o alianță a acestor state. Inițiativa a revenit de astă-dată diplomației romîne al cărei ministru de externe, Nicolae Titulescu, punea problema începerii de tatonări pentru încheierea unei înțelegeri balcanice în ședința Consiliului Micii Înțelegeri de la Geneva, în martie 1933. Activitatea politico-diplomatică în jurul acestei propuneri se accelerează în lunile care urmează.

Un factor deosebit de pozitiv l-a constituit semnarea convenției propusă de U.R.S.S. cu privire la definirea agresorului, convenție care reprezenta un mare pas înainte în vederea făuririi unui sistem de securitate colectivă în Europa. Convenția a fost semnată la Londra la 3—4 iulie 1933 de o serie de state, între care Romînia, Turcia, Grecia, iar la 5 iulie de către N. Titulescu în numele Micii Înțelegeri. De altfel, definiția agresorului stabilită prin această convenție avea să fie expres menționată în Pactul Înțelegerii Balcanice.

În toamna anului 1933, N. Titulescu vizitează Belgradul, Sofia, Ankara și Atena, iar la 22 ianuarie 1934, la sesiunea Consiliului Micii Înțelegeri de la Zagreb, el prezintă liniile directoare ale Pactului Înțelegerii Balcanice, a cărui înfăptuire devenise iminentă.

În ce consta esența alianței dintre cele patru țări balcanice?

Potrivit primului articol din tratat, statele semnatare își garantau reciproc și mutual securitatea tuturor frontierelor lor balcanice. Articolul 2 stipula: „Înaltele Părți Contractante se obligă să se sfătuiască asupra măsurilor de luat în fața unor împrejurări ce ar putea atinge interesele lor așa cum sînt definite prin prezentul acord. Ele se obligă să nu întreprindă nici o acțiune politică față de orice altă țară balcanică, nesemnatară a prezentului acord, fără avizul mutual prealabil, și să nu-și asume nici o obligație politică, față de orice țară balcanică fără consimțămîntul celorlalte Părți Contractante".

Pactul menționa, la sfîrșit, că rămîne deschis aderării oricărei alte țări balcanice, cu asentimentul semnatarilor. Din cuprinsul preambulului și articolelor tratatului ideea statu-quo-ului era evidentă.

Consecința principală a pactului era obligația asumată de cele patru state de a nu-și invada reciproc teritoriile, iar în cazul unei agresiuni din afara pactului, partenerii Înțelegerii Balcanice se angajau să dea ajutor victimei agresiunii.

Turcia a declarat în mod special că Pactul Înțelegerii Balcanice nu contravine relațiilor și tratatelor sale cu U.R.S.S. Cu cîteva zile înaintea semnării pactului, guvernul turc insistase ca el să aibă un caracter regional iar semnarea convenției militare să fie amînată, întrucît „în acel moment nu putea să dea promisiuni precise". Deși nici una din prevederile pactului nu menționa expres Uniunea Sovietică, la încheierea sa, guvernul turc a făcut rezerva secretă potrivit căreia „în nici un caz Turcia nu va admite a se ține ca angajată a lua parte la acte îndreptate împotriva U.R.S.S." (semnat dr. Rüstü Aras, ministrul afacerilor externe al Turciei). De altminteri, guvernul turc — ale cărui relații cu U.R.S.S. se dezvoltau pe o bază mai realistă — informase încă dinainte cu cîțiva ani pe vecinii săi din Balcani despre punctul său de vedere în privința politicii față de Rusia Sovietică. La 28 octombrie 1925, ministrul Romîniei în capitala Turciei raporta despre o convorbire avută cu Rüstü Aras: „Cu Rusia, a spus ministrul turc, avem cele mai strînse legături nu numai fiindcă reprezentantul lor e un om de mîna întîi, dar și pentru că noi, turcii, găsim în această prietenie profituri incontestabile. Rușii n-au intenții agresive în contra nimănui..." La 4 martie 1927 de la legația din Constantinopol se primea o nouă relatare: „Discuție cu Tewfik Rüstü Aras. Balcanii ai balcanicilor, iată lozinca ce trebuie să ne călăuzească. Vă pot asigura că pe aceste baze Rusia nu numai că nu s-ar opune la constituirea pactului dar din contră, i-ar încuraja formațiunea, căci guvernul sovietic și-a apropiat formula: Balcanii ai balcanicilor".

O altă semnalare primită din Praga relata o convorbire a unui diplomat romîn cu ministrul Franței în capitala Cehoslovaciei. „Sovietele consideră — se arată în nota respectivă — că această grupare de state (era vorba despre Mica Înțelegere — n.n.) va juca un rol important în viitorul apropiat". (8 aprilie 1933).

Să vedem cum a primit diplomația vest-europeană formarea Înțelegerii Balcanice, ale cărei clauze erau simțitor restrînse în comparație cu anteproiectul unui pact general balcanic dezbătut la Conferințele Balcanice.

În capitalele apusene se considera că Quay-D'Orsay își adjudecase noi avantaje politice în sud-estul european, Înțelegerea Balcanică fiind foarte apropiată de linia promovată de diplomația franceză. Venind să confirme acest punct de vedere, o serie de declarații din sursă franceză relevau rolul acestei țări în crearea Înțelegerii Balcanice. „Acest proiect a fost ajutat să se înfăptuiască prin sfaturile noastre, prin acțiunile noastre discrete dar ferme și continue, care tindeau să rezolve succesiv problemele", declara fostul ministru de externe francez Jean Paul Boncour, după semnarea pactului.

„Pactul Balcanic a creat o bază solidă pentru o largă cooperare politică în vederea consolidării păcii în Balcani și dezvoltării prospere a acestor popoare. Pactul este un document de primă importanță" — scria semioficiosul *Le Temps* din 11 februarie 1934. „Pactul Balcanic este o piedică în calea revizuirii cu forța a tratatelor de pace", scria același ziar în numărul său din 17 februarie 1934.

Marea Britanie, care avusese o atitudine favorabilă unui pact al țărilor balcanice, și-a modificat-o brusc în fața succesului diplomației franceze. La 10 februarie 1934, cu ocazia festivităților ce aveau loc la Atena, ministrul englez în Grecia dă publicității următorul comunicat: „Știri neadevărate au apărut în unele ziare, după care reprezentanții diplomatici ai Angliei ar fi primit ordin să felicite guvernele respective. Se pare că a fost o neînțelegere pentru că aceștia primiseră ordine să aducă la cunoștința celor patru guverne că guvernul Majestății Sale..." (urmează expunerea punctului de vedere cuprins într-o notă din 5 februarie 1934 adresată Franței, Italiei, Germaniei, Cehoslovaciei și Poloniei). În nota respectivă se exprima opoziția față de noul sistem de alianță balcanică.

Dacă atitudinea diplomației britanice a devenit ostilă atunci cînd și-a dat seama că Înțelegerea Balcanică avea o orientare profranceză, Italia și Germania au avut o poziție potrivnică acestui pact încă de cînd s-a pus problema realizării lui. Necontenite manevre înaintea încheierii Pactului de la Atena, insidioase intrigi, provocări și o virulentă campanie împotriva acestuia ulterior — iată reacția guvernului fascist italian.

La rîndul ei Germania, „de la venirea național-socialiștilor la putere, și-a reluat opera de expansiune economică în Europa centrală și în special în Balcani" (*Le Temps* — 14 iulie 1933). Nu puteau fi deci îndoieli asupra opoziției Berlinului față de Pactul de la Atena, caracterizat ca un „pact de modă veche care nu cuprinde nimic nou, nimic ce ar putea da directive favorabile pentru viitor" (*Frankfurter Zeitung*, 6.II.1934). Ministrul de externe nazist dă indicații ambasadorului german la Ankara să declare ministrului Tewfik Rüstü Aras că „participarea Turciei la acest pact determină Germania s-o privească cu ostilitate". În convorbirile cu reprezentanții iugoslavi și greci la Berlin, von Bülow le declara că „Politica de revizuire primește o lovitură. Turcia și Grecia s-au îndepărtat de Germania; faptul că Maximos a fost la Paris, Londra, Roma, dar nu și la Berlin, e semnificativ". Asemănătoare sînt declarațiile pe care ministrul afacerilor externe german le face reprezentantului romîn la Berlin: „Pactul Balcanic ar fi trebuit să se inspire din cel polono-german. Pactul Balcanic în redactarea sa actuală e un regres în evoluția europeană".

La orizont se întrezăreau deci simptomele unor atacuri concentrice ale puterilor fasciste împotriva Înțelegerii Balcanice care ar fi putut deveni o piedică în fața politicii lor agresive.

■

Vom evoca în numărul viitor etapele parcurse de Pactul Înțelegerii Balcanice.

Cristian POPIȘTEANU

PUNCTE DE VEDERE

NEW YORK Herald Tribune

„ACEASTĂ LUME GREU DE MÎNUIT"

AR FI POSIBIL să întocmim o listă destul de lungă a situaţiilor pe plan mondial în care lucrurile nu se desfăşoară aşa cum ne-ar place nouă. Politica externă a ţării noastre se loveşte de mari dificultăţi, iar eşecurile şi insuccesele ei ne dau multe motive de nemulţumire.

De exemplu, noi nu reuşim să-i convingem pe alţii să ne urmeze în boicotarea Chinei şi a Cubei şi nici în boicotarea parţială a creditelor comerciale către Uniunea Sovietică. Nu sîntem urmaţi în politica noastră faţă de N.A.T.O. nici în ce priveşte constituirea forţelor convenţionale, sau în părăsirea forţelor nucleare naţionale şi nici în înlocuirea lor cu forţele nucleare multilaterale. Politica noastră, care constă în a insista că guvernul chinez din Taivan este guvernul întregii Chine, este foarte aproape de a se prăbuşi şi se precizează tot mai mult perspectiva recunoaşterii de către O.N.U. a Chinei comuniste sau a Chinei pur şi simplu. Mai mult decît atît, se iveşte acum posibilitatea precisă ca Japonia, ca şi Germania occidentală, să fie atrase în legături mult mai strînse cu China comunistă.

Sîntem siliţi să ne angajăm, fără voia noastră, în problemele ridicate de lichidarea finală a imperiului britanic în Cipru, în Africa orientală şi în mările de sud. Dar deşi sîntem angajaţi, influenţa noastră în toate aceste puncte nevralgice este departe de a se dovedi decisivă. Felul în care sîntem implicaţi în Asia de sud-est seamănă tot mai mult cu situaţia pe care preşedintele Eisenhower o denumea pe vremuri alegerea între victoria inaccesibilă şi pacea inacceptabilă. Nici în America Latină perspectivele noastre nu sînt prea strălucite... Şi lista necazurilor noastre ar putea fi prelungită.

În faţa atîtor eşecuri, reacţia automată ar consta în a exagera importanţa eşecurilor. Ar urma apoi doar să încercăm să găsim care este puterea malignă care conspiră pentru a ne distruge. Ar putea fi de exemplu generalul de Gaulle ? Atitudinea cea mai de bun simţ constă pur şi simplu în a recunoaşte adevărul şi anume că dificultăţile lumii în care trăim noi acum sînt deopotrivă naturale şi normale pentru experienţa omenească. Ar fi nenatural şi anormal să presupunem ca întreaga lume să se conformeze imaginii care ne-ar conveni nouă despre ea. E un semn bun faptul că preşedintele Johnson nu se găseşte într-o stare de neliniştе apropiată de panică din cauză că politica noastră întîmpină opoziţie în atît de multe locuri. Căci adevărul este că noi sîntem siliţi de evoluţia condiţiilor mondiale să evoluăm noi înşine mai repede decît este convenabil şi confortabil.

Desigur, nu aş avea această părere despre starea tulbure pe care o prezintă la suprafaţă afacerile mondiale dacă n-ar fi o realitate faptul că în adîncime, acolo unde se manifestă cu adevărat forţele determinante, există o stare de mult mai mare calm. Ameninţarea crucială a războiului termo-nuclear a fost neutralizată şi s-a îndepărtat.

Principalul defect al politicii externe a ţării noastre, aşa cum îl văd eu, constă astăzi în faptul că Departamentul de Stat elaborează atît de multe linii politice pe baza unor premise insuficient examinate. Să luăm de exemplu politicile de boicot. Aceste politici eşuează din cauză că aliaţii noştri cei mai apropiaţi şi cei mai de nădejde pur şi simplu nu se învoiesc să le respecte. Aceste politici sînt contrarii intereselor lor şi felului lor de a privi lumea.

Părerea mea, şi o declar nevrînd să-i atribui altă valoare decît cea pe care o are, este că Departamentul de Stat înăbuşă orice examinare activă a presupunerilor pe care se bazează aceste politici de boicot. În parte, el este, cred eu, supus încă influenţei încărcate de prejudecăţi a terorii mccartiste ; în parte, el este intimidat de ceea ce s-ar putea spune în legătură cu aceasta în Congres ; în parte, s-a lăsat convins de anii de zile de repetare a aceloraşi lucruri. Şi totuşi, boicoturile nu au succes, din cauză că se bazează pe premise false — în primul rînd pe presupunerea că Statele Unite ar fi încă, aşa cum au fost în perioada post-belică dintre 1945 şi 1955, posesoarele unui monopol al puterii militare şi al disponibilităţilor financiare ale întregului glob.

Administraţia Johnson a moştenit o serie de atitudini politice în ce priveşte Europa, Asia şi America Latină bazate pe premise care nu au mai fost reexaminate de cînd a luat sfîrşit perioada post-belică în ultimii ani ai administraţiei Eisenhower. Desigur nu este uşor, în practica politică şi în cea a relaţiilor publice, să reiei examinarea unor premise care au fost sanctificate şi care au devenit de neatins din cauză că odinioară, în zilele critice ale războiului rece, au fost adevărate.

Cu toate acestea, preţul pe care va trebui să-l plătim dacă nu ne refacem premisele şi dacă nu ne readaptăm lumii în care trăim în momentul de faţă va continua să se calculeze în eşecuri constante şi în nereuşite pe toate continentele.

Walter LIPPMANN

stern

HAMBURG

SUGESTII PENTRU P.S.D.G.

DUPĂ părerea mea, partidul social-democrat a avut dreptate prezentîndu-se drept un partid de guvernămînt şi nu pur şi simplu un partid de opoziţie, care se ţine la distanţă. Dar nu a avut dreptate renunţînd la orice opoziţie, adoptînd „tactica îmbrăţişării" şi prezentîndu-se drept partenerul mai mic al unei mari coaliţii.

Aceasta s-a întîmplat într-o vreme cînd conducerea sa era văduvită, nu încă prin moartea lui Ollenhauer, ci chiar mai înainte, prin resemnarea sa politică crescîndă. Acum partidul îşi va alege un conducător în persoana lui Willy Brandt. Prima sa sarcină trebuie să fie de a corija această greşeală.

Republica Federală are nevoie de o opoziţie hotărîtă, cu scopuri bine precizate, astăzi mai mult decît oricînd înainte, deoarece guvernul federal se găseşte, în cel puţin patru probleme de importanţă vitală, pe un drum greşit.

În primul rînd, în politica germană. Republica Federală continuă să ducă o politică de ignorare, de boicotare a R.D.G., deşi este de multă vreme limpede că ea nu mai poate desfiinţa R.D.G. Ea continuă să trimită înapoi necitite scrisorile lui Ulbricht şi prin aceasta aduc prejudicii poporului german şi de aici şi de dincolo. Căci orice om cu raţiune ştie astăzi că o reunificare nu mai este posibilă fără participarea celor două state germane şi că o ameliorare a situaţiei scizioniste (cu care trebuie să înceapă orice proces de reunificare), cere recunoaşterea faptelor, relaţii concrete şi negocieri serioase. Dacă guvernul federal este prea orb sau prea vanitos pentru a vedea sau recunoaşte aceasta, atunci opoziţia trebuie să ducă la victorie raţiunea sănătoasă.

În al doilea rînd, în problema nazistă. Nu mai merge cu renazificarea înfăptuită sub Adenauer şi Globke în politică, justiţie, birocraţie şi în special în birocraţia secretă. De-abia s-a încheiat cazul Kruger şi iată că se produce din nou arestarea unui referent al siguranţei de la Bonn, acuzat de asasinate în masă, după care acesta se sinucide. Nici nu se mai miră nimeni.

Oamenii din S.S., S.D., Gestapo şi biroul siguranţei Reichului trebuie să dispară din serviciul statului. Toţi ! Nu mai trebuie aşteptat ca, întîmplător să se afle despre cîte unul cu ce se ocupa pe vremuri în Răsărit.

În al treilea rînd, în politica externă şi a apărării. Aproape în întreaga lume se afirmă că războiul rece s-a terminat şi că pacea se află la ordinea zilei. Cred că actualul ministru de externe Schroeder îşi dă seama ce se petrece. Dar politica externă a Bonnului constă încă, în ciuda ocazionalelor declaraţii judicioase ale lui Schroeder, în a se pune automat de-a curmezişul oricărei propuneri de destindere şi de a presa permanent asupra americanilor pentru ca aceştia să-i preseze pe sovietici. Este o poziţie lipsită de speranţă şi ar fi sinucigaşă dacă n-ar fi lipsită de speranţă.

Şi ce ne promite oare crearea Bundeswehrului, care este inutil pentru o apărare adevărată a ţării, mult prea mare pentru scopuri de pace şi în afară de aceasta extrem de costisitor ? Ce ne promite o participare la o forţă atomică multilaterală, care ar trezi pretutindeni suspiciuni faţă de intenţiile ei şi ne-ar mai costa şi cîteva miliarde pe an ? A sosit timpul să privim altfel lucrurile şi să facem cale întoarsă.

În al patrulea rînd, în ce priveşte legislaţia. Te apuci cu mîinile de cap citind programul legislativ cu care guvernul federal pierde un timp preţios :

nenorocitul pachet social, funestele legi pentru starea excepțională, reforma retrogradă a codului penal. Și aceasta în timp ce guvernului federal i-au ajuns pînă peste cap problemele rămase nerezolvate în domeniul învățămîntului, agriculturii și transporturilor, în timp ce știința și cercetarea rămîn an de an în urmă în competiția cu țările concurente !

Toate acestea au o legătură, o rădăcină comună : faimoasa speculație greșită a lui Adenauer privitoare la un al treilea război mondial între Est și Vest.

Slavă domnului, însă, astăzi al treilea război mondial nu se mai află pe ordinea de zi a politicii mondiale. Și oamenii cu rațiune din Uniunea creștin-democrată știu acest lucru ; ei știu de asemenea că este pur și simplu un nonsens să te bizui pe un al treilea război mondial, deoarece în orice caz el ar însemna pieirea Germaniei.

Din păcate, oamenilor cu rațiune din U.C.D. se pare că le este teamă. În orice caz, ei tac în timp ce alții tună : „Mergem statornic pe drumul nostru !" Atîta timp cît asemenea declarații vor fi tot ce ne pot oferi guvernul și partidul de guvernămînt, toate speranțele germane se îndreaptă inevitabil spre opoziție.

Dar există o opoziție ? Dea domnul ca partidul social-democrat, sub noul lui președinte, să înțeleagă care este datoria, dar și șansa sa.

Sebastian HAFFNER

The New York Times.

TENSIUNE ÎN N.A.T.O.

ORGANIZAȚIA Tratatului Atlanticului de nord intră într-o perioadă de puternică încordare. Presiunile interne și externe au accentuat în așa măsură dificultățile existente, încît mulți diplomați exprimă temerea că viitorul alianței atlantice va trebui hotărît în 1964, iar nu în 1969, data prevăzută pentru revizuirea prevederilor tratatului.

Patru probleme importante ce se ridică înaintea alianței sînt de natură a încuraja pesimismul chiar printre unii dintre cei mai fideli slujitori ai N.A.T.O.

Certuri între membri au mai existat. Dar disputa greco-turcă, cea mai recentă și mai arzătoare dintre problemele curente, este cu mult mai serioasă decît precedentele ciondăneli atlantice. Punctul ei focal este Ciprul, unde încetarea luptelor se arată a fi numai preludiul unei lungi și violente ciocniri între cele două state vecine.

O dispută al cărei rezultat ar fi retragerea din N.A.T.O. fie a Greciei, fie a Turciei, fie a amîndorura, ar dăuna imens poziției occidentale în Mediterana de est. Chiar dacă o astfel de retragere nu va avea loc, amărăciunea pe care disputa prelungită cu privire la Cipru o va lăsa va contribui la șubrezirea N.A.T.O. în această zonă.

Disputa aceasta a demonstrat totodată că pentru Franța N.A.T.O. nu prezintă interes decît ca un scut comod al politicii franceze independente. Cînd i s-a cerut, Franța a refuzat să contribuie cu trupe la o forță de menținere a păcii în Cipru, cu toate că dispunea de ele și că primejdiile situației erau vădite.

Contribuția militară a Franței la forțele N.A.T.O. în Germania se limitează la două divizii cu efective incomplete. Nu există nici cel mai slab indiciu că Franța ar intenționa să-și sporească forțele.

Deci a doua din cele patru probleme ce se ridică în fața alianței este aceea că Franța, centrul geografic al N.A.T.O., evită să colaboreze din punct de vedere militar și politic. Majoritatea diplomaților consideră că, atîta vreme cît președintele de Gaulle se va afla la Elysée, atitudinea Franței va continua să se înrăutățească.

Totuși, potențial, o amenințare și mai serioasă pentru alianță ar putea rezulta ca urmare a victoriei partidului laburist în alegerile generale engleze din acest an. Numeroase surse extrem de competente consideră că după o „lună de miere" inițială, un eventual guvern condus de Harold Wilson ar modifica poziția Angliei de sprijinire a alianței atlantice, orientînd-o spre un neutralism total.

Ernest Bevin, ministrul de externe al laburiștilor, a fost unul din primii promotori ai N.A.T.O. Numai că, în momentul de față, în conducerea partidului laburist nu se găsește nici un Bevin. Dimpotrivă, există motive serioase de a crede că orientarea partidului laburist în Camera Comunelor după o eventuală victorie va cuprinde mult mai multe elemente socialiste și marxiste decît cea a ultimului guvern laburist între 1945 și 1951.

În aceste condiții, o politică engleză de independență la modul gaullist s-ar putea dovedi un prim pas pe calea spre neutralism. Această a treia problemă care se ridică în fața N.A.T.O. ar fi evitată numai dacă alegerile generale ar fi cîștigate de conservatori.

În sfîrșit, în fața N.A.T.O. se ridică și o problemă de organizare. Se dă drept sigur că dr. Dirk Stikker, actualul secretar general, va demisiona scurt timp după întrunirea la nivel ministerial de la Haga, din mai. Lucrul acesta se va întîmpla tocmai atunci cînd alianța va avea cea mai mare nevoie de fermitate și experiență la nivel de conducere.

La cartierul general N.A.T.O. toată lumea este conștientă că s-ar putea ca aceste probleme să necesite o rezolvare urgentă tocmai cînd Statele Unite se vor concentra asupra alegerilor prezidențiale.

Drew MIDDLETON

Cu cîteva săptămîni în urmă, R.F.G. a anunțat în cadrul Consiliului Ministerial al Pieței comune hotărîrea sa de a suspenda importul de ouă din țările membre ale Pieței comune, întrucît aceasta ar fi dus la scăderea prețurilor producătorilor vest-germani. Faptul a provocat nemulțumiri mai ales în Olanda și Belgia, importante exportatoare ale acestor produse. În urma presiunilor exercitate de către ceilalți parteneri din C.E.E., Germania occidentală a fost nevoită să renunțe la măsura întreprinsă.

Iată cum vede caricaturistul ziarului vest-german Die Welt eforturile autorităților din R.F.G. pentru a menține prețuri ridicate la ouă.

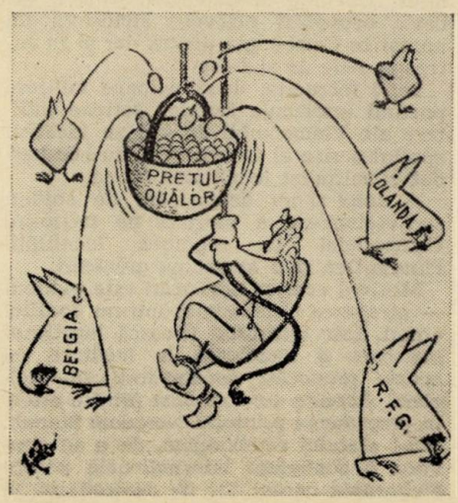

Le Monde

PARIS

O ECHIPĂ FĂRĂ ȘANSE

ASUMÎNDU-ȘI el însuși funcția de prim-ministru în noua combinație guvernamentală constituită sîmbăta trecută la Saigon, generalul Nguyen Khanh demonstrează implicit dificultățile și limitele acțiunii în care s-a lansat la 30 ianuarie. Majoritatea personalului politic tradițional a refuzat să participe. Aceasta se datorește faptului că, pentru o mare parte a burgheziei sud-vietnameze, atentismul a devenit din nou o regulă de conduită în momentul în care teza neutralizării cîștigă teren pînă și în anumite cercuri americane. Cît despre minoritatea ultranațională, cea care a dorit epurarea de la 30 ianuarie, ea este scindată prin rivalități de clanuri și de persoane. Acțiunea de unificare a celor două formații cel mai puternic anticomuniste, partidul Dai-Viet (al „Marelui Vietnam") și Vietnam Quoc Don Dang (V.N.K.D.D.), odinioară legat de Cian Kai-și, acțiune preconizată de serviciile americane, nu a reușit. Întrucît un număr de personalități solicitate s-au eschivat, iar celelalte nu puteau pretinde să întrunească un simulacru de unanimitate în privința numelui lor, generalul Khanh nu avea altă posibilitate decît să-și asume el însuși conducerea guvernului.

Alături de el, două promovări merită o atenție deosebită : cea a doctorului Pham Huy Quat la Ministerul Afacerilor Externe și cea a profesorului Nguyen Xuan Danh în funcția de al doilea vicepreședinte însărcinat cu problemele economice și financiare. Ei par a fi personajele-cheie ale noii combinații.

Doctorul Quat este probabil conducătorul ei politic. Conducătorul principal al Dai-Viet-ului, Pham Huy Quat, se afirmă drept adversar hotărît al neutralismului. Numirea sa în fruntea diplomației sud-vietnameze va calma temerile domnilor Dean Rusk și Mc-Namara. În schimb, la Paris nu se va

uita că doctorul Quat, care din decembrie prezida comisia pentru afacerile externe a Consiliului Notabilităților, a fost unul din principalii inspiratori ai moțiunii cerînd ruperea relațiilor diplomatice cu Franța.

Cît despre profesorul Danh, care are de acum înainte sarcina sectorului economic, el este un pur produs al „crescătoriei" americane. El se înapoiase recent la Saigon după o absență de 17 ani. Ca beneficiar al unei burse oferite de ocupantul japonez în 1945, el a plecat să studieze la Tokio, iar după război a ajuns în S.U.A. Licențiat al Universității Harvard, funcționar al Fondului Monetar Internațional, el s-a înapoiat în Vietnam în cadrul suitei lui Cabot Lodge în august 1963, și a fost imediat trimis de prietenii săi americani la Paris pentru a încerca, fără multă speranță, să reunifice opoziția antineutralistă în exil. După căderea guvernului Diem, el a devenit guvernatorul Băncii Naționale. S.U.A. speră fără îndoială de pe urma numirii sale un control mai strict asupra folosirii ajutorului american.

Doi militari reprezintă în sînul cabinetului tendința cea mai „dură" a statului major vietnamez : la Ministerul de Război, generalul Tran Thien Khiem, fostul protejat al lui Ngo Dinh Diem, pe care, alături de Khanh, l-a apărat în noiembrie 1960 împotriva parașutiștilor răsculați ; în funcția de al treilea vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, însărcinat cu problemele culturale și sociale, generalul Do Mau, care a fost sufletul complotului de la 1 noiembrie, datorită postului său de director al siguranței militare.

În ansamblu, noul guvern este dominat în mod clar de tendința Dai-Viet, care deține cel puțin cinci portofolii. Într-adevăr, acest partid este reprezentat de doctorul Nguyen Ton Hoan (vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, însărcinat cu problemele pacificării țării), de miniștrii afacerilor interne (Ha Thuc Ky) și învățămîntului (Bui Tuong Huan), și de secretarul de stat la președinție, Nghiem Xuan Hong. Ceilalți membri ai guvernului sînt funcționari, cu două excepții : doctorul Le Van Hoach, octogenar și bolnav, care a fost în trecut președintele guvernului autonom al Cochinchinei și care, în funcția onorifică de ministru de stat fără portofoliu, este presupus să reprezinte secta caodaistă, și Au Truong Thanh, ministru al economiei încă în guvernul precedent și singurul din cei 19 miniștri care s-a semnalat uneori în trecut drept adept al neutralității.

Să arătăm în sfîrșit că nici una din personalitățile întemnițate la Poulo-Condor sub regimul fraților Ngo nu face parte din guvern ; că speranțele lui Nguyen Ton Hoan, care încă în urmă cu 15 zile avea un restaurant la Paris și se declara gata „să-și asume răspunderile ce-i revin", nu au fost împlinite decît parțial printr-un post de vicepreședinte al Consiliului ; în sfîrșit că generalii Khanh și Minh s-au înțeles să-și ascundă divergențele pentru a salva unitatea armatei, ceea ce explică menținerea în funcția de șef al statului a acestuia din urmă, care a fost președintele juntei militare de la 1 noiembrie.

Puțini observatori din Saigon prezic o viață lungă noii echipe, care nu reprezintă decît o fracțiune foarte mică a opiniei publice sud-vietnameze și ale cărei șanse de durată depind exclusiv de fidelitatea armatei. Nu mai există altă echipă pentru intensificarea războiului împotriva Vietcongului. Dacă și această echipă eșuează la rîndul ei, nu va rămîne ca alternativă decît apelul la adepții neutralității negociate.

Georges CHAFFARD

EMIGRAREA ÎN S.U.A., A SPECIALIȘTILOR ENGLEZI

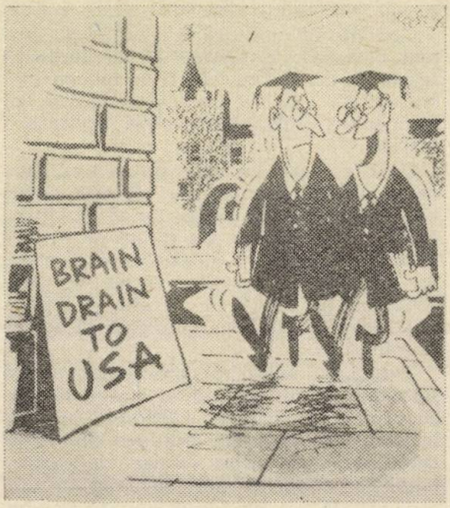

„Asta ar putea să fie o parte a programului de ajutor pentru țările în curs de dezvoltare !"

ПРАВДА

MOSCOVA

CAMBODGIA ARE NEVOIE DE O PACE TRAINICĂ

CONFLICTELE ARMATE puse la cale în mod sistematic de marionetele din Saigon la frontiera cambodgiană provoacă o neliniște serioasă tuturor prietenilor adevărați ai poporului Khmer. Aceste provocări otrăvesc atmosfera nu numai în Cambodgia neutră dar și în întreaga Asie de sud-est.

La 4 februarie, două avioane militare purtînd insemnele forțelor aeriene militare ale Vietnamului de sud au încălcat spațiul aerian al Cambodgiei, au bombardat și mitraliat localitatea Mong.

A doua zi un detașament de soldați sud-vietnamezi a pătruns pe teritoriul Cambodgiei în regiunea localității Phnom-Den și a atacat pe grăniceri.

Motivul acestor provocări este evident — atragerea Cambodgiei într-un conflict armat. Este întrutotul firească îngrijorarea care o manifestă în legătură cu aceste provocări conducătorii cambodgieni. Aceasta s-a exprimat printre altele în propunerea prințului Norodom Sianuk, șeful statului cambodgian, de a se convoca o conferință internațională pentru elaborarea garanțiilor de neutralitate și integritate a țării. O propunere în acest sens a făcut Sianuk în 1962. N. S. Hrușciov, conducătorul guvernului sovietic, precum și conducătorii altor țări socialiste au sprijinit deîndată această inițiativă.

Cu totul altă atitudine au avut, față de propunerea Cambodgiei, S.U.A., Anglia și alte țări capitaliste. Ele au primit cu ostilitate propunerea Cambodgiei neutre. Se înțelege de ce Saigonul a considerat aceasta ca un semnal de activizare a acțiunilor subversive.

Neîntreruptele acțiuni dușmănoase împotriva Cambodgiei, provocările armate permanente la frontieră, recenta demascare a unor planuri de invazie armată în țară l-au făcut în mod firesc pe prințul Sianuk să revină asupra propunerii sale privitoare la asigurarea unor garanții internaționale.

În noiembrie anul trecut guvernul Cambodgiei s-a adresat copreședinților sovietic și englez ai Conferinței de la Geneva din 1954 asupra Indochinei cu rugămintea de a se convoca o Conferință internațională ai cărei participanți să garanteze neutralitatea și integritatea teritorială a Cambodgiei. Nimeni dintre cei cărora le este scumpă cauza păcii nu poate să nu fie alarmat de conflictele militare care au loc la frontierele cambodgiene. Iată de ce guvernul Uniunii Sovietice a declarat din nou că sprijină cererea Cambodgiei.

La 18 ianuarie Ministerul Afacerilor Externe al U.R.S.S. a transmis ambasadorului Marii Britanii proiectul unui mesaj comun al copreședinților în care se propune convocarea unei conferințe pentru Cambodgia la Geneva în aprilie 1964.

Dar după cum arată faptele, puterile occidentale continuă să recurgă la tactica preferată a tergiversărilor. Statele Unite încă n-au răspuns. Anglia fără a respinge ideea convocării unei asemenea conferințe, recurge de asemenea la tergiversări.

În același timp marionetele din Saigon continuă să creeze o situație încordată la frontierele Cambodgiei. Opinia publică sovietică cere în mod hotărît încetarea provocărilor împotriva Cambodgiei iubitoare de pace. Ea își exprimă speranța că, în viitorul apropiat, va avea loc o conferință internațională și că aceasta va elabora hotărîri care să asigure pacea și neutralitatea Cambodgiei.

A. FILIPOV

DIE WELT

HAMBURG

OPINIA ARABĂ

INSULA CIPRU este un purtător de avioane situat în fața coastei sirianolibaneze, iar distanța între Cipru și Egipt este mult mai mică decît drumul din Cipru pînă în Creta. Această realitate geografică joacă un rol important în dorința arabilor de a colabora la soluționarea conflictului din Cipru.

Această dorință este formulată la Cairo, Beirut și Damasc. Toate cele trei capitale sînt însă unanime în sprijinirea arhiepiscopului Makarios, deoarece cererea sa privind participarea O.N.U. la soluționarea acestui conflict ar per-

mite şi o colaborare arabă, poate chiar o participare la trupele O.N.U.

Se susţine, mai ales la Cairo şi Damasc, punctul de vedere că trimiterea unei forţe armate N.A.T.O. în Cipru trebuie respinsă. În calitate de vecini ai Ciprului, egiptenii sînt acei care se tem cel mai mult că Ciprul va fi transformat într-un punct de sprijin al N.A.T.O., cu ajutorul căruia Occidentul ar putea să încerce să influenţeze evoluţia evenimentelor în Orientul Apropiat.

De aceea, nu este admisibil ca în capitalele ţărilor N.A.T.O. şi îndeosebi la Washington să se subaprecieze interesul arab pentru tot ce se întîmplă în Cipru. Trimiterea unor trupe N.A.T.O. în Cipru, care nu este membru al N.A.T.O., ar accentua fără îndoială poziţia antioccidentală a Egiptului şi Siriei. Trebuie să ştim că propaganda mobilizează zi de zi întregul spaţiu arab în vederea rezistenţei împotriva unui „Cipru al N.A.T.O.".

NEW YORK Herald Tribune

Stay Out of Zanz

DEZBATERILE DIN CONGRES

PROGRESELE realizate în domeniul proiectului de lege asupra impozitelor şi al proiectului de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti merită în mod cert să fie relevate, fie şi numai pentru că depăşesc speranţele cele mai optimiste din urmă cu cîteva luni.

Există mari posibilităţi să se rezolve neînţelegerile dintre Senat şi Camera Reprezentanţilor cu privire la proiectul de lege fiscală, şi ca această măsură importantă să devină lege, înainte de a începe în Senat filibusterul cu privire la drepturile cetăţeneşti. Şi deşi nu se poate evita un filibuster, există, de asemenea, mari posibilităţi ca Congresul să voteze în cele din urmă o lege puternică cu privire la drepturile cetăţeneşti.

Motivele acestei izbucniri bruşte şi extrem de binevenite de progrese legislative sînt extrem de grăitoare în privinţa naturii politicii americane, şi în privinţa omului pe care soarta l-a pus atît de recent în fruntea vieţii politice în America, preşedintele Lyndon B. Johnson.

Pentru a începe cu proiectul de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti, eroii actuali din Camera Reprezentanţilor sînt liderul republican Charles Halleck, din partea statului Indiana, şi principalul membru republican al Comitetului juridic, W. M. McCulloch. De fapt, soarta proiectului de lege a depins în Camera Reprezentanţilor în special de voturile republicane furnizate de Halleck şi McCulloch.

Este şi trist şi ironic, dar în acelaşi timp un fapt vădit că ar fi fost disponibile mult mai puţine voturi republicane pentru un proiect de lege puternic cu privire la drepturile cetăţeneşti dacă preşedintele Kennedy s-ar mai fi aflat la Casa Albă. Mulţi republicani s-ar fi gîndit atunci la şansa partidului lor de a obţine voturi în sudul S.U.A. împotriva lui Kennedy în cursul alegerilor din noiembrie viitor.

Dar, cu preşedintele Johnson la Casa Albă, republicanii nu mai speră să obţină victorii în sud şi sînt preocupaţi în special de perspectiva din statele din nordul S.U.A., unde proiectul de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti se bucură de un sprijin puternic. Această schimbare de accent, care a ajutat atît de mult proiectul de lege în Camera Reprezentanţilor, îl va ajuta, de asemenea, în Senat.

În cazul legii fiscale, nu s-a manifestat niciodată o opoziţie asemănătoare cu cea provocată în mod inevitabil de proiectul de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti în rîndul celor din sudul S.U.A. Dar există pericolul precis ca proiectul de lege să fie ţinut în loc în Comitetul financiar al Senatului suficient timp pentru a ajunge să fie amestecat fără speranţă în dezbaterea cu privire la drepturile cetăţeneşti.

Acesta era obiectivul iniţial al ciudatei alianţe împotriva proiectului de lege, alianţa dintre preşedintele Comitetului financiar Harry F. Byrd, senator din partea statului Virginia, şi Albert Gore, senator din partea statului Tennessee. Dar o contrapresiune împotriva acestei strategii a fost exercitată de conducătorii lumii de afaceri din sudul S.U.A., a căror dorinţă de a obţine reducerea grabnică a impozitelor lor devenea mai puternică pe măsură ce posibilitatea unei reduceri de impozite devenea mai apropiată.

De aceea, în ambele cazuri, au existat curente politice care tindeau să-l ajute pe preşedintele Johnson şi pe membrii capabilului personal legislativ al lui Kennedy, în frunte cu Lawrence O'Brien, menţinut de Johnson în funcţia sa.

Dar unul din marile principii ale artei politice este de a folosi la maximum curentele utile ; s-a făcut şi acest lucru. Preşedintele Johnson a acordat mai mult timp adoptării proiectelor de legi fiscală şi cu privire la drepturile cetăţeneşti decît oricărei alte probleme luate în parte, pînă acolo încît a provocat unele murmure despre neglijarea crizelor din străinătate.

„Dacă putem obţine adoptarea neîntîrziată a acestor două mari proiecte de legi — a spus el unuia din consilierii săi — va fi mai folositor atît în străinătate cît şi în ţară decît orice altceva am putea face în momentul de faţă. Cea mai proastă impresie pe care o poate da un guvern este impresia de neputinţă".

În consecinţă, preşedintele a acţionat pe lîngă toţi congresmenii. Primul semn de schimbare s-a ivit scurt timp după venirea lui Johnson la Casa Albă, cînd întîlnirile sale cu senatorul Byrd, senatorul de Georgia Richard Russell şi alte figuri-cheie au dus la o înţelegere asupra unei acţiuni rapide a Senatului în privinţa proiectului de lege fiscală.

De la acea dată, aproape neîncetat, preşedintele Johnson a avut convorbiri telefonice cu diferiţi membri ai Congresului şi a făcut curte ambelor Camere ale Congresului. La rîndul ei, combinaţia dintre acest efort energic şi competent al preşedintelui şi eforturile zilnice ale lui O'Brien şi personalului său explică în mare măsură rezultatul rodnic.

Pe drum au existat unele momente destul de grele, de pildă atunci cînd liderul republican al Senatului, Everett Dirksen, a obţinut în Comitetul financiar un vot de 10 contra 5 în favoarea desfiinţării impozitelor indirecte, şi a fost nevoie de un val de convorbiri telefonice pentru a schimba poziţia Comitetului. Dar progresele legislative reamintesc totdeauna de un om care trece un lac îngheţat ; marea întrebare care se pune totdeauna este dacă va ajunge în cele din urmă pe celălalt mal.

Joseph ALSOP

Die Presse

VIENA

ÎNTÎLNIREA DE LA WASHINGTON

ÎNTÎLNIREA de la Washington între preşedintele Johnson şi premierul britanic s-a desfăşurat în cadrul seriei de reuniuni ale şefilor de guverne ai Occidentului. Face aproape impresia că acestea se desfăşoară după o anumită schemă : întîlnirea are loc în spiritul celei mai depline prietenii, se face constatarea divergenţelor existente, se afirmă în încheiere deplina unitate şi despărţirea are loc în acelaşi spirit de prietenie. Aceste constatări au însă un caracter mult prea serios, pentru a forma numai obiectul unor considerente ironice. Lipsa continuă de unitate duce la un imobilism primejdios.

Nu poate fi trecut cu vederea cît de greu cîntăresc divergenţele dintre puterile occidentale. Dacă există două puteri ale alianţei atlantice deosebit de strîns legate între ele, atunci acestea sînt Statele Unite şi Marea Britanie. Johnson şi Douglas-Home au avut însă de examinat un surprinzător catalog de divergenţe de păreri, fără să-l poată reduce.

În Asia de sud-est Londra înclină mult mai mult spre concepţia neutralistă a lui de Gaulle, decît spre insistenţa americană asupra unui război de junglă. Cercurilor financiare londoneze nu vor să le scape afacerile cu Cuba şi invocă faptul că şi Washingtonul a încheiat tranzacţii pentru livrarea de grîne Uniunii Sovietice.

Aceste divergenţe se reflectă pînă şi asupra principiului politicii de destindere : în timp ce americanii se declară în favoarea acestui principiu, dar în practică manifestă reţinere, britanicii le cer să se ţină de cuvînt, şi pentru faptul că în acest an electoral guvernul britanic are nevoie de un gest spectaculos. Şi problema Ciprului spune cîte ceva : nevoia sileşte cele două puteri să procedeze în acelaşi mod, dar americanii nu vor înţelege niciodată de ce să intervină cu soldaţii şi prestigiul lor pentru aceiaşi britanici care nu au serviciu militar obligatoriu şi care, pe deasupra, le contestă experienţa.

Dacă, totuşi, în comunicate înfloreşte proza unităţii, aceasta se datoreşte ca-

Staţiunea sovietică de observaţii ştiinţifice „Polul Nord-12"

racterului general al alianţei atlantice, caracterului special al relaţiilor americano-britanice şi situaţiei speciale a lui Johnson şi Douglas-Home. Întrucît ambele ţări sînt puteri atomice recunoscute şi formează un club special al „celor doi" în cadrul N.A.T.O., ele ocupă o situaţie privilegiată care îngăduie acestor „naţiuni surori" să convieţuiască cu divergenţele lor fără a le exprima cu aceeaşi tărie, cu care o face de Gaulle faţă de ele.

De altfel, nu trebuie uitat că Johnson şi Douglas-Home au de făcut faţă acasă unui an electoral. Ambii au nevoie — indiferent de divergenţe — să dea o impresie de unitate pentru uzul electoral intern.

Alfons DALMA

AL ANWAR

BEIRUT

PETROLUL ŞI UNITATEA ARABĂ

Luînd cuvîntul la al IV-lea Congres arab al petrolului, care a avut loc în noiembrie 1963 la Beirut, Şeic Abdullah Tariki a făcut să explodeze o „bombă", după cum s-au exprimat anumite ziare arabe. El a acuzat marile societăţi petroliere occidentale că exploatează bogăţia ţărilor arabe şi a cerut arabilor să ia în stăpînire resursele lor naturale. Fost administrator al petrolului din Arabia Saudită, Şeic Abdullah Tariki s-a autoexilat la Beirut, unde trăieşte şi în prezent. În articolul ce urmează, apărut într-un ziar libanez, el îşi explică poziţia.

NAŢIUNEA ARABĂ a avut de două ori prilejul să contribuie la progresul şi prosperitatea lumii. Prima oară a fost atunci cînd arabii au ieşit din peninsula lor, au contopit şi dezvoltat culturile lumii şi le-au răspîndit în Europa prin intermediul Spaniei, creînd astfel o temelie solidă pentru civilizaţia modernă. Al doilea prilej s-a ivit atunci cînd ei au descoperit petrolul.

Civilizaţia europeană, la a cărei creaţie au contribuit arabii, are nevoie de petrolul arab. Căci acest petrol, care ţîşneşte din pămînturile situate în jurul Golfului Persic şi în Africa de nord, joacă acum un rol important în economiile Europei, Americii, Asiei şi Africii. În subsolul ţărilor arabe se află 70 la sută din totalul rezervelor de petrol cunoscute. Din fericire, depistarea acestor rezerve costă numai o jumătate de cent per baril ; pentru comparaţie, în America de Nord costul este de un dolar per baril. În timp ce producţia zilnică a unui puţ petrolifer arab este în medie de 600 de barili, media pentru un puţ din S.U.A. — din punct de vedere al costului — este de 12 barili pe zi. În ţările arabe profiturile la capitalul investit în petrol sînt în medie de 66 la sută, iar profiturile nete ale anumitor societăţi au fost de peste 150 la sută ; în S.U.A., profiturile nete la capitalul investit în petrol nu au depăşit 12 la sută.

Aceste cifre dau o imagine clară a prilejului pe care îl au popoarele arabe, de la Ocean pînă la Golful Persic, de a ieşi din evul mediu şi de a se bucura de o viaţă civilizată, la fel cu cea a europenilor. Arabii vor profita oare de acest prilej ?

Este regretabil şi dureros că arabii pierd acest prilej. De ce oare, ne întrebăm ? După părerea noastră, motivul poate fi atribuit contractelor semnate între acei care exploatează petrolul pe de o parte, şi ţările producătoare de petrol, pe de altă parte — căci aceste acorduri au fost dictate şi semnate sub ameninţarea săbiei imperialismului. În 1901, cînd a fost semnat primul acord petrolier cu Iranul, Marea Britanie era cea mai mare putere din Golful Persic. Pe atunci vasele britanice navigau în Golful Persic şi forţele terestre şi navale britanice, acţionînd de la bazele din India, dominau regiunea. Iranul nu avea posibilitatea să negocieze cu această forţă gigantică, astfel încît s-au dictat condiţii iar şahul Iranului a semnat. Concesiile petroliere, cu toate aspectele lor proaste, s-au extins în perioada de după primul război mondial. Aliaţii victorioşi şi-au impus dominaţia şi au dictat Irakului şi Kuweitului condiţiile lor.

Arabia Saudită, pe atunci o ţară săracă şi slab dezvoltată, nu putea să stabilească dacă contractele vor fi în avantajul sau în dezavantajul ei. Guvernul saudit a acceptat condiţiile societăţii „Standard Oil of California" — condiţii care dovedeau în cel mai bun caz prieperea negociatorului american, pe de o parte, şi naivitatea negociatorului saudit, pe de altă parte. În esenţă şi în amănunte, aceste acorduri reprezentau legături de servitute economică. Căci ele dădeau totul societăţilor şi lipseau guvernele de dreptul lor de a percepe impozite. În baza acestor acorduri, societăţile obţineau asemenea privilegii încît au ajuns chiar să stăpînească guvernul autohton. Între 1952 şi 1961 profiturile uneia dintre societăţile petroliere care lucrau în Arabia Saudită au atins suma de 2 843 804 000 dolari — cu alte cuvinte, un profit de 57,61% la capitalul investit. Această firmă este „Arabian American Oil Company" (ARAMCO), care a lucrat în Arabia Saudită începînd din 1933. Citäm ca exemplu această societate deoarece costul ei de producţie este mai ridicat decît costul de producţie al oricărei alte societăţi care lucrează în regiune. De asemenea, concesiile ei se întind pe o suprafaţă mai mare decît concesiile oricărei alte firme. În plus, ARAMCO posedă o conductă pentru transportul petrolului. Condiţii de felul acesta au lipsit guvernele independente de puterea de a percepe impozite şi au predat controlul comerţului exterior acestor societăţi şi guvernelor lor.

Cea mai mare firmă din regiune este „British Petroleum". Majoritatea acţiunilor ei aparţin guvernului britanic. Întrucît este cea mai mare societate, „British Petroleum" are iniţiativa în stabilirea preţurilor petrolului. Cu alte cuvinte, preţurile petrolului arab sînt stabilite în mod indirect de guvernul britanic. Şi, fără îndoială, guvernul britanic are în vedere propriile lui interese, fixînd preţuri care să convină numai importatorului britanic. Firește, aceasta se face pe seama arabilor. Ca urmare, petrolul venezuelez — care concurează cu petrolul arab pe piaţa europeană — se vinde cu 50 de cenţi în plus per baril faţă de petrolul arab. Cu alte cuvinte, datorită guvernului lor, societăţile din Anglia pot importa petrol arab la un preţ mai mic decît petrolul venezuelez. Între 1951 şi 1961 această situaţie a provocat arabilor şi Iranului o pierdere de 9 486 000 000 dolari.

În plus, ţările producătoare de petrol, care afirmă că sînt neutre din punct de vedere internaţional, nu pot avea relaţii cu orice stat. De pildă, petrolul arab nu poate fi exportat în China, care, cu populaţia ei de 650 000 000 de oameni, constituie o piaţă uriaşă.

Arabii, al căror venit pe cap de locuitor este de 100 de dolari pe an, deţin această mare bogăţie dar nu o stăpînesc. Dezvoltarea arabă poate fi realizată numai prin stăpînirea de către arabi a resurselor de petrol. Noi, arabii, sîntem o naţiune care trăieşte în prezent în mare măsură din ajutor străin, în timp ce permitem ca profiturile ilegale obţinute de societăţile petroliere să părăsească ţara fără a fi taxate. De prisos e să spunem că nu trebuie să fim mai generoşi cu capitalul străin decît sînt guvernele străine. Salutăm capitalul lor, dar pe bază de colaborare, nu de exploatare.

Spun acelora care cred în unitatea naţiunii arabe şi acelora care susţin unirea, socialismul şi libertatea că drumul spre realizarea acestor aspiraţii este stropit cu petrol. De aceea, arabi, luaţi în stăpînire petrolul vostru, astfel încît să puteţi uşura drumul spre unitate, libertate şi socialism.

PROFIL

BRUNO PITTERMANN

La 23 februarie sosește în Romînia, într-o vizită oficială, dr. Bruno Pittermann, vicecancelar al Republicii Austria și ministru al întreprinderilor de stat. Această vizită se înscrie pe linia dezvoltării colaborării dintre Romînia și Austria în cadrul relațiilor politice, economice și culturale.

Dr. Bruno Pittermann, figură marcantă a vieții politice austriece, este președintele Partidului Socialist Austriac care, împreună cu partidul populist, formează actuala coaliție guvernamentală din Austria.

Bruno Pittermann s-a născut la 3 septembrie 1905 la Viena, într-o familie de muncitori. Tatăl său era rotar. Și-a făcut studiile medii la gimnaziul Landstrassel între anii 1916—1924. În 1928 a absolvit Facultatea de filozofie a Universității din Viena, luîndu-și în același an și doctoratul în filozofie. La scurtă vreme susține și examenul de profesor de istorie.

Își începe cariera didactică ca profesor pentru materiile umaniste la o școală din Viena. În 1929 este numit secretar al Camerei de muncă din Klagenfurth, ceea ce coincide cu debutul său în activitatea politică. În 1934 este destituit, din motive politice, din funcțiile pe care le deținea. După o perioadă de șomaj reușește să obțină un nou post de profesor, susținînd o serie de examene printre care și doctoratul în științe juridice. După ocuparea Austriei de către hitleriști, lui Bruno Pittermann i se interzice exercitarea profesiilor de jurist și profesor. În anii ocupației, Pittermann colaborează cu mișcarea de rezistență antifascistă și este nevoit să intre în ilegalitate.

După eliberarea Austriei, Bruno Pittermann lucrează în departamentul pentru asigurările sociale și educație al guvernului provizoriu. Desfășoară o bogată activitate pentru reînființarea Camerei de muncă a muncitorilor și funcționarilor, devenind primul secretar al acestei organizații. Pentru prima oară, în noiembrie 1945, este ales în Consiliul Național (Camera Deputaților) din partea Partidului Socialist. De atunci, este reales în toate legislaturile.

O nouă treaptă în cariera sa politică o reprezintă alegerea sa ca secretar, iar apoi ca șef al Clubului parlamentarilor socialiști. În această calitate, care se confundă cu cea de lider parlamentar, el participă la elaborarea a numeroase legi, fiind considerat unul dintre cei mai străluciți oratori din parlamentul austriac.

Timp de mai mulți ani Bruno Pittermann este conducătorul organizației din Viena a Partidului Socialist. În 1957 el este ales președinte al partidului. Această funcție devenise vacantă prin alegerea dr.-lui Adolf Schärf ca președinte al Austriei la 5 mai 1957. La 24 mai 1957, dr. Bruno Pittermann este numit în funcția de vicecancelar, înlocuindu-l tot pe dr. Schärf. Începînd din iulie 1959 el ocupă și funcția de ministru al întreprinderilor de stat. El își păstrează cele două funcții și după cele două alegeri din Austria în care colaborarea dintre partidele socialist și populist a continuat să se mențină.

Doctorul Bruno Pittermann este un susținător al politicii de neutralitate a Austriei. El este adeptul unor relații mai strînse cu Piața comună, cu condiția ca ele să nu comporte obligații politice. Acest punct de vedere a fost reafirmat recent într-o declarație publicată în Buletinul Austria Economist : „Eu pun un accent deosebit pe constatarea că rezervele neutralității politice trebuie să constituie și mai departe baza convorbirilor Austriei pentru orice tratative ulterioare cu Comunitatea Economică Europeană... Austria poate să-și asume numai obligații compatibile cu politica sa de neutralitate".

În calitate de vicecancelar, Pittermann a întreprins numeroase călătorii în străinătate, fiind preocupat în special de căutarea unor noi căi pentru dezvoltarea comerțului internațional. În calitate de ministru al întreprinderilor de stat din Austria, Pittermann urmărește să asigure dezvoltarea acestui sector de mare însemnătate pentru economia austriacă.

Bruno Pittermann se declară adept al lărgirii relațiilor politice și economice cu țările socialiste. Într-o declarație recentă el a subliniat importanța pe care o acordă vizitei ce o va face în țara noastră, referindu-se în mod special la perspectivele pe care le deschide navigației pe Dunăre și accesului mai lesnicios al mărfurilor austriece spre diferite piețe construirea marelui nod hidroenergetic de la Porțile de Fier. „Austria, a spus el, acordă o mare importanță Dunării ca mijloc de comunicație, care poate contribui la o mai ușoară plasare a mărfurilor austriece și în special a mărfurilor de dimensiuni mari pe piețele țărilor din vecinătatea Dunării."

I. M.

FIȘIER

Mijloace pașnice de rezolvare a conflictelor internaționale (II)

Bunele oficii constau într-un ansamblu de demersuri întreprinse de un stat pe lîngă două părți (state) aflate în conflict pentru a începe tratative directe. Acest mijloc de rezolvare a litigiilor internaționale are următoarele caracteristici :

— Statul care întreprinde demersul nu participă la tratativele dintre statele în conflict.

Bunele oficii nu obligă cu nimic nici statul care și le-a propus și nici statele cărora li s-a propus.

Mediațiunea este procedura de rezolvare pașnică a litigiilor internaționale care implică participarea și chiar conducerea negocierilor dintre părți de către un stat terț. Mediatorul își spune părerea față de pretențiile părților, sugerează soluții care în fapt constituie baza de discuție.

Rolul mediatorului nu este de a stabili partea responsabilă ci acela de a căuta o soluție pașnică acceptabilă pentru ambele părți. Dacă părțile sînt de acord, el poate să inițieze acțiuni probatorii, să asculte martorii din țările în litigiu etc.

Mediatorul care a acceptat acest rol și a fost la rîndul său acceptat de litiganți nu este obligat de a duce mediațiunea pînă la capăt, tot așa cum nici statele respective nu sînt obligate nici să accepte soluțiile mediatorului, nici să admită continuarea mediațiunii. Deci ea poate fi suspendată de oricare din cele trei părți.

Un exemplu cu totul recent în această materie l-a constituit medierea, la sfîrșitul anului trecut, a litigiului de frontieră dintre Algeria și Maroc. Oficiul de mediator a fost îndeplinit de o serie de state africane : R.A.U., Etiopia, Ghana.

Conciliațiunea este procedura în care, de regulă, rezolvarea conflictului este încredințată unei comisii alcătuită atît din membri ai statelor litigante cît și din membri ai statelor terțe.

Comisiile de conciliațiune se pot constitui fie imediat ce tratatul prin care s-a convenit conciliațiunea a intrat în vigoare, fie după ivirea unui litigiu concret.

Partea nemulțumită de rezultatele comisiei de conciliațiune poate — în baza Cartei O.N.U. — să se adreseze Consiliului de Securitate, numai dacă cauza în litigiu afectează pacea și securitatea internațională.

Ancheta internațională. Această procedură a fost prevăzută pentru prima oară prin Convenția de la Haga din 1899, care arată că constituirea unor astfel de comisii se poate face de către părți prin convenții internaționale.

Principala sarcină a comisiilor de anchetă este aceea de a cerceta în mod detaliat cauzele care au dus la izbucnirea conflictului. Ele trebuie să prezinte propuneri concrete privind căile și mijloacele de reglementare a conflictului.

În aceste comisii se aplică de obicei procedura Curții permanente de arbitraj. Dezbaterile comisiei sînt secrete, iar hotărîrile se iau cu majoritate de voturi. Ca și în cazul conciliațiunii, concluziile comisiei de anchetă nu obligă părțile în litigiu să i se supună.

I. C.

PRESA

ACUM 50 DE ANI

Criza de guvern din Suedia — provocată de declarațiile în favoarea înarmării făcute de rege — continuă. De Geer, însărcinat cu formarea noului cabinet, nu reușește în misiunea sa. Sarcina formării unui nou guvern o preia guvernatorul Hammarskjoeld.

Savantul Eduard Belin a creat un aparat pentru transmiterea fotografiei la distanță. Experiențele făcute cu noul aparat — numit telestereograf — au permis transmiterea întîi în șapte minute și apoi în trei minute a unei fotografii de la o distanță de 1700 km, pe un circuit electric Dijon, Lyon, Clermont-Ferrand, Bordeaux, Paris.

Socialiștii din Stockholm organizează o importantă manifestare împotriva cererilor de mărire a efectivelor armatei suedeze.

La sala Eforie din București a fost încercat kinetofonul lui Edison. Perfecta corespondență între voce și acțiunea cinematografică, realizată cu ajutorul invenției savantului american, a stîrnit uimire.

Ministrul japonez al marinei, Saito, expune în fața comisiei bugetare a Camerei programul de înarmare a marinei pe anii 1914—1919. El propune construirea a opt cuirasate de 30 000 tone, două crucișătoare de cîte 27 500 tone, opt crucișătoare mici, 26 contratorpiloare și zece submarine.

Arestarea doamnei Silvia Pankhurst, prezidenta clubului sufragetelor din Londra, a provocat o demonstrație de protest. Sufragetele s-au îndreptat spre Downing Street, reședința primului ministru, dar poliția călare le-a împrăștiat.

Președintele Mexicului refuză medierea propusă de Argentina, Chile și Peru în conflictul mexicano-american. El arată că relațiile acestor state cu Mexicul nu sînt prietenești.

Ministrul de justiție italian a prezentat în Cameră un proiect de lege prin care se acordă precăderea căsătoriei civile asupra căsătoriei religioase. Proiectul stîrnește reacții critice în cercurile Vaticanului.

Ambasadorul Japoniei în Statele Unite a protestat pe lîngă secretarul de stat Brian împotriva tratamentului la care sînt supuși emigranții japonezi în America.

Cu prilejul alegerilor din Spania, la Bilbao și Gijon au avut loc incidente între republicani, conservatori și socialiști.

POȘTA REDACȚIEI

Silvia Rizescu, elevă, Pucioasa, Tîrgoviște : **Mohammed Zenadi, asăsinul ministrului de externe al Algeriei, Mohammed Kemisti, a fost condamnat la moarte și executat. Presupunerea că ar exista „vreo legătură familiară care a determinat coincidența de nume" nu este întemeiată. Numele** Mohammed **este foarte răspîndit în țările arabe.**

Ștefan Mihuț, Dej : **Tabloul ducelui de Wellington, furat în anul 1961, nu a fost găsit pînă în prezent. Autoritățile britanice depun în continuare eforturi pentru descoperirea autorilor furtului.**

Gh. Ardelean, Ineu, Crișana : **Limbile oficiale ale O.N.U. sînt engleza, rusa, franceza, spaniola și chineza. Un sistem perfecționat de traducere simultană permite participanților de dezbatere să asculte intervențiile la cască într-una din cele trei limbi de lucru și anume engleza, rusa sau franceza.**

Mariana Smereca, Vicovul de sus, Rădăuți : **Abisinia este numele dat Etiopiei de trupele fasciste italiene care au cotropit-o în 1935, după lupte grele. După eliberare țara și-a reluat vechiul ei nume.**

Corneliu Niculescu, student, București : **Doamna S. Bandaranaike este singura femeie din lume care se află în prezent în fruntea unui stat.**

În articolul „Apa pe glob" din nr. 4/1964 al revistei s-a strecurat o greșeală. Autorul proiectului privind schimbarea cursului fluviului Congo este arhitectul münchenez Hermann Sörgel, iar nu Herman Segerl. Alte proiecte interesante ale lui sînt : Folosirea apelor fluviului Zambezi pentru a forma la sud de cascada Victoria „Marea Victoria", care ar putea fertiliza o parte din deșertul Kalahari și proiectul „Atlantropa" care preconizează blocarea Dardanelelor și a Gibraltarului, pentru ca apele Mediteranei să scadă, lăsînd libere terenuri cultivabile de circa 2,5 milioane km pătrați.

CONSTANTIN TĂNĂSESCU
instalator, BLAJ

Șerban Gregorian, București : **Apartheid este denumirea folosită de rasiștii sud-africani pentru a-și defini politica de segregație rasială. Vietcong este termenul prin care presa occidentală desemnează de obicei forțele de partizani din Vietnamul de sud.**

Istoricul francez Paul Gazobou a lansat ipoteza că Napoleon nu ar fi fost exilat pe insula Sf. Elena, ci că locul său ar fi fost luat de alter-ego-ul împăratului, un oarecare François-Eugène Robaud, născut la Balicourt, lîngă Verdun, la 19 iulie 1771. Gazobou susține că Napoleon ar fi fost ucis din greșeală de către garda imperială în parcul castelului Schönbrunn, în noaptea de 5 octombrie 1823.

WILHELM MOLDOVAN
Cluj,

Aproape că nu a existat nici un mare om de stat despre care pseudoistorici fanteziști să nu afirme că ar fi murit la altă dată decît cea cunoscută din istorie și că i s-ar fi substituit un impostor. Despre viața și moartea lui Napoleon există mărturii autentice. Una dintre cele mai interesante este cea a secretarului său, contele de Las Cases, care l-a însoțit în exil și a scris un prețios volum de memorii.

Fiind cunoscută lupta lui Costache Negri pentru unire și aportul adus de el la trezirea interesului Franței față de această problemă, v-aș ruga să publicați date despre viața lui.

M. NEGRI,
PECHEA-GALAȚI

Vă vom îndeplini dorința.

Romeo Mihalache, avocat, București : **Nu vă recomandăm soluția la care vă referiți pentru a vă asigura revista noastră. Pentru un cititor atît de consecvent ca dv. cea mai bună soluție rămîne tot abonamentul.**

În legătură cu fișierul „State compuse" din nr. 6/1964 aș dori să adaug că Uniunea personală a fost cunoscută și în istoria Poloniei, Cehiei și Ungariei. Regele Wladyslaw Jagiellon a fost ales în 1471 rege al cehilor, iar în 1490 și rege al Ungariei. În sec. XVIII, doi regi ai Saxoniei, August al II-lea și August al III-lea, au fost aleși și regi ai Poloniei.

I. GH. GHILEVICI
Combinatul carbonifer, PETROȘENI

M. Cutcurig, Craiova : **Dacă vă interesează cursul valutelor internaționale în raport cu leul urmăriți ziarul** Romînia liberă.

Cititorii Constantin Lobodan, din Codlea, Brașov ; Barry Francisc, din Zalău și Vasilica Năstase, din Somova, Tulcea, **doresc să afle amănunte despre procesul Ruby. Le găsesc în numărul de față al revistei. Vom satisface, de asemenea, în curînd, cererea cititorului** Ioan Pavel, din Ploiești și Fusea Ghinea, din Cîmpina, **de a publica un documentar despre teritoriile care nu și-au dobîndit încă independența, ca și despre evoluția situației din Congo.**

Întrucît unii cititori se interesează de probleme care au fost dezbătute în revista noastră, îi rugăm să cerceteze colecția pentru a se documenta. Acest lucru se referă la Remus Priscu, ceferist, din Brașov, care ne întreabă ce diferență există între o legație și o ambasadă, Ion Pilan, din Arad, **care dorește să cunoască statutul juridic al Berlinului,** Puiu Costea, din Bușteni **(am scris în repetate rînduri despre evenimentele care au loc în Cipru și revenim și în numărul de față, iar în numărul precedent ați putut citi despre incidentul cu vasele pescărești cubane, și despre lucrările Comitetului O.N.U. pentru sistematizare, construcții și locuințe). De asemenea,** Ioanichie Bezneanu, din București, **poate citi în trei numere consecutive ale revistei noastre toate amănuntele cerute în legătură cu problema apelor Iordanului. Elevului** S. Abraham, din Satu Mare, **îi răspundem că am scris și despre Mafia și despre Ku-Klux-Klan.**

Dintre regiunile globului despre care ni se cere insistent să scriem, notăm : Finlanda, Groenlanda, Elveția, India, Hawai, (Ioan Arhire, Iași) ; **Australia** (Gheorghe T. Marin, Dîrza, Răcari) **etc. Le va veni rîndul, tuturor.**

Ca de obicei, am primit numeroase sugestii interesante. Le înregistrăm, cu promisiunea de a le satisface în limitele posibilităților noastre de spațiu și programare. Elevul Dumitru Baghiu, din Huși, **ne întreabă ce state ale lumii mai sînt conduse în momentul de față de monarhi.** Victor Dumitrescu, din București **ne cere să-i spunem situația din Indochina în prezent și în trecut pentru ca cei care au învățat geografie mai demult să afle din ce state fac parte în prezent Tonkinul, Anamul, Cochinchina etc.** Ioan Comandare, din București, **vrea să știe care este situația actuală a Partidului Comunist din Germania.** P. C. Istrate, din comuna Probota-Iași **dorește să citească despre normele referitoare la pescuitul în apele teritoriale și internaționale și în legătură cu aceasta modul cum a fost reglementat „conflictul langustelor" intervenit în cursul anului trecut între Brazilia și Franța.** Marcel Nanu, din Turnu Severin, **crede că dacă pagina a doua a coperții ar fi consacrată săptămînal unei hărți s-ar putea alcătui, cu vremea, o interesantă colecție de hărți. Vom folosi în continuare această pagină pentru fotografii de actualitate.** S. Lazarovici, din Arad, **ne sugerează să publicăm un scurt istoric al aparației și dezvoltării armei rachetă.** Gh. Trif, din Lipova, **propune un documentar despre Vatican.** Octavian Ardeleanu, din Arad, **ar vrea ca revista noastră să fie mai bogat ilustrată.** Freny Popescu, din comuna Hristur-Odorhei, **ne sugerează să pregătim un almanah LUMEA pentru 1 ianuarie 1965.**

Alexandrina Timofte, pensionară, București. **Revista LUMEA nu publică versuri.**

N. Vrînceanu-Mediaș. **Întrucît intenționăm să folosim interesantul articol despre cultura islandeză tradus de dv. vă rugăm să ne indicați sursa exactă.**

Pe lista cititorilor care ne-au trimis amănunte despre episodul celor două crucișătoare se adaugă Ioan Rado, din Galați.

Ing. Dan Păcurariu-Brașov. **Pentru a vă putea răspunde amănunțit la amplele dv. observații, vă rugăm să ne indicați la ce adresă vă putem trimite răspunsul nostru prin poștă.**

BREVIAR

12 februarie

Președintele Consiliului de Stat al R. P. Romîne, Gheorghe Gheorghiu-Dej, a primit pe dl Honore Cambier, care și-a prezentat scrisorile de acreditare în calitate de ambasador al Belgiei la București.

■

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a primit pe membrii delegației sindicatelor iugoslave, condusă de tovarășul Svetozar Vukmanovici-Tempo, președintele Consiliului Central al Uniunii Sindicatelor din R.S.F. Iugoslavia.

■

La New York, în cadrul lucrărilor comisiei pregătitoare a conferinței internaționale pentru comerț și dezvoltare, ambasadorul M. Hașeganu, reprezentantul permanent al R. P. Romîne la O.N.U., a subliniat : Guvernul romîn consideră că această conferință va trebui să constituie un moment extrem de important în istoria relațiilor economice și comerciale internaționale. Ea va trebui să contribuie la înviorarea dezvoltării economice mondiale, să pună bazele lichidării discrepanței dintre partea dezvoltată a lumii și cea economicește în curs de dezvoltare.

■

La ședința Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale a Studenților care a început la Budapesta, participă o delegație a U.A.S.R. condusă de Dan Marțian, membru supleant al Biroului C.C. al U.T.M.

13 februarie

La Paris au început lucrările comitetului special al Consiliului Executiv al U.N.E.S.C.O. la care participă din partea R. P. Romîne acad. Tudor Vianu, membru în consiliul executiv.

14—17 februarie

La Roma a avut loc cel de-al VI-lea congres al Asociației naționale a partizanilor italieni (A.N.P.I.).
La Congres a participat o delegație formată din Stelian Nițulescu, președintele Asociației juriștilor din R. P. Romînă și Nicolae Petrovici, redactor șef al revistei „Analele de Istorie a Partidului Muncitoresc Romîn".

■

La Paris s-a semnat un acord comercial între R. P. Romînă și Camerun.

18 februarie

La lucrările celei de-a VI-a sesiuni a Comisiei Economice O.N.U. pentru Africa, de la Addis-Abeba, participă și o delegație de observatori romîni condusă de Mircea Nicolaescu, ambasadorul R. P. Romîne la Cairo.

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIȘTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII Nr. 1, TELEFON **17.60.10.**

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii", București

Film distins cu Marele Premiu „Leul de aur" la Festivalul filmului de la Veneţia 1958

SCENARIUL:
Mansaku Itami,
Hiroşi Inagaki

REGIA:
Hiroşi Inagaki

IMAGINEA:
Kazuo Yamada

MUZICA:
Ikuma Dan

Cu: Tosiro Mifune, Hideko Takamine, Hiroşi Akutagava, Choko Iida, Chishu Ryu, Haruo Tanaka, Yun Tatara.

OMUL CU RICŞA

o producţie a studiourilor japoneze

2 lei

CONFLICTUL MARITIM

SINDICATELE AFRICANE

Note de drum din R. F. G.

CONFERINȚA LATINO-AMERICANĂ DE LINGVISTICĂ ȘI FILOLOGIE

9

Joi, 27 februarie 1964

Săptămîna pe glob:

GENEVA
ROMA
LOS ANGELES
STOCKHOLM
LAGOS

lumea

Standul
Republicii Populare Romîne
la Tîrgul internațional
de mostre
deschis recent
la Frankfurt pe Main
(R. F. Germană)

Aspect
de la dezbaterile
din Consiliul de Securitate
în problema Ciprului.
În fund,
de la stînga la dreapta:
Nikolai Fedorenko
(U.R.S.S.),
Patrick Dean
(Anglia),
Adlai Stevenson
(S.U.A.),
dr. Renan Castrillo Justiniano
(Bolivia),
U Thant
(Secretar general al O.N.U.)
și Carlos Alfred Bernardes
(Brazilia,
președintele Consiliului
de Securitate).
În primul plan al imaginii:
Dimitri Bitsios
(Grecia)
și Spyros Achilles Kyprianou
(Cipru).

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIȘTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ
Anul II
nr. 9 (18) 27 februarie 1964

În acest număr:

■ **SĂPTĂMÎNA PE GLOB:** VIENA — Motivele schimbării (p. 2). MOSCOVA — Acordul cultural sovieto-american (p. 2). STOCKHOLM — Consiliul Nordic (p. 3). ROMA — „Forța multilaterală" și altele (p. 4). LOS ANGELES — Întîlnirea Johnson-Mateos (p. 5). Vizitele lui Ciu En-lai (p. 5). LONDRA — Opinii laburiste (p. 6). LAGOS — Ordine de zi încărcată (p. 6). CIUDAD DE PANAMA — Evoluția litigiului (p. 7). DALLAS — Procesul (p. 8). Recuzații (p. 8). LIBREVILLE — Evenimentele din Gabon (p. 9). GENEVA — Problema bugetelor militare (p. 10). Propunerile Butler (p. 11).

■ **ARTICOLE, REPORTAJE:** DE LA FRANKFURT LA BONN, de Ștefan Andrei (p. 12). CONFERINȚA LATINO-AMERICANĂ DE LINGVISTICĂ ȘI FILOLOGIE, de Acad. prof. Iorgu Iordan (p. 15). ITINERAR COREEAN, de S. Constantinescu (p. 18). CE ESTE „NEW REALISM"-UL?, de Marcel Breazu (p. 20). CONFLICTUL MARITIM INTEROCCIDENTAL, de Eugen Phoebus (p. 25).

■ **DOCUMENTAR:** SINDICATELE AFRICANE PE CALEA UNITĂȚII, de Ion Ticărău (p. 16).

■ **PE URMELE ISTORIEI:** ÎNȚELEGEREA BĂLCANICĂ. MOMENTE ȘI SEMNIFICAȚII, de Cristian Popișteanu (p. 22).

■ **PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ:** (p. 26 — 30) Za Rubejom; Le Monde; The New York Times; Konkret; l'Express; Newsweek.

■ **PROFIL, FIȘIER** (p. 31), **POȘTA REDACȚIEI** (p. 32).

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

VIENA

Motivele schimbării

Demisia cancelarului Gorbach constituie punctul culminant al evoluției crizei interne din sînul partidului populist, care s-a manifestat pentru prima oară la congresul partidului de la Klagenfurt, din toamna anului trecut.

Această criză are la bază disensiunile din partid. Între cele trei uniuni — economică, țărănească și cea a muncitorilor și funcționarilor — care formează acest partid, există fricțiuni în special datorită concurenței pentru ocuparea funcțiilor de răspundere. Organizațiile de partid din cele nouă landuri solicită, de asemenea, posturi de conducere.

În afară de aceasta, o parte a conducerii partidului era nemulțumită de atitudinea cancelarului Gorbach în relațiile sale cu partenerii socialiști din coaliția guvernamentală. Criticat că nu ar fi reprezentat cu destulă fermitate interesele partidului în cadrul coaliției, Gorbach a răspuns că o atitudine prea rigidă din partea sa ar fi putut compromite însăși existența coaliției guvernamentale. La Klagenfurt, adversarii lui Gorbach au obținut o primă victorie prin înlocuirea sa în funcția de șef al partidului cu fostul ministru de finanțe, Josef Klaus. Colaborarea dintre noua conducere a partidului și echipa ministerială populistă, în frunte cu Gorbach, nu s-a desfășurat însă cîtuși de puțin satisfăcător, ceea ce a determinat pe cancelarul Gorbach și pe colegii săi de partid din cabinet să ceară convocarea unei ședințe extraordinare a conducerii partidului la care să fie pusă chestiunea de încredere. Din acest for fac parte 42 de reprezentanți ai organizațiilor partidului, membrii săi din guvern și secretarii landerelor. Conducerea partidului nu a dat însă curs acestei cereri poate de teama, după cum explică presa vieneză, că ea ar putea determina chiar convocarea unui congres extraordinar al partidului, la care raportul de forțe între cele două părți ar constitui un factor necunoscut. În această situație, cancelarului Gorbach nu i-a rămas altceva de făcut decît să-și dea demisia.

O dată cu desemnarea, unanim așteptată, a lui Josef Klaus drept candidat la funcția de cancelar, în partidul populist se revine la tradiția ca conducătorul partidului și șeful guvernului să fie aceeași persoană.

Atitudinea partidului socialist față de această criză care atinge componența guvernului de coaliție se caracterizează printr-o pronunțată rezervă. Socialiștii au anunțat că nu se vor opune unei înlocuiri a lui Gorbach cu Klaus. Acordul privitor la coaliția guvernamentală, încheiat după alegerile din noiembrie 1962, va continua să rămînă în vigoare. Miniștrii socialiști nu vor demisiona. Partidul socialist a declarat însă că, o dată cu constituirea unui nou guvern se impune și anunțarea unui nou program guvernamental. Întrucît partidul socialist consideră că noii miniștri nu sînt prea bine cunoscuți el cere ca noua declarație guvernamentală să conțină

Dr. JOSEF KLAUS

toate garanțiile necesare continuării unei bune funcționări a coaliției guvernamentale.

După cum relatează organul partidului socialist, *Arbeiter Zeitung*, cabinetul Gorbach va rămîne în funcție pînă cînd dr. Klaus va fi stabilit, de acord cu socialiștii, componența noului guvern și cele două partide de coaliție guvernamentală vor cădea de acord asupra programului de guvernare. Acordul de colaborare fiind semnat numai de cancelarul Gorbach, el urmează să fie semnat acum și de noul cancelar.

Șt. DEJU

Viena, 25 februarie

MOSCOVA

Acordul cultural sovieto – american

„Sper că acest acord va fi prelungit deoarece cred cu toată tăria că el va contribui la o mai bună înțelegere și la îmbunătățirea relațiilor între cele două țări". Cu aceste cuvinte a salutat secretarul de stat Dean Rusk recenta încheiere a acordului cultural sovieto-american pentru anii 1964—1965. Serghei Romanovski, președintele Comitetului Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. pentru legăturile culturale cu străinătatea, a caracterizat programul de colaborare cultural sovieto-american ca fiind „mai vast și mai multilateral decît cel precedent".

După convorbirile care au avut loc în capitala Uniunii Sovietice timp de o lună și jumătate a fost dat publicității simultan la Moscova și Washington textul acordului. Acesta, cuprinzînd șase puncte, prevede în esență schimburi universitare (studenți și profesori), schimburi de specialiști din numeroase domenii științifice, industrie și agricultură ; un acord între comisiile pentru energia atomică ale S.U.A. și U.R.S.S. prevăzînd schimburi de specialiști și informații în diverse domenii ale cercetărilor nucleare ; schimburi de programe artistice, de publicații, de turiști precum și organizarea de întreceri sportive și de expoziții tehnice.

Într-o convorbire cu corespondentul agenției TASS, Serghei Romanovski a arătat că în viitorii doi ani se va lărgi considerabil colaborarea în domeniul industriei, medicinei și în special al agriculturii. Acordul, a arătat el, stimulează contacte între diverse organizații obștești și culturale din cele două țări, programul fixat neexcluzînd alte vizite și schimburi care pot fi făcute atît de către organizații cît și de persoane particulare.

La rîndul său, Frank Siscoe, expert american al Departamentului de Stat, a arătat că noul acord permite să se întrevadă o lărgire a contactelor științifice, tehnice și medicale (în acest domeniu sînt prevăzute schimburi de informații cu privire la tratamentul cancerului, poliomielitei și afecțiunilor cardiace). Vizitele reciproce de delegații științifice și tehnice se vor intensifica și vor cuprinde noi domenii, printre care industria materialelor plastice, îngrășămintelor chimice și farmaceutică.

Presa americană precizează că în Uniunea Sovietică se vor deplasa corurile Oberlin College, trupele „Holiday on Ice", „Pro Musica" și orchestra simfonică din Cleveland. Trupa Teatrului Kirov din Leningrad, Orchestra filarmonică din Moscova, Ansamblul de dansuri populare Raduga și altele vor efectua turnee în Statele Unite.

„Uniunea Sovietică — scrie *Pravda* — dorește să colaboreze cu Statele Unite pe tărîmul luptei pentru pace și securitatea popoarelor, precum și în domeniile economic și cultural". Aprecierea pozitivă de care se bucură în ambele state noul acord cultural se întemeiază pe experiența cîștigată în baza acordurilor trecute. În anul precedent Uniunea Sovietică a fost vizitată de o delegație de savanți atomiști americani, condusă de Glenn Seaborg, președintele Comisiei pentru energia atomică din Statele Unite, iar Statele Unite de o delegație de savanți atomiști sovietici, condusă de A. Petrosianț, președintele Comitetului de stat pentru folosirea energiei atomice. Cunoscuții scriitori americani Erskine Caldwell și John Steinbeck au vizitat Uniunea Sovietică. Un grup de regizori americani de cinematograf și televiziune, printre care Frank Capra, au făcut de asemenea o călătorie în U.R.S.S. O trupă a Teatrului Mare din Moscova a vizitat aproximativ 30 de orașe americane într-un turneu care a durat două luni și jumătate. Presa menționează apoi schimburi de studenți, aspiranți, colaboratori științifici din universități și instituții științifice din cele două state, expoziții de grafică și alte manifestări culturale.

M. DUMITRU

STOCKHOLM

Consiliul Nordic

Caracterizînd atitudinea și activitatea Consiliului Nordic, în cadrul sesiunii Consiliului — care a avut loc la Stockholm între 15 și 21 februarie — primul ministru al Suediei, Tage Erlander, a declarat că, deoarece acest Consiliu este un organism menit să întocmească proiecte și nu unul care să ia hotăriri, activitatea sa nu va avea caracterul dramatic la care s-ar aștepta, poate, opinia publică. Importanța sesiunii Consiliului, a spus premierul, constă în faptul că acest organism caută să influențeze țările nordice membre, guvernele și instituțiile lor parlamentare, precum și diferitele autorități, să treacă la acțiuni concrete pentru a dezvolta colaborarea țărilor nordice în domenii variate.

Fără îndoială, această caracterizare oferă o imagine justă a ceea ce reprezintă și poate reprezenta în momentul de față activitatea Consiliului Nordic. Lipsa unor momente dramatice în cadrul sesiunilor nu înseamnă, desigur, că asemenea momente nu ar fi existat și printre țările nordice în cursul actualei perioade postbelice. Dimpotrivă, au existat asemenea momente ca de pildă atunci cînd, după eșecul tratativelor vizînd adoptarea unei politici militare comune, Norvegia și Danemarca s-au angajat pe o cale diferită în ce privește politica lor externă și militară, aderînd la alianța militară occidentală. Și în domeniul economic au existat între țările nordice asemenea momente dramatice. Timp de ani de zile s-a discutat constituirea unei piețe comune a țărilor nordice și s-au întocmit și discutat în acest scop studii și proiecte în vederea traducerii în fapt a acestei idei. Pînă la urmă, însă, proiectul a trebuit să fie abandonat și a fost acoperit apoi de un strat gros de praf.

Danemarca, Norvegia și Suedia au căutat să stabilească o mai largă coordonare a politicii lor comerciale, aderînd la zona liberului schimb. Mai tîrziu și Finlanda s-a asociat acestei zone, încheind un tratat cu organismul respectiv. Înainte de aceasta, Finlanda a căzut însă de acord cu Uniunea Sovietică asupra așa-numitei clauze a națiunii celei mai favorizate, ceea ce înseamnă că aceleași reduceri ale tarifelor vamale acordate produselor țărilor zonei liberului schimb sînt acordate și vecinului din Răsărit. În momentul de față se poate constata că prin intermediul A.E.L.S. țările nordice se străduiesc să sprijine o orientare a politicii comerciale mondiale către un liberalism mai larg. La apropiatele tratative G.A.T.T., țările membre ale A.E.L.S. au hotărît să sprijine ideea reducerii tarifelor vamale cu 50 la sută, în mod uniform. Viitorul va arăta care sînt rezultatele unei asemenea linii politice.

Sesiunile Consiliului Nordic au fost uneori criticate ca fiind prea calme și moderate. Și de data aceasta în unele ziare au fost prezente observații de acest gen. Este adevărat că, în general, Consiliul Nordic evită abordarea unor probleme delicate care țin de diferențele de poziții în politica externă și de apărare a diferitelor țări. S-a căzut chiar de acord ca discuțiile Consiliului să evite problemele cu caracter politico-militar care ar duce la o luare de atitudine față de conflictele și disputele dintre marile puteri. O asemenea rezervă a manifestat în special Finlanda, intrată în Consiliul Nordic mai tîrziu, după 1950. Adoptînd această atitudine, Finlanda manifesta dorința de a convinge țările vecine că își va impune ca regulă de conduită să se mențină în afara politicii marilor puteri. Suedia este o țară neutră, mai precis ea își precizează orientarea spre o politică externă de neangajare. Politica externă a celorlalte țări nordice este determinată în mare măsură de apartenența lor la Pactul Atlantic.

Principiul evitării problemelor care ar putea da naștere unei neînțelegeri a fost aplicat și la recenta sesiune a Consiliului Nordic. Consiliul și-a însușit atitudinea de a nu discuta inițiativa privitoare la crearea unei zone denuclearizate și propunerile legate de această inițiativă. S-au făcut totuși referiri indirecte la această chestiune. S-au pronunțat, asupra ei, între alții premierul suedez Erlander și ministrul danez al afacerilor externe Per Haekkerup. Premierul Erlander a explicat scopurile propunerii fostului ministru de externe Unden prezentată O.N.U., privind crearea de zone denuclearizate (în legătură cu această propunere președintele Kekkonen și-a elaborat proiectul referitor la crearea unei zone denuclearizate în țările nordice). Primul ministru Erlander a afirmat că inițiativa lui Unden nu a urmărit nici un moment constituirea uni-

REFLECTOR

La 5 martie, președintele Algeriei, Ben Bella, va sosi în Iugoslavia într-o vizită oficială.

■

Potrivit unui sondaj Gallup, efectuat la jumătatea lunii februarie, majoritatea alegătorilor cu simpatii republicane (31 la sută) ar prefera o candidatură Nixon. Barry Goldwatter a fost preferat de 20 la sută (procentaj în scădere continuă din noiembrie anul trecut), iar Nelson Rockefeller de 16 la sută din cei anchetați. Au mai fost numiți Lodge (12 la sută), Scranton (7 la sută) și Romney (5 la sută).

■

Cabinetul premierului congolez Adoula a anunțat că acesta îl va urmări prin justiție pe Chombe pentru afirmațiile conținute în interviul pe care Chombe l-a acordat revistei „Pourquoi pas ?"

■

Georges Bidault, lider politic al O.A.S., speră să-și stabilească domiciliul în S.U.A. Deși demersurile anterioare în acest sens i-au fost respinse, el continuă să stabilească contacte cu unii diplomați americani.

■

În iulie urmează să se procedeze la alegerea președintelui Republicii Federale Germane. Partidul creștin-democrat este favorabil realegerii lui H. Lübke ; partidul liber democrat se opune realegerii, iar partidul social-democrat nu a luat încă nici o hotărîre.

■

Timp de o săptămînă, ministrul afacerilor externe al R.S. Cehoslovace, Vaclav David, a efectuat o vizită de prietenie în R.A.U. Între problemele discutate de Vaclav David cu membrii guvernului de la Cairo a fost și aceea a acordării de sprijin din partea R.S. Cehoslovace, în vederea realizării unor obiective industriale în R.A.U.

În urma unor critici severe aduse de opoziție politicii sale financiare, premierul irlandez Sean Lemass anunțase că, dacă alegerile parțiale (în două circumscripții) îi vor fi defavorabile, va dizolva parlamentul și va organiza alegeri generale. Rezultatele alegerilor parțiale au fost însă favorabile guvernului.

■

Ministrul de externe al Izraelului, Golda Meir, se află în Europa, urmînd să susțină convorbiri oficiale în Marea Britanie, Belgia, Olanda și Luxemburg. În ultimele trei țări, aceste convorbiri vor avea ca obiect apropiatele negocieri ale Izraelului cu Piața comună.

■

În Libia, un comunicat guvernamental a anunțat că guvernul acestei țări nu intenționează să reînnoiască acordurile militare în virtutea cărora Marea Britanie și S.U.A. dețin baze pe teritoriul libian. Comunicatul urmează discursului ținut sîmbătă de președintele Nasser, în care acesta deplîngea existența bazelor militare pe teritoriul Libiei.

■

În fața congresului european convocat de grupul parlamentar social-democrat din R.F.G., Jean Monnet, președintele Comitetului de acțiune pentru „Statele Unite ale Europei", a declarat că relațiile unei „comunități europene" cu restul lumii ar trebui să constea în „colaborare (partnership) cu America și căutarea împreună a unor forme de coexistență pașnică cu Estul".

■

În afara alegerilor parlamentare din aprilie, în Liban vor avea loc anul acesta și alegeri prezidențiale. Mai multe personalități politice din această țară sprijină ideea modificării Constituției, astfel încît să fie posibilă realegerea, pentru încă 6 ani, a președintelui Fuad Shehab, al cărui mandat va expira în septembrie.

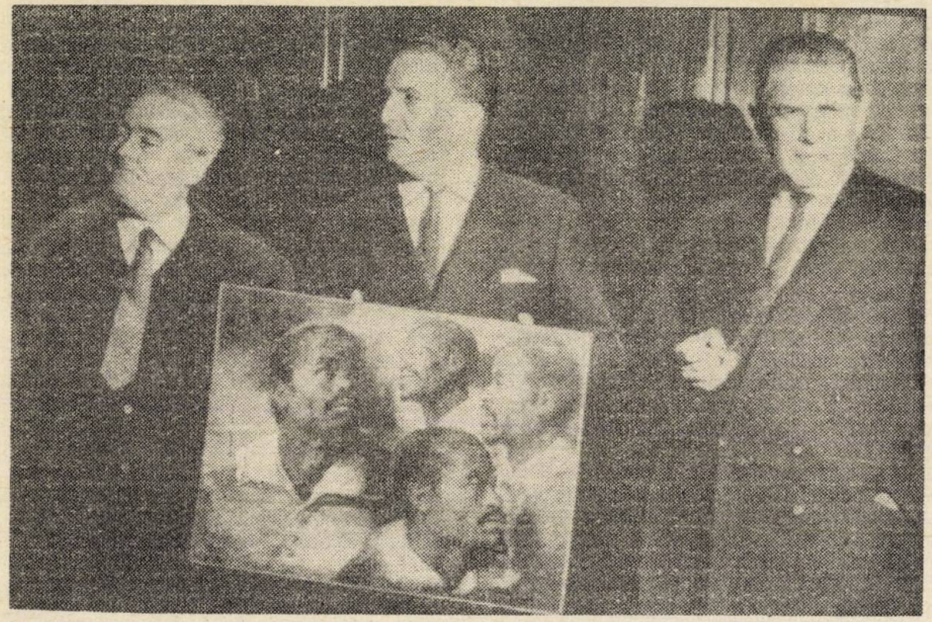

Celebrul tablou al lui Rubens „Patru capete de negri", furat de la Muzeul de artă veche din Bruxelles a fost regăsit, după cîteva zile, de poliţiştii belgieni. Iată-i, în fotografie, arătîndu-l ziariştilor.

laterală a unei zone denuclearizate suedeze, nordice, sau a Europei centrale, ci că scopul acestei iniţiative era de a urmări modul în care marile puteri ar contribui la crearea unei zone denuclearizate.

Într-o declaraţie anterioară, ministrul suedez de externe, Nilsson, a declarat că se va putea pune problema creării unei zone denuclearizate numai dacă această zonă va cuprinde şi o parte cît mai mare a restului Europei; premierul Erlander a repetat acest punct de vedere. Ministrul de externe danez, Per Haekkerup, a repetat declaraţia sa recentă, potrivit căreia se va putea discuta despre o zonă denuclearizată numai în cazul cînd această zonă ar cuprinde toată Europa.

Din partea daneză şi suedeză s-a subliniat de asemenea că aceste ţări sînt denuclearizate de facto şi că ele nu au intenţia să accepte arme nucleare, deşi — aşa cum a precizat Haekkerup — ele nu doresc să-şi asume angajamente de viitor în această problemă. În cursul discuţiilor, un reprezentant danez a întrebat care este poziţia Islandei. S-a răspuns că pe teritoriul islandez nu se află arme atomice. Propunerea preşedintelui Kekkonen urmăreşte consemnarea (printr-un tratat) acestei situaţii, pentru ca pe viitor să dispară speculaţiile de orice fel în legătură cu ţările nordice. Ţările nordice apropiate de Occident nu consideră totuşi că ar putea lua parte la încheierea unui asemenea tratat şi chiar şi Suedia a exprimat rezervele amintite anterior.

Pe ordinea de zi a recentei sesiuni a Consiliului Nordic au figurat un mare număr de probleme. Între altele, de data aceasta s-au aflat pe ordinea de zi mai ales iniţiative şi propuneri de recomandări privitoare la politica culturală. De pildă, au fost examinate pe larg problemele învăţămîntului, precum şi cele legate de schimburile în domeniul radioteleviziunii. Din iniţiativa Consiliului Nordic se depun eforturi pentru promovarea unei legislaţii nordice comune, pentru unificarea politicii sociale şi a prevederilor sociale, pentru colaborarea culturală, pentru îmbunătăţirea comunicaţiilor etc. A fost distribuit pentru a treia oară premiul literar al ţărilor nordice; în plus, se proiectează instituirea unui premiu pentru muzică.

În total, la recenta sesiune au fost aprobate 30 de noi recomandări privitoare la viaţa culturală, legislaţie, comunicaţii, probleme ale învăţămîntului colaborarea ştiinţifică etc. Iată de ce ne putem alătura ideii potrivit căreia Consiliul Nordic reprezintă un „factor de stimulare", care aduce o contribuţie importantă la colaborarea multilaterală în diversele domenii ale vieţii acestor ţări.

Pentti SORVALI
redactor şef al ziarului
MAAKANSA din Helsinki

24 februarie

ROMA

„Forţa multilaterală" şi altele

Preşedintele Republicii Italiene, Antonio Segni, şi ministrul său de externe, Saragat, au făcut săptămîna trecută o vizită în Franţa şi au avut convorbiri cu preşedintele de Gaulle şi cu reprezentanţii guvernului francez.

Această călătorie — urmînd îndeaproape unei vizite similare în S.U.A. ca şi vizitei oficiale la Roma a cancelarului vest-german Erhard — a avut darul de a afirma prezenţa Italiei în activitatea diplomatică internaţională.

În ce priveşte rezultatele vizitei de la Paris, ele sînt controversate şi presa, atît cea franceză şi italiană cît şi comentatorii altor ziare occidentale, au vorbit de „unele deosebiri de vederi" şi de faptul că opiniile expuse de diplomaţii italieni în ocaziile semnalate mai sus nu s-au bucurat de o primire prea favorabilă şi nu se progresează în direcţia dorită.

În general, cu prilejul recentelor vizite, politica externă a Italiei a fost definită amănunţit în faţa aliaţilor acestei ţări, ceea ce a determinat unele ziare italiene să încerce acum întocmirea unui aşa-numit „prim bilanţ" al lunilor care au trecut de la constituirea guvernului Moro.

Primele observaţii în legătură cu un asemenea bilanţ s-au referit la controversatul subiect al proiectului de creare a „forţelor nucleare multilaterale". După cum se ştie, guvernul italian adoptase în declaraţia sa program o atitudine de espectativă în această privinţă, arătînd că-şi va expune punctul de vedere asupra proiectului după încheierea unor tratative interoccidentale în curs, că înţelege să-şi subordoneze atitudinea exigenţelor securităţii ţării, principiului combaterii diseminării armelor atomice şi, în general, acordurilor internaţionale în problema dezarmării. Ziarele subliniară că aceste rezerve ale guvernului de la Roma erau determinate în mare parte de atitudinea Partidului socialist italian, membru al coaliţiei guvernamentale, împotriva înarmării atomice, precum şi de atitudinea a numeroşi oameni politici şi de largul curent de opinie împotriva înarmării nucleare a Germaniei federale.

Ulterior, unele ziare au anunţat că guvernul italian şi-ar fi dat asentimentul pentru participarea unui detaşament din marina militară italiană la „echipajul internaţional" care ar urma să deservească prima navă experimentală din cadrul forţelor nucleare multilaterale. Aceste ştiri au prilejuit reacţii negative în presă. Chiar ziare proguvernamentale, ca săptămînalul *Il Punto*, au formulat rezerve în acest sens. Un larg ecou a avut în Italia şi declaraţia făcută de unul din fruntaşii opoziţiei laburiste britanice, Denis Healey, ministru de război în „cabinetul fantomă" laburist, care sublinia în ziarul italian *Paese Sera* că forţele nucleare multilaterale sînt „inutile din punct de vedere militar, ruinătoare din punct de vedere economic, şi primejdioase din punct de vedere politic".

De altfel, în Italia au fost formulate rezerve — aceasta se referă în primul rînd la reprezentanţii Partidului socialist italian, dar nu numai la ei — în ce priveşte riscurile pe care le-ar comporta participarea Italiei la acest proiect. S-au făcut referiri la un articol apărut în ziarul vest-german *Die Zeit*, din care reieşea că se încearcă să nu se admită dreptul de veto în ce priveşte folosirea acestor forţe „în caz de criză". Aceasta ar însemna că Italia nu ar putea interveni pentru a împiedica dezlănţuirea sau extinderea unui conflict şi ar putea fi atrasă automat într-o catastrofă nucleară.

Problema prezintă şi un aspect economic, care nu poate fi trecut cu vederea. Potrivit unor relatări ale presei, participarea Italiei la un asemenea proiect ar implica cheltuieli în valoare de 300 miliarde lire — greu de justificat în momentul în care autorităţile sînt silite să recurgă la măsuri anticonjuncturale, la reducerea unor fonduri publice etc.

Nu trebuie uitat nici faptul că acceptarea de către guvern a proiectului ar pune în primejdie însăşi existenţa cabinetului şi că abţinerea unor miniştri socialişti în cazul discutării în Parla-

ment ar putea provoca noi sciziuni și complicații în viața politică italiană.

Discutîndu-se aceste probleme, la Roma se formulează critici nu numai din partea unor deputați și oameni politici reprezentînd opoziția parlamentară — cum ar fi partidul comunist sau partidul socialist al unității proletare — ci și partidul socialist, republican, precum și în rîndurile unor personalități cu orientare catolică. Se subliniază că activitatea politică a guvernului italian pe plan extern trebuie să ducă la adoptarea unor măsuri care să ateste prezența Italiei în actualul dialog Est-Vest pentru destinderea internațională și care să valorifice în același timp posibilitățile de rezolvare a problemelor de ordin economic, social și politic încă deschise.

Sergio SEGRE

Roma, 25 februarie.

LOS ANGELES

Întîlnirea Johnson — Mateos

Prezența președintelui Mateos la Los Angeles și Palm Springs n-a avut doar caracterul unei vizite protocolare de răspuns la cea efectuată de John Kennedy în 1962, în Mexic. Au fost discutate amplu problemele bilaterale și cele ale emisferei occidentale, în ansamblu.

Întîlnirea de la Palm Springs a fost urmărită cu deosebită atenție la sud de Rio Grande, fiind prima luare de contact a lui Johnson, în calitate de președinte, cu șeful unui stat latino-american. În relațiile dintre cele două țări a intervenit, cu două luni în urmă, o înțelegere de natură să clarifice un vechi diferend. Statele Unite au restituit Mexicului regiunea Chemizal din El Paso. Aceasta a închis vechiul litigiu provocat de încorporarea, către mijlocul veacului trecut, a unui vast teritoriu mexican în statele Texas, Nevada, California, New Mexico. Acum dorința exprimată de cei doi președinți de a definitiva frontiera este menită să înlăture orice disensiune în acest domeniu.

În privința infectării apelor fluviului Colorado nu s-a înregistrat o înțelegere concretă. Despre ce este vorba ? Marii proprietari funciari din statul Arizona folosesc apele fluviului pentru diferite operațiuni chimice, ceea ce face ca pe teritoriul mexican aceste ape să dăuneze culturilor agricole, provocînd pierderi de recolte ; președintele Johnson a promis președintelui Mateos instituirea unei comisii ale cărei concluzii vor fi supuse Congresului, într-un viitor neprecizat, pentru a se găsi ulterior o formulă legislativă satisfăcătoare pentru partea mexicană.

Intenția celor doi președinți „de a conlucra pentru dezvoltarea emisferei occidentale" (cum arată comunicatul comun) s-a concretizat în reafirmarea sprijinului acordat Alianței pentru progres, în cadrul căreia Mexicului îi este conferit un rol-cheie, atît pentru ponderea sa printre „cei mari" din America Latină, cît și pentru faptul că majoritatea specialiștilor trimiși să lucreze în cadrul programelor Alianței sînt instruiți în Mexic. Afirmația potrivit căreia „relațiile americano-mexicane sînt mai bune ca oricînd în trecut" (cuprinsă tot în comunicat) este doar parțial veridică, dacă se ține seama că — după cum releva *New York Herald Tribune* — „nu s-a ajuns la o apropiere în privința problemelor latino-americane".

În discursul rostit la Universitatea din Los Angeles, unde a primit împreună cu președintele Mateos un titlu onorific, președintele Johnson a precizat politica americană în cele mai variate domenii, dar comunicatul final de la Palm Springs se mărginește la afirmații cu caracter general, trecînd cu vederea problemele în care, potrivit părerii observatorilor, s-au înregistrat divergențe. Complexitatea relațiilor americano-mexicane a fost descrisă de agenția *Associated Press* în felul următor : „Cu toate că Mexicul întreține relații diplomatice cu Cuba și este singura țară latino-americană care îngăduie menținerea liniei aeriene cu Havana, relațiile S.U.A. cu Mexicul sînt mai bune și mai ferme decît cu alte țări latino-americane". Totuși, partea americană s-a străduit zadarnic să obțină de la cea mexicană ceea ce revista *Time* a denumit „o atitudine mai fermă față de Cuba lui Castro". Vizita lui Mateos nu a dus la o schimbare a atitudinii de pînă acum a Mexicului față de Cuba, el opinînd în conferința de presă de la Palm Springs ca relațiile S.U.A. cu Cuba să fie reglementate în cadrul O.N.U. Referirea la forul mondial introduce un element nou în perspectiva relațiilor americano-cubane, după ce s-a dovedit că în cadrul O.S.A., din care Cuba nu mai face parte, ele nu-și pot găsi o rezolvare.

New York Times scria : „Conducătorul mexican a surprins oficialitățile S.U.A. atunci cînd, după două zile de convorbiri cu președintele Johnson, a declarat la conferința de presă : «De cînd Cuba a fost înlăturată din O.S.A., consider că S.U.A. trebuie să se îndrepte spre O.N.U., pentru a găsi o soluție în litigiile sale cu Cuba»".

Relațiile dintre S.U.A. și Mexic, consideră unii comentatori, pot fi afectate de intenția Franței de a-și întări legăturile cu Mexicul (ca și, de altfel, cu întreaga Americă Latină). În curînd va urma întîlnirea franco-mexicană la nivel înalt. Atitudinea de pînă acum a guvernului mexican pare însă să indice că el nu intenționează să „aleagă" între cei doi parteneri, ci va dezvolta cu fiecare relațiile bilaterale pe care le va considera avantajoase.

Z. FLOREA

În timp ce Consiliul de Securitate al O.N.U. continuă să discute problema cipriotă, autoritățile engleze pregătesc noi unități (după cum se vede în fotografia alăturată) care să se alăture forțelor militare britanice din Cipru. Se apreciază că numărul militarilor englezi aflați aici este de peste 7000.

Vizitele lui Ciu En-lai

În cadrul călătoriei sale printr-o serie de țări asiatice, după vizitele efectuate în Birmania și Pakistan, la 25 februarie a sosit în capitala Ceylonului premierul Consiliului de Stat al R. P. Chineze, Ciu En-lai, însoțit de Cen I, ministrul afacerilor externe. Cu prilejul vizitei în Birmania, Președintele Consiliului Revoluționar al Uniunii Birmane, generalul Ne Win, a subliniat că actuala vizită în Birmania va consolida și mai mult vechea prietenie dintre cele două țări și și-a exprimat satisfacția față de progresele colaborării economice chino-birmane.

În comunicatul comun chino-birman, publicat după convorbirile avute de reprezentanții celor două țări, se arată, printre altele, că „cele două părți au fost de acord că apărarea păcii și preîntîmpinarea războiului constituie o sarcină importantă a omenirii. În legătură cu aceasta, ele și-au exprimat hotărîrea de a depune eforturi pentru înfăptuirea dezarmării generale, incluzînd interzicerea totală și distrugerea completă a armelor nucleare".

Subliniind că „popoarele din toate țările trebuie să aibă dreptul de a-și alege și dezvolta propriul lor sistem politic și social, precum și modul de viață", cele două părți își afirmă convingerea că „state cu sisteme politice și sociale diferite pot coexista în pace". Recenta stabilire de relații diplomatice între R. P. Chineză și Franța este considerată de cele două părți ca „încă un eveniment important, favorabil realizării coexistenței pașnice între națiuni cu sisteme sociale diferite și cauzei păcii lumii".

În Pakistan, oaspeții chinezi au vizitat orașul Caraci și capitala Rawalpindi. Ei s-au întreținut cu conducătorii Pakistanului, rezultatele vizitei fiind consemnate, de asemenea, într-un comunicat comun. Atît în comunicatul comun, cît și în cuvîntările rostite de oficialitățile din cele două țări, s-a arătat că relațiile dintre R. P. Chineză și Pakistan au continuat să se dezvolte de la ultima vizită a lui Ciu En-lai în Pakistan (1956) și îndeosebi de la semnarea acordului de frontieră chino-pakistanez (1963). Cele

două părți au ajuns, se arată în comunicat, la o înțelegere mai deplină a chestiunilor de interes comun pentru cele două țări. Cele două părți — se spune în comunicat — „au luat notă cu satisfacție de faptul că mișcarea de independență națională a înregistrat progrese rapide în Asia și Africa și că, în ultimii ani, multe țări au obținut libertatea și se află acum pe calea spre dezvoltarea independentă. Ele și-au exprimat opoziția fermă față de colonialism sub toate formele sale și indiferent unde s-ar manifesta, precum și speranța într-o desființare rapidă a acestuia".

Premierul Ciu En-lai i-a invitat pe președintele Consiliului Revoluționar al Uniunii Birmane, Ne Win, și pe președintele Pakistanului, Mohammed Ayub Khan, să viziteze Republica Populară Chineză la o dată care le va conveni. Cei doi oameni de stat au acceptat invitația care le-a fost făcută.

D.R.

LONDRA

Opinii laburiste

Cu o săptămînă înaintea vizitei liderului laburist Harold Wilson la Washington, ca invitat al președintelui Johnson, un ziar american care a publicat un interviu al lui Wilson afirma despre acesta: „El consideră că un guvern laburist s-ar înțelege mai bine cu Statele Unite asupra unui mare număr de probleme decît guvernul conservator". Potrivit sondajelor opiniei publice publicate săptămînal în presă, partidul laburist are încă o poziție simțitor mai bună decît partidul guvernamental în simpatia maselor de alegători. De aceea, importanța opiniilor omului care ar putea deveni primul ministru al Marii Britanii nu poate fi subestimată. Wilson a fost citat de *New York Times* ca afirmînd: „Eu personal, colegii mei, și marea majoritate a participanților la conferința partidului am respins orice poziție neutralistă". Wilson consideră că politica guvernului împiedică să se acorde preponderență alianței N.A.T.O. El a reamintit faptul că partidul laburist a criticat în repetate rînduri guvernul pentru că „a eșuat să aducă o contribuție convenabilă la N.A.T.O. în ce privește forțele convenționale." Dacă s-ar putea cheltui mai mult pentru echiparea forțelor convenționale „noi am putea juca un rol mai important în N.A.T.O., și aceasta nu numai în Europa ci și la est de Suez".

Wilson apreciază, de asemenea, că guvernul conservator, spre deosebire de Administrația S.U.A., este mult prea grăbit să ia în considerare posibilitatea „de a se apela la folosirea armei nucleare tactice". El consideră că „linia pe care a urmat-o partidul în problema nucleară a fost, de fapt, extrem de apropiată de poziția americană". El a încheiat interviul spunînd: „Asupra unui mare număr de probleme, incluzînd O.N.U., Africa, problemele apărării și sprijinirea N.A.T.O., credem că vederile noastre sînt mai apropiate de acelea ale guvernului Statelor Unite decît cele ale conservatorilor. Cît despre problemele în care nu sîntem de acord cu Washingtonul, de exemplu comerțul cu țările comuniste și admiterea Chinei la O.N.U., poziția noastră este identică cu aceea a conservatorilor".

Este surprinzător faptul că acest interviu nu a fost reprodus în presa britanică, cu excepția ziarului *Daily Worker*. De asemenea un ziar de seară londonez a menționat pe scurt interviul. Se crede că el ar fi provocat o anumită neliniște în rîndurile masei membrilor partidului laburist care sperau în mod sincer că politica externă a lui Wilson va fi mai concesivă față de tendințele de stînga decît aceea a lui Hugh Gaitskell, mai ales dacă Wilson va deveni prim-ministru, lucru de care ei sînt siguri. Mulți speră într-o schimbare a ideilor lui Wilson după ce va deveni eventual prim-ministru. Ei cred că Wilson face „sondaje prudente", după cum mi-a spus un membru al partidului laburist, nu numai în problemele politicii militare dar și în alte probleme care necesită o soluție socialistă.

Din loialitate față de partid, ei renunță în mod deliberat să-l critice în mod deschis pe liderul laburist în această perioadă preelectorală. Wilson poate chiar să creadă că îi lipsește de argumente pe partizanii dezarmării nucleare atunci cînd vorbește despre renunțarea la folosirea armei nucleare tactice și insistă asupra trupelor dotate cu armament convențional. Dar toți laburiștii care au citit remarca lui Wilson despre „majoritatea conferinței partidului laburist" care „a respins orice poziție neutralistă" își vor reaminti imediat că la faimoasa conferință a partidului laburist ținută la Scarborough în 1960 s-a adoptat o rezoluție neutralistă. Ei își vor reaminti, de asemenea, cu amărăciune că principiile acestei rezoluții au fost revizuite în anul următor în urma subminării și contraatacurilor aripii de dreapta a partidului condusă de Gaitskell.

Interviul lui Wilson nu prezintă un aspect izolat. Cu o zi mai tîrziu, Anthony Wedgwood Benn, deputat laburist care a renunțat la titlul său nobiliar pentru a deveni membru al Camerei comunelor, a publicat în ziarul *The Guardian* (liberal) un lung articol intitulat „Relațiile anglo-americane". În acest articol, care părea să fi avut aprobarea lui Wilson și chiar anumite asemănări în ce privește formulele cu interviul din *New York Times*, se spune: „Este foarte verosimil ca un guvern laburist să poată realiza relații de lucru mai bune cu Washingtonul decît am avut noi din 1951. Relațiile dintre Washington și Londra sînt mai reci decît oricînd, din vremea lui Eden încoace". Benn scria că există deosebiri de vederi între laburiști și guvernul S.U.A. în privința comerțului cu Cuba, și că „un guvern laburist ar privi forțele navale multilaterale ca o soluție politică costisitoare însă cu o valoare militară redusă".

În aceeași zi, corespondentul din Washington al ziarului *Times* scria că Patrick Gordon-Walker, principalul purtător de cuvînt laburist în probleme de politică externă, care a avut convorbiri cu membri importanți ai Administrației lui Johnson inclusiv ministrul apărării McNamara, înaintea lui Wilson, a declarat: „El a dat impresia că partidul laburist va accepta ca Marea Britanie să ia parte la forțele nucleare multilaterale". De asemenea, se afirmă că Gordon-Walker consideră că americanii apreciază politica laburiștilor „ca fiind la fel de acceptabilă ca și aceea a conservatorilor iar în unele cazuri mult mai aproape de poziția americană".

Totuși, îndată după ce s-a întors în Marea Britanie, Walker a ținut un discurs în care afirma: „Am lămurit motivele pentru care partidul laburist se opune creării forței multilaterale". Un comentator politic a lansat presupunerea că Walker nu va deveni ministru de externe într-un guvern laburist datorită ostilității crescînde pe care o manifestă față de el, mai ales după declarațiile făcute la Washington, un mare număr de deputați laburiști. Se presupune că el a fost cîștigat de elocvența lui McNamara pentru ideea participării britanice la forțele multilaterale, chiar dacă la întoarcere el a încercat să creeze o impresie diferită.

Întrebarea este în ce măsură Wilson, în cursul vizitei pe care a început-o la Washington, va ști să reziste unor încercări de persuasiune similare.

John GRITTEN

Londra, 25 februarie

LAGOS

Ordine de zi încărcată

Consiliul miniștrilor afacerilor externe ai Organizației Unității Africane s-a reunit la începutul acestei săptămîni pentru a patra oară de la sesiunea din 1963, cînd a fost creată O.U.A. După prima ședință obișnuită a Consiliului în august 1963 la Dakar și după cele două sesiuni extraordinare — prima la Addis Abeba, în noiembrie, ca urmare a conflictului algero-marocan, și cea de-a doua la începutul lunii februarie la Dar-es-Salaam (Tanganika) pentru a examina situația din Africa Orientală — miniștrii afacerilor externe ai țărilor africane s-au întrunit acum la Lagos în cea de-a doua sesiune obișnuită a Consiliului Organizației Unității Africane.

Ordinea de zi a acestei noi sesiuni este foarte încărcată, deoarece problemelor administrative și organizatorice rămase în suspensie de la reuniunea de la Dakar li s-au adăugat și numeroase chestiuni politice care s-au strîns în cursul ultimelor luni.

Printre problemele organizatorice reține în mod deosebit atenția examinarea proiectelor pentru protocolul cu privire la crearea unei Comisii de conciliere, mediație și arbitraj, prevăzută de Carta O.U.A. Este vorba, într-adevăr, de crearea unui tribunal permanent pentru discutarea și soluționarea litigiilor ce se pot ivi între statele africane, fără a mai fi nevoie de a recurge în asemenea cazuri la diferite alte comisii sau organisme.

Problemele cu privire la sediul secretariatului permanent O.U.A. și la numirea unui secretar general au fost înscrise, de asemenea, pe ordinea de zi a acestei sesiuni. Trebuie subliniat în acest sens că la ultima conferință ministerială, care a avut loc la Dakar în august anul trecut, s-a vorbit mult de

instalarea secretariatului la Addis Abeba, însă delegații anumitor țări, printre care mai ales cei ai Nigeriei, s-au declarat împotriva acestei propuneri.

Recomandările prezentate de către diferitele comisii create încă din luna mai a anului trecut la Addis Abeba, și apoi la Dakar, au fost supuse, de asemenea, discuției miniștrilor afacerilor externe.

În domeniul politic, Consiliului i-au fost prezentate două proiecte : unul, în legătură cu convenția de denuclearizare a continentului african — problemă discutată încă la conferința de la Dakar — și celălalt, care a luat forma unei propuneri a Republicii Ghana, cu privire la crearea unei Constituții și a unui guvern continental african.

Dacă primul proiect nu va putea decît să obțină acordul unanim al Consiliului, studierea celui de-al doilea va da naștere la multe întrebări, observații, poate chiar opoziții.

Pe lîngă aceasta, miniștrii afacerilor externe trebuie să studieze mai multe rapoarte — în special cel cu privire la activitatea Comitetului pentru eliberarea Africii. De asemenea, Comisia special constituită pentru arbitrajul în conflictul algero-marocan își prezintă rezultatele activității, adică încheierea acordului realizat recent cu privire la demilitarizarea punctelor de contact pe frontiera algero-marocană, unde forțele armate ale acestor două țări au intrat în coliziune în luna octombrie.

Acestor probleme, oarecum mai cunoscute, pentru că sînt mai vechi, li s-au adăugat altele noi : situația din Africa Orientală și conflictul dintre Somalia și Etiopia. Aceste două probleme au fost evocate și acum cîteva zile la Dar-es-Salaam, însă actuala sesiune are ca sarcină să concretizeze hotărîrea adoptată, să procedeze la înlocuirea trupelor britanice de către trupe africane — operație care pare să fi intrat pe calea cea bună — și să asigure respectarea de către părțile beligerante a încetării efective a focului în regiunea de frontieră dintre Somalia și Etiopia.

Mohammed FATHI
de la „Maroc Informations"
25 februarie

CIUDAD DE PANAMA

Evoluția litigiului

Săptămîna aceasta s-a încheiat ancheta pe care a efectuat-o o comisie a Organizației Statelor Americane (O.S.A.) cu privire la incidentele petrecute luna trecută în zona canalului Panama. Nu s-au dat amănunte în legătură cu rezultatele anchetei, însă președintele comisiei a declarat că ea s-a bucurat de o cooperare completă din partea autorităților americane și panameze. Totuși în problema esențială a conflictului — cererea justificată a Republicii Panama de a se revizui caracterul tratatului cu privire la canal — comisia de conciliere a O.S.A. nu a obținut o apropiere a pozițiilor.

Menținerea spiritului tratativelor lasă totuși deschisă ușa negocierilor spre o rezolvare rezonabilă, echitabilă, a litigiului. Francisco Orlich, președintele Republicii Costa Rica, a făcut cunoscut că Panama și S.U.A. au acceptat în principiu oferta sa de mediere în conflictul dintre cele două țări. În discursul pe care l-a rostit la 21 februarie, în fața studenților Universității California, președintele Lyndon Johnson a spus că S.U.A. doresc o reglementare a situației. „Sîntem pregătiți, a spus președintele, să examinăm calm și fără presiuni toate problemele care există între noi și să le rezolvăm cu promptitudine. De aceea este nevoie acum de un acord de cooperare." Într-o declarație făcută duminică, Roberto Chiari, președintele Republicii Panama, a declarat că, în ceea ce-l privește, ar fi dispus să participe la o întîlnire cu președintele Johnson. Într-un interviu acordat rețelei de televiziune americane, Chiari a reafirmat poziția panameză asupra necesității de a se încheia un nou tratat cu privire la zona canalului, care să-l înlocuiască pe cel din 1903.

Într-un articol din *New York Times*, C. L. Sulzberger scria : «Timp de ani de zile panamezii, printre care mulți ce nu pot fi considerați de stînga sau nutrind sentimente antiamericane au cerut modificarea situației existente. Ei și-au exprimat dorința de a se debarasa de un tratat care ne acordă nouă (Statelor Unite — n.n.) drepturi „perpetue" de posesiune, subliniind că acest tratat le-a fost impus. Dacă am fi suferit de mai puțină miopie politică, ar fi trebuit să dăm un răspuns îndrăzneț la aceste probleme... De aceea, în momentul de față este nevoie de o revizuire fundamentală a tratatului bilateral cu privire la zona canalului Panama».

Nodul divergențelor cu privire la canal îl formează articolele 2 și 3 din Tratatul Hay-Buneau-Varilla, încheiat la 18 noiembrie 1903, între S.U.A. și Republica Panama, care luase ființă cu cîteva zile înainte, prin dezlipirea provinciei panameze de Columbia, în urma unei revolte protejate de infanteria marină americană. În articolul 2 al Tratatului se recunoaște Statelor Unite „pe timp nelimitat utilizarea, posesiunea și controlul asupra unei fîșii teritoriale aflate parte deasupra, parte dedesubtul apei, pentru construirea, întreținerea, funcționarea și protecția sanitară și de alt fel a canalului". Articolul 3 acordă S.U.A. „toate drepturile, puterile și competențele înăuntrul zonei... pe care Statele Unite le-ar poseda și le-ar exercita, dacă ar fi deținătorii suveranității asupra teritoriului în care se află amintitele suprafețe de pămînt și apă... cu excluderea completă a exercitării vreunor drepturi de suveranitate, puteri sau competințe de către Republica Panama".

Referindu-se la litigiul politic care s-a născut de-a lungul anilor, în legătură cu cererea panamezilor de a se revizui tratatul, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* scrie : „Articolele 2 și 3 au constituit un subiect de dispută încă de la început, nu numai între Panama și S.U.A., ci și între specialiștii de drept internațional. Disputa nu este nici azi soluționată. Statele Unite interpretează pasajul privind suveranitatea asupra zonei canalului în așa fel încît lor le-ar reveni toate drepturile suverane, pentru Panama rămînînd cel mult exercitarea unei „residual sovereignty" — o noțiune care n-a putut să fie niciodată definită exact. Panamezii afirmă, pe de altă parte, că expresia folosită în acord „dacă ar fi deținătorii suveranității" trebuie interpretată ca o dovadă că de fapt S.U.A. nu dețin această suveranitate. Statelor Unite le revine cel mult o jurisdicție limitată în probleme ce privesc construcția, întreținerea, funcționarea, condițiile sanitare și protecția canalului. În această interpretare, ele nu ar putea să vîndă în mod unilateral zona canalului sau canalul, ori să o predea unei corporații internaționale."

Instantanee la frontiera etiopiano-somaleză : sus — la Tug Wajaleh soldați etiopieni de pază ; jos — un vehicul distrus în timpul incidentelor.
Cele două părți au căzut de acord asupra încetării focului.

Modificările și completările care au fost aduse Tratatului nu au satisfăcut principalele revendicări ale statului Panama : o reală suveranitate și o repartizare echitabilă a veniturilor care se realizează prin folosirea canalului. În 1962, din cei 60 milioane dolari obținuți prin exploatarea canalului, Republicii Panama i-a revenit doar arenda anuală obișnuită de 1,93 milioane dolari.

Incidentul din ianuarie a.c. care s-a soldat cu morți și răniți a readus într-o actualitate stringentă nemulțumirile panamezilor, care cer revizuirea Tratatului. (În iunie 1962, președintele Republicii Panama tratase asupra acestei probleme la Washington, dar, în chestiunile esențiale — cea a suveranității și clauza „perpetuității" drepturilor S.U.A., prevăzute în Tratatul din 1903, — nu s-a ajuns la nici un acord.)

În cadrul O.S.A., medierea s-a limitat pînă acum la explorarea pozițiilor și la o încercare nereușită de apropiere a acestora. *New York Times* scria că dacă mijlocirea O.S.A. nu va satisface partea panameză, aceasta se va pregăti pentru aducerea cazului în fața O.N.U.

Eugen POP

Recuzaţii

De cîteva decenii, la Dallas se selecţionează un juriu.

La început, unii luau lucrul în glumă. Apoi au prins să se neliniştească, să se irite. În cele din urmă, rutina a învins.

Se stabilise şi o normă : între 42 şi 61 de juraţi recuzaţi pe lună. Cînd li se părea că au dovedit prea mult zel într-o săptămînă, avocaţii apărării reveneau în săptămîna următoare la un ritm moderat.

Tot ce sufla în Dallas în momentul crimei a defilat între timp prin faţa tribunalului. Mulţi dintre locuitorii de pe vremuri au murit. Jack Ruby şi principalul său apărător Melvin Belli trăiesc şi azi. Cazul n-a putut fi încă solutionat întrucît nu s-a găsit un juriu imparţial. Între timp metodele apărării s-au perfecţionat. Pentru că cei ce nu se născuseră încă pe vremea crimei nu mai puteau fi respinşi, pe binecuvîntatul motiv că au văzut-o la televizor, s-a dezvoltat o nouă ramură a psihologiei criminalistice : a fost pregătită o pleiadă de specialişti în măsură să determine dacă nu cumva părinţii noilor candidaţi la cinstea de a-l judeca pe Ruby se aflau, în momentul cînd şi-au conceput copiii, sub influenţa emoţională a celebrei crime.

Dar acestea sînt de domeniul trecutului. A dispărut pînă şi „complexul recuzării", sau cum i se mai spunea „complexul Dallas", a cărui vogă a adus atîţia bani psihanaliştilor ani de-a rîndul.

Cînd investigaţii amănunţite au dus la concluzia că la Dallas nu mai există nici un bărbat, femeie sau copil care să nu fi trecut prin faţa necruţătoarei inchiziţii a apărării lui Ruby, edilii oraşului au hotărît să acorde titlul de cetăţean de onoare unor personaje renumite pentru spiritul lor nepărtinitor, respectul faţă de justiţie şi alte însuşiri de acelaşi gen manifestate în decursul istoriei sau în lumea ficţiunii. Sperau că aceştia vor fi consideraţi irecuzabili.

Reproducem mai jos fragmente din stenogramele cîtorva interogatorii.

Hamlet, prinţ al Danemarcei (recomandat ca om foarte ponderat, care nu se hotărăşte să pedepsească o crimă decît după ce verifică pe toate căile justeţea bănuielilor sale) :

— Ce crezi despre nebunie ?

— Poate fi simulată atunci cînd îţi este de folos. Am experimentat metoda cu succes.

— Nu va face parte din juriu. Este clar că are un punct de vedere prejudecat care lezează interesele clientului nostru. Poate pretinde că şi Jack Ruby a simulat nestăpînirea de sine.

Emile Zola, scriitor francez (recomandat pentru cunoscuta sa contribuţie la rectificarea gravei erori judiciare comise împotriva lui Dreyfus) :

— Ai cumva păreri preconcepute despre transmisibilitatea anomaliilor psihice sau a apucăturilor criminale ?

— Sînt bine cunoscute opiniile mele în această privinţă. Consider că ereditatea joacă un rol determinant pentru structura sufletească a omului. De altfel, aceasta este ideea care stă la baza ciclului „Les Rougon — Macquart".

— Recuzat. Dat fiind că mama clientului nostru a fost închisă într-un azil de nebuni, se poate presupune că Zola va privi cu preconcepută suspiciune toate actele fiului ei.

Socrate, filozof grec (recomandat pentru inegalabilul său respect faţă de justiţie : a înghiţit de bună voie fiertura de cucută, pentru că aşa i-au cerut judecătorii) :

— Care este metoda dv. favorită de descoperire a adevărului ?

— Dialogul. Din întrebare în întrebare îmi conduc discipolii spre concluziile logice.

— Nu este demn să facă parte din juriu. Interogatoriul cu răspunsuri sugerate denaturează declaraţiile martorilor.

Ioana d'Arc, fecioara din Orléans (recomandată pentru atitudinea ei neînfricată în faţa unui tribunal lipsit de obiectivitate) :

— Te-ai ridicat împotriva bisericii ?

— Aşa mi-au poruncit cugetul meu şi „vocile".

— Nu poate face parte din juriu. Clientul meu este un om credincios şi ea ar putea avea prejudecăţi împotriva lui. (Evident, am reprodus aici replica apărării).

După ce au fost respinşi ca necorespunzători Phidias (avînd cultul trupului omenesc ar fi putut fi contra strip-teasului), Beethoven (faptul că Eroica nu i-a mai fost dedicată în cele din urmă lui Napoleon a fost privit ca un indiciu de nestatornicie în convingeri) şi Zeus însuşi (are la activul său prea multe fapte arbitrare pentru a fi considerat imparţial), s-a hotărît să se renunţe la întocmirea unui juriu. Se aşteaptă modificarea legislaţiei penale texane într-un sens care să permită judecarea în fond a procesului. Optimiştii speră că el se va termina încă în secolul nostru.

Felicia ANTIP

DALLAS

Procesul

Relatînd despre primele dezbateri ale procesului Ruby, un ziarist italian l-a comparat pe Melvin Belli, avocatul apărării, cu Diogene. După cum se ştie, înţeleptul grec din antichitate căuta, cu lumînarea aprinsă ziua în amiaza mare, un om cinstit. M. Belli s-a angajat la o sarcină, după părerea sa mai grea : el vrea să găsească 12 oameni „imparţiali, fără păreri preconcepute" asupra crimei. Dar el e sigur că nu-i va găsi la Dallas. Şi ca să nu se poată spune că are o „părere preconcepută" în această privinţă, M. Belli a uzat, în tot cursul celor opt zile de dezbateri, de dreptul său de a recuza...

Ambiţia lui M. Belli, care după opinia tuturor a devenit figura nr. 1 a procesului, eclipsîndu-l total pe Ruby, este aceea de a transforma procesul „contra lui Ruby" într-un „proces contra oraşului Dallas". După părerea lui, în Dallas există o „atmosferă emotivă excepţională" — consecinţă a asasinării preşedintelui Kennedy — care „împiedică pe cetăţeni să fie obiectivi". După el, unii ar vrea să-l scoată pe Ruby „ţap ispăşitor" pentru moartea preşedintelui.

„Micul război al recuzărilor" — cum au fost caracterizate neobositele intervenţii care au făcut ca, din 42 de candidaţi juraţi, să fie aleşi, după opt zile, abia trei — a arătat întreaga gamă a resurselor avocăţeşti de care dispune Belli. Manevra cea mai temerară a fost aceea prin care el a cerut recuzarea din oficiu a tuturor celor care au văzut omorul la televizor, susţinînd că aceştia trebuie consideraţi martori şi că deci, în baza art. 616, nu pot fi juraţi. Manevra nu a reuşit. Judecătorul Brown a stabilit că scenele pe ecran au fost neclare şi nu au permis identificarea asasinului. Iată, după *Le Figaro*, cîteva din întrebările pe care apărarea le pune candidaţilor juraţi : „Sînteţi sigur că preşedintele Kennedy a fost asasinat ? Cunoaşteţi numele asasinului ? Sînteţi sigur că Oswald e mort ? A murit la Dallas ? Avea cătuşe cînd a fost ucis ? Puteţi să recunoaşteţi pe poliţistul care era alături de el ? La ce distanţă de el se găsea arma cu care s-a tras ? Aţi văzut persoana care ţinea această armă ? Sînteţi sigur că era Ruby ? Ştiţi de ce avea Ruby autorizaţia de a circula liber în localul poliţiei ? Aţi discutat de multe ori despre crimă cu prietenii dv ? Vă aduceţi aminte teoriile care au circulat în legătură cu crima ? Simpatizaţi oamenii care se ocupă cu afaceri de *strip-tease* ?" Şi ziarul parizian explică : „Dacă cunoaşteţi numele asasinului preşedintelui, e rău : afacerea nefiind încă judecată nu există probă legală că cel ce a tras a fost Oswald. Dacă aţi notat cătuşele, figura poliţistului şi distanţa de la care s-a tras asupra lui Oswald, înseamnă că aveţi o amintire precisă a faptelor în memorie şi că nici o mărturie nu o va putea clinti. În fine, dacă l-aţi văzut pe Ruby ţinînd pistolul, înseamnă că v-aţi făcut deja o opinie : puteţi să vă luaţi haina şi să plecaţi. Întrebarea despre simpatia faţă de patronii localurilor de *strip-tease* nu e pusă decît pentru cazul că aţi răspuns convenabil la toate întrebările precedente".

După 7 zile de dezbateri, bilanţul era următorul : 17 — excluşi pentru că sînt împotriva pedepsei cu moartea ; 13 — excluşi pentru că şi-au format deja o părere ; 2 — pentru că nu admit suspendarea pedepsei ; 7 — excluşi fără justificare (apărarea are drept la 15 asemenea recuzări) ; 2 — excluşi de acuzare ; 1 — pe motiv de boală.

Cei trei juraţi aleşi erau : Max Causey, 35 ani, inginer, fost pilot, Allen McCoy, 39 ani, inginer, tată a doi copii, şi Mildred McCollum, mamă a şase copii. Toţi trei s-au bucurat de aprecierile elogioase ale lui M. Belli pentru cunoştinţele şi inteligenţa lor. Semnificativ în ce priveşte nivelul cunoştinţelor lui Causey este declaraţia sa proprie în care, după ce afirmă că a studiat psihologia şi psihiatria, precizează că totuşi nu e în stare să-i lămurească şi pe alţii asupra noţiunilor respective. Avocaţii insistă asupra acestor cunoştinţe, deoarece apărarea se bazează pe o parte din raportul unor medici psihiatri, care — cu ajutorul unor electro-encefalograme — au identificat „descărcări psihomotrice" în creierul lui Ruby. Dar specialistul din Chicago care semnează acest raport arată că asemenea fenomene există, într-o proporţie infimă, şi la oameni „cu control normal". M. Belli a declarat nu numai o dată : „Toată lumea a văzut că Ruby l-a ucis pe Oswald, dar nimeni nu a văzut ceea ce s-a petrecut în capul lui". Or, conform art. 34 din Codul penal texan, „nici un act comis într-o stare

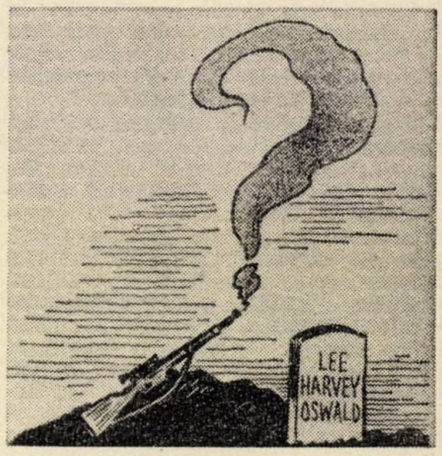

Întrebare fără răspuns
(Din PITTSBURG POST GAZETTE)

de nebunie nu poate fi considerat ca o ofensă și pedepsit".

În ceea ce-l privește pe Ruby, acesta e din ce în ce mai liniștit. La început, el scruta pe cei din jur, ca și cînd s-ar fi temut de ceva. Treptat, a devenit mai comunicativ, luînd parte cu vioiciune la consultările avocaților. Dacă nu mai vorbește despre „memoriile" pe care le scrie, el insistă în schimb asupra faptului că citește tot timpul Biblia, împreună cu un paznic baptist, și că amîndoi au ajuns să vadă „într-o nouă lumină" unele fapte biblice.

Interesul față de acest proces pare a lua la Dallas forme extrem de bizare, dacă trei nebuni, scăpați din ospiciu, au fost arestați în sala de ședințe și reconduși la spital.

Presa subliniază personalitatea judecătorului Joe Brown și a procurorului Henry Wade. Primul, om jovial, prietenos, oricînd gata să răspundă printr-o zicătoare, are la activ mii de procese, din care extrem de puține au fost casate. El este convins că la Dallas se poate alcătui un „juriu imparțial". Al doilea, care se profilează ca un demn adversar al lui M. Belli, a obținut pedeapsa cu moartea în 24 din 25 de procese în care a reprezentat Ministerul Public.

Și totuși, cea mai violentă dispută a avut loc în a 7-a zi a procesului, între M. Belli și adjunctul procurorului general, L. Bowie. Nemulțumit de declarațiile unui candidat jurat, Belli a cerut să se facă uz de „mașina de detectat minciuni" pentru a se vedea că acesta nu spune adevărul ; în cursul incidentului, un viu schimb de replici s-a ivit între avocat și procurorul adjunct, fiecare amenințîndu-l pe celălalt că-l va supune examenului necruțător al teribilei mașini. „Se va vedea astfel că indignarea dv., domnule Belli, e o comedie", a strigat L. Bowie.

Se pare că un ziarist european, neobișnuit cu metodele procedurale ale justiției texane, avea dreptate : sosit la cîteva zile după deschiderea dezbaterilor, el a formulat următoarea întrebare : „De fapt, acest proces al lui Ruby a început sau nu ?"

Ștefan POPA

LIBREVILLE

Evenimentele din Gabon

În cursul săptămînii trecute, evenimentele s-au succedat cu rapiditate în Gabon, țară aflată pe țărmul Golfului Guineei și împărțită în două de Ecuator. Deși suprafața Gabonului este de 267 000 km², numărul locuitorilor este doar de aproximativ 450 000 ; aceștia aparțin unui număr mare de triburi, între care cele mai importante sînt Fang, Bakele și Bakelai. Capitala țării a fost întemeiată în 1839, cînd vasul unui negustor de sclavi a fost surprins de o fregată franceză, iar africanii au fost debarcați acolo unde acum se află Libreville. În 1903, Gabonul a cunoscut dominația franceză ; începînd din 1910, a făcut parte, împreună cu alte teritorii, din Africa ecuatorială franceză. În 1958, Gabonul a obținut autonomia internă, iar în 1960 a devenit independent.

Gabonul dispune de importante bogății naturale ; lemnul okume, petrolul, minereurile de uraniu, mangan și fier au atras investiții importante de capital străin. Dezvoltată în dauna altor ramuri, industria extractivă a ajuns chiar să folosească mînă de lucru din țările învecinate. Guvernul gabonez a urmat pînă acum o linie de consolidare a acestei stări de lucruri, căutînd să inspire încredere investitorilor străini.

În ce privește viața politică, aceasta a fost dominată pînă nu de mult de partidele Blocul democratic gabonez (B.D.G.), condus de Leon M'Ba, și Uniunea democratică și socială gaboneză (U.D.S.G.), condusă de Jean Hilaire Aubame, partide care și-au disputat ani în șir supremația. În 1961 însă, B.D.G. și U.D.S.G. au participat coalizate la primele alegeri de la independența țării, din guvernul format atunci făcînd parte ca ministru de externe și J. H Aubame. După votarea unei constituții de tip prezidențial, Leon M'Ba a devenit președintele Gabonului.

Ulterior, disensiunile existente între partide, precum și în interiorul B.D.G., au compromis stabilitatea coaliției guvernamentale. În decembrie 1963, reușind pentru moment să asigure unitatea propriului partid, Leon M'Ba a demis pe trei din cei patru miniștri aparținînd U.D.S.G., între care se afla și J. H. Aubame, care a devenit președinte al Curții Supreme a Gabonului. Cu o lună mai tîrziu, Adunarea Națională a fost invitată să se pronunțe asupra unor măsuri care prevedeau reducerea diurnelor parlamentare precum și incompatibilitatea calității de deputat cu aceea de președinte al Curții Supreme. Măsurile au întîmpinat o opoziție cvasiunanimă, prima votare fiind defavorabilă proiectului ; a fost necesară intervenția personală a lui Leon M'Ba. În această situație, contrar așteptărilor guvernului, Aubame a preferat să renunțe la funcția de președinte al Curții Supreme. După cîteva zile, președintele M'Ba a dizolvat Adunarea Națională anunțînd ținerea unor alegeri generale la 23 februarie. El a mai declarat că intenționează să reducă numărul circumscripțiilor electorale de la 67 la 47. Bănuind că această măsură este destinată să avantajeze B.D.G., partidul U.D.S.G. a refuzat să prezinte candidați.

Acesta este cadrul în care se plasează acțiunea locotenenților Mombo și Essome care în dimineața zilei de 18 februarie, în fruntea unor unități de parașutiști și jandarmi, au preluat puterea. Acțiunea lor, desfășurată cu multă operativitate, l-a luat prin surprindere pe președintele M'Ba, care a fost arestat, ca și președintele Adunării Naționale (dizolvată) Louis Bigmann ; s-a afirmat chiar că lovitura de stat a constituit o supriză și pentru J. H. Aubame, care a fost însă invitat să formeze un guvern nou. Din acest guvern făceau parte și unii membri ai B.D.G., ostili președintelui M'Ba. S-a anunțat că inițiativa rebelilor era destinată să împiedice deteriorarea sistemului parlamentar al țării, că politica externă nu va suferi modificări și că alegerile vor avea loc la data stabilită anterior — 23 februarie.

Dar noul guvern nu a avut răgazul necesar pentru a oferi clarificări asupra liniei sale politice. La 19 februarie, invocînd prevederile acordului bilateral între Franța și Gabon (semnat la 17 mai 1961), unități de parașutiști sosite din Dakar și Brazzaville au ocupat Libreville ; singura ciocnire care a avut loc lîngă cazărmile unităților rebele s-a soldat cu 27 de morți și 44 de răniți (cifre aproximative). S-a anunțat mai tîrziu că intervenția trupelor franceze a urmat unui demers în acest sens făcut de vicepreședintele guvernului condus de Leon M'Ba, Paul Marie Yembit, care, aflîndu-se în afara capitalei, nu fusese arestat de rebeli.

În momentul de față președintele M'Ba este din nou stăpîn pe situație. El a declarat că va lua măsuri severe împotriva celor răspunzători pentru situația creată, a dizolvat guvernul și a amînat alegerile generale pentru data de 12 aprilie, numărul membrilor Adunării Naționale rămînînd neschimbat.

Mihai MATEI

O salvă de avertisment

Săptămîna trecută trupele franceze au fost transportate pe calea aerului de la Dakar și din Brazzaville pentru a-l reinstaura pe președintele M'Ba, după rebeliunea armată de marți. Guvernul francez afirmă că a fost invitat să intervină. Dar președintele M'Ba, care împreună cu cîțiva membri ai guvernului se afla în stare de arest în momentul hotărîrii de a se trimite trupe franceze, nu avea posibilitatea să invite pe nimeni.

Dacă de fapt acesta a fost un exemplu de intervenție directă în problemele unei țări africane independente, faptul marchează o îndepărtare de la impasibilitatea pe care o manifesta anterior generalul de Gaulle în fața revoltelor îndreptate împotriva prietenilor săi din Africa. Franța nu a acționat în nici un fel în timpul loviturii de stat nereușite care a avut loc la Dakar în decembrie 1962 ; ea s-a ținut deoparte atunci cînd guvernele din Togo, Congo (Brazzaville) și Dahomey au fost răsturnate în ianuarie, august și respectiv octombrie anul trecut. De ce a intervenit în cazul acesta ?

Răspunsul cel mai clar îl constituie temerile franceze față de posibilitatea răspîndirii unei epidemii în urma căreia africanii ar instaura guverne revoluționare neprietenoase față de Franța. Se știe că generalul de Gaulle a adresat, după lovitura de stat din Dahomey din octombrie 1963, mesaje președinților țărilor francofile din Africa prevenindu-i că trebuie să se arate fermi și că Franța nu poate apăra guverne care nu se pot apăra singure. Această orientare a fost contrazisă în cazul Gabonului, unde capitalul francez este angajat în importantele industrii miniere și forestiere. Mai mult chiar, se poate spune că revolta de săptămîna trecută a fost o lovitură de stat militară, și nu o revoltă populară (cum a fost cazul la Brazzaville). Probabil că Franța a avut sentimentul că, în acest caz, intervenția ar echivala cu o lecție prețioasă pentru alți revoluționari potențiali, fără ca această lecție să implice necesitatea de a se trage în mulțime pe străzi. În cazul de față acest calcul s-a dovedit corect, însă, potrivit relatărilor, ciocnirile de sîmbătă s-au soldat cu pierderea vieților unor militari gabonezi (între care și doi ofițeri) și a unui soldat francez.

(Din The Economist)

GENEVA

Problema bugetelor militare

Comitetul celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva a intrat în cea de-a șasea săptămînă a activității sale, după reluarea lucrărilor la 21 ianuarie 1964.

Ce s-a realizat pînă acum și care sînt perspectivele negocierilor — par să fie întrebări legitime pe care și le pune nu numai opinia publică dar și mulți dintre participanții la conferință. Într-o declarație făcută săptămîna trecută, reprezentantul Braziliei în comitet, Josué de Castro, a sumarizat destul de exact situația: „Progresăm prea încet... Nu vreau să spun că ne mișcăm prea încet dacă ținem seama de dificultățile pe care le avem de întîmpinat, dar este prea încet dacă ținem seama de importanța sarcinii noastre".

Care este motivul pentru care conferința, după expresia ziarului *New York Times*, „marchează timpul"? Tocmai în domeniul cel mai promițător, al măsurilor colaterale, s-a creat o situație, care este apreciată în *Le Monde*, ca „un impas". Adevărul nu este prea departe. După cum se știe, conferința nu a stabilit nici pînă acum ordinea în care să discute numeroasele măsuri colaterale propuse. Țările socialiste au arătat încă de la începutul lucrărilor că ar fi bine să se discute cu prioritate acele măsuri colaterale care prezintă cele mai mari șanse de acord și care ar fi cel mai ușor de realizat.

Această poziție a avut un ecou pozitiv în rîndurile statelor neangajate, membre ale comitetului.

O măsură de această natură este reducerea bugetelor militare.

Atît în intervențiile țărilor socialiste cît și ale celor neangajate, problema reducerii bugetelor militare a ocupat un loc de frunte. S-ar părea că majoritatea membrilor comitetului sînt de acord că tocmai de aici trebuie pornit.

Convinsă că reducerea bugetelor militare ar avea o importanță hotărîtoare asupra dezarmării și ar putea să hotărască într-o mare măsură succesul negocierilor, Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste propun două căi concrete de rezolvare a acestei probleme: în primul rînd, Comitetul celor 18 să adreseze tuturor statelor apelul de a urma exemplul Uniunii Sovietice și al Statelor Unite care au inițiat pași în direcția reducerii cheltuielilor lor militare pe anul în curs (Uniunea Sovietică a redus, după cum se știe, bugetul său militar pe anul 1964 cu suma de 600 milioane de ruble, iar Statele Unite au anunțat că vor efectua o reducere de un miliard de dolari). În acest fel metoda „exemplului reciproc", care a permis U.R.S.S. și S.U.A. să efectueze reducerea bugetelor lor militare, ar fi urmată de un număr mai mare de țări. Aceasta ar reprezenta o contribuție însemnată la îmbunătățirea în continuare a atmosferei internaționale, ar mări încrederea între state și ar crea condiții propice pentru inițierea unor măsuri practice de dezarmare.

În același timp, conștiente fiind de faptul că metoda „exemplului reciproc" nu poate prin sine însăși să asigure o reducere corespunzătoare a bugetelor militare, țările socialiste propun ca în cadrul Comitetului celor 18 să se inițieze o discuție detaliată a propunerii sovietice de a se încheia un acord internațional de reducere a cheltuielilor militare cu 10—15 la sută. Iată deci două propuneri concrete.

Pentru a înțelege toată importanța propunerii de reducere a cheltuielilor militare, să ne referim doar la cîteva cifre. Una din trăsăturile cele mai caracteristice ale cursei înarmărilor este creșterea fabuloasă a cheltuielilor militare. În prezent, în întreaga lume se cheltuiește în scopuri militare o sumă de peste 120 miliarde dolari pe an. Această sumă echivalează cu jumătate din investițiile care se fac în economia întregii lumi și este aproape egală cu valoarea venitului național al tuturor țărilor mai puțin dezvoltate economicește din Asia, Africa și America Latină. Mai mult de 20 milioane de tineri servesc în prezent în forțele militare ale diferitelor țări. În total, după unele statistici, mai bine de 100 milioane de oameni își consacră într-un fel sau altul energia pregătirilor militare.

Numai bugetul militar al Statelor Unite a crescut de la 13,5 miliarde de dolari în 1949 la colosala sumă de 55 miliarde dolari, adică mai bine de patru ori.

Bugetul militar al Marii Britanii a crescut, în aceeași perioadă, de 2,5 ori. În treacăt fie zis, guvernul englez, neținînd seama de exemplul aliatului său Statele Unite, a hotărît să-și sporească cheltuielile militare pe anul 1964—65 cu o sumă de aproape 500 milioane dolari.

Creșterea continuă a cheltuielilor militare constituie un indiciu al unei situații cu totul anormale în relațiile internaționale. Cheltuielile militare absorb resurse și eforturi enorme din partea tuturor și constituie o povară grea pentru economia statelor.

Această situație poate și trebuie să fie remediată și aceasta se poate face în primul rînd prin încetarea cursei înarmărilor și a cheltuielilor pe care aceasta le implică.

În afara avantajelor politice evidente pe care le-ar aduce realizarea acestei măsuri, ea ar avea și consecințe economice dintre cele mai pozitive. O reducere cu 15 la sută a cheltuielilor militare ar însemna o economie de aproximativ 18—20 miliarde dolari anual. Folosirea acestei sume în scopuri pașnice, pentru dezvoltarea economică și pentru acțiuni social-culturale, ar avea o influență dintre cele mai favorabile asupra bunăstării tuturor popoarelor.

Se înțelege că o bună parte din suma economisită prin reducerea cheltuielilor militare ar putea fi folosită pentru acordarea de ajutor tehnic țărilor în curs de dezvoltare. Acest ultim aspect a inspirat, de altfel, și o altă propunere privind reducerea bugetelor militare, prezentată Comitetului de delegația Braziliei. În documentul de lucru prezentat de către aceasta se propune ca o parte din suma economisită, ca urmare a reducerii bugetelor militare, să fie vărsată într-un fond special care să subvenționeze diferite proiecte economice și social-culturale în țările în curs de dezvoltare.

Aceasta vine să demonstreze o dată în plus toată actualitatea propunerilor de reducere a bugetelor militare și popularitatea largă de care această măsură se bucură în rîndul marii majorități a membrilor Comitetului celor 18.

În acest caz nu se poate trece fără întîrziere la dezbaterea amănunțită a acestei propuneri și la adoptarea unor hotărîri corespunzătoare? Răspunsul ni-l oferă purtătorul de cuvînt al delegației americane care, după cum relatează *New York Herald Tribune*, ar fi declarat următoarele: „Statele Unite nu pot să se limiteze la un anumit plafon bugetar, mai ales în lumina actualei încordări".

Prima obiecțiune constă deci în aceea că Statele Unite nu vor să se angajeze printr-un acord de reducere a cheltuielilor militare, deoarece nu exclud de loc posibilitatea majorării acestor cheltuieli.

A doua obiecțiune, exprimată de asemenea în mod clar de delegația americană la conferință, este că orice acord de reducere a bugetului militar trebuie, bineînțeles, să fie aprobat de Congresul S.U.A., ceea ce, potrivit aprecierilor presei americane, reprezintă doar „una din dificultățile interne" în calea unui astfel de acord. În cuvinte mai pe înțelesul tuturor, aceasta înseamnă că există îndoieli serioase dacă congresmenii americani vor putea să ignoreze interesele cercurilor a căror principală sursă de venituri sînt înarmările și să voteze pentru reducerea alocațiilor militare.

A treia obiecțiune: controlul. Puterile occidentale invocă tot felul de „considerente tehnice" pentru a demonstra că este greu să se controleze în ce măsură o țară sau alta a efectuat reducerile bugetare asupra cărora eventual s-ar fi căzut de acord. În legătură cu aceasta, țările socialiste au indicat că nu văd nici un obstacol în calea discutării problemei controlului și a găsirii în comun a unei soluții atunci cînd va exista o bază reală pentru negocieri, adică atunci cînd se va cădea de acord să se reducă bugetele militare.

În sfîrșit, a patra obiecțiune: în locul propunerii simple de reducere a cheltuielilor militare, partea occidentală insistă să se înceapă cu propunerea cuprinsă în mesajul președintelui Johnson, de „înghețare" a numărului și caracteristicilor mijloacelor strategice de transport al armei nucleare. După afirmația reprezentantului S.U.A. în comitet, W. Foster, „înghețarea va însemna prin ea însăși o reducere semnificativă a bugetelor militare". În afara faptului că realizarea acestei propuneri ridică probleme complexe, pentru a căror rezolvare ar fi nevoie de un timp îndelungat, ea prezintă și un alt neajuns. Propunerea S.U.A. se referă numai la mijloacele strategice de transportare a armei nucleare („înghețarea" lor la nivelul actual), în timp ce s-ar continua, ba chiar intensifica, dezvoltarea celorlalte mijloace, așa-zise tactice de transportare a acestei arme. Ar continua, de asemenea, nestînjenită cursa înarmărilor în alte domenii.